

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BASEL III GELİŞMİŞ İÇSEL DERECELENDİRMEYE
DAYALI YAKLAŞIMA
TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ UYUM SÜRECİ VE
ETKİLERİ**

Seçkin OCAK

**DOKTORA TEZİ
BANKACILIK ve FİNANS ANABİLİM DALI
BANKACILIK PROGRAMI**

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğretim Üyesi Bülent GÜNCELER**

İSTANBUL, Haziran 2019

**T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BASEL III GELİŞMİŞ İÇSEL DERECELENDİRMEYE
DAYALI YAKLAŞIMA
TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ UYUM SÜRECİ VE
ETKİLERİ**

**Seçkin OCAK
(162503002)**

**DOKTORA TEZİ
BANKACILIK ve FİNANS ANABİLİM DALI
BANKACILIK PROGRAMI**

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğretim Üyesi Bülent GÜNCELER**

İSTANBUL, Haziran 2019

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BASEL III GELİŞMİŞ İÇSEL DERECELENDİRMEYE
DAYALI YAKLAŞIMA TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ
UYUM SÜRECİ VE ETKİLERİ**

Seçkin OCAK
(162503002)

DOKTORA TEZİ
BANKACILIK ve FİNANS ANABİLİM DALI
BANKACILIK PROGRAMI

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih :
Tezin Savunulduğu Tarih :

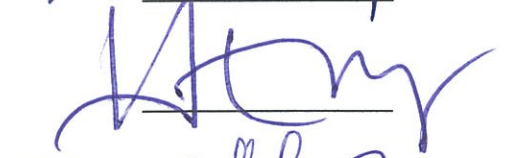
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Bülent GÜNCELER
İstanbul Okan Üniversitesi

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL
İstanbul Okan Üniversitesi

Prof. Dr. Murat DONDURAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hicabi ERSOY
İstanbul Ticaret Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖZCAN
İstanbul Okan Üniversitesi

İSTANBUL, Haziran 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	6
ABSTRACT	7
KISALTMALAR	8
TABLO LİSTESİ	10
ŞEKİL LİSTESİ	12
GİRİŞ	13
BÖLÜM 1. BASEL SERMAYE UZLAŞILARI	15
1.1. BASEL I.....	17
1.2. BASEL II	21
1.2.1. Birinci Yapısal Blok – Asgari Sermaye Yeterliliği	22
1.2.2. İkinci Yapısal Blok – Denetim Otoritesinin Gözden Geçirilmesi.....	25
1.2.3. Üçüncü Yapısal Blok – Piyasa Disiplini.....	26
1.3. BASEL III.....	30
1.4. BASEL IV (Basel III Reformları)	33
1.4.1. Kredi Riski Standart Yaklaşımın Revizesi.....	34
1.4.2. Kredi Riskinde İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımın Revizesi.....	41
1.4.3. Sermaye Yeterliliği Çerçevesinde Değişiklikler	43
BÖLÜM 2. TÜRKİYE’DE BASEL STANDARTLARI	46
2.1. Türkiye’de Basel Standartlarına Uyum Süreci.....	46
2.2. BDDK Sayısal Etki Çalışmaları.....	48
2.3. Türk Bankalarının BASEL II Standartlarına Hazırlıkları	50
2.4. Türk Bankalarının İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımına Başvuru Süreci	54
2.5. Türkiye’de İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımın Uygulanması.....	62
2.6. Basel Uzlaşısının Türk Bankacılık Sektörüne Etkisi.....	65
BÖLÜM 3. KREDİ RİSKİ YÖNETİMİ	69
3.1 Standart Yaklaşım	76
3.1.1 Varlık Sınıfları	78

3.1.2 Derecelendirme	79
3.2. İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım	79
3.2.1. Varlık Sınıfları	81
3.2.2 Kredi Riski Ölçümü	83
3.2.2.1 Temerrüt.....	83
3.2.2.2 Kredi Risk Parametreleri.....	84
BÖLÜM 4. RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR VE SERMAYE.....	89
4.1. Alacak Sınıflarının Belirlenmesi.....	96
4.1.1. İhtisas Kredilerinden olan Alacaklar.....	96
4.1.2. İkamet Amaçlı Gayrimenkul İpoteği ile Teminatlandırılan Alacaklar	98
4.1.3. Nitelikli Rotatif Perakende Alacaklar.....	98
4.1.4. Kurumsal Alacaklar	99
4.1.5. KOBİ Kurumsal Alacaklar	100
4.1.6. Perakende Alacaklar	100
4.1.7. Hisse Senedi Yatırımları	101
4.2. Risk Tutarının Belirlenmesi.....	102
4.3. Temerrüt Anında Riske Esas Tutar.....	103
BÖLÜM 5. RİSK AĞIRLIKLIL VARLIK KIYASLAMA ÇALIŞMASI	106
5.1. Model Çalışma Yöntemi.....	106
5.2. Model Uygulama	106
5.3. Bulgular ve Değerlendirmeler	114
SONUÇ VE ÖNERİLER	116
KAYNAKLAR.....	124
ÖZGEÇMİŞ.....	134

ÖZET

BASEL III GELİŞMİŞ İÇSEL DERECELENDİRMEYE DAYALI YAKLAŞIMA TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ UYUM SÜRECİ ve ETKİLERİ

Bankaların ekonomik anlamda yaşanacak krizlere karşı hazırlıklı olmasında sağlıklı bir bilanço yapısına sahip olması önem arz etmektedir. Bu sebeple de düzenleme ve denetleme standartlarının iyi belirlenmesi ve istikrarlılığın sağlanması bankalar için önem kazanmaktadır. Uluslararası platformda faaliyet gösteren Basel Bankacılık Denetim Komitesi, bankaların etkin denetim mekanizmalarını geliştirebilmek amacıyla Basel adında bir standartlar dizisi hazırlamıştır. Tezde bu standartlara yer verilerek gelişimi ve etkileri değerlendirilmiştir. Tezin ana amacı hâlihazırda BDDK tarafından çıkarılan İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar Tebliği kapsamında Basel II Gelişmiş İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım kriterlerinin sektör üzerinde yaratabileceği risk ağırlıklı varlıklara yönelik farklı stres senaryolarının da dahil edilerek bir değerlendirmenin yapılmasıdır. Ek olarak Ocak 2022 de uygulamaya alınacak olan Basel III reformlarının da Gelişmiş-İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar üzerinde değişen noktaların tespitine çalışmada yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basel I, Basel II, Basel III, Basel IV, risk ağırlıklı varlıklar, kredi riski modelleri

Tarih: Haziran 2019

ABSTRACT

ADAPTATION PROCESS OF TURKISH BANKING SECTOR FOR BASEL III ADVANCED INTERNAL RATINGS BASED APPROACH AND IMPACTS

Banks should have healthy fiscal status in terms of balance sheet and equity in order to be protected against economic shocks. Hence a good regulation and supervision has an important role to monitor banking activities. In order to structure and develop efficient regulation and supervision activities, an international institution called BSBC, has create rule of thumb called Basel Criteria. The aim of this paper is to tell all story about Basel, its cause and effects. Also an applied model for calculating RWA will be included with different stressed scenarios in order to evaluate capital impact after Basel II A-IRB approach and additionally the impact of Basel III reforms (Basel IV) which will be in force in 2022 onwards with a transitional plan.

Keywords: Basel I, Basel II, Basel III, Basel IV, risk weighted assets, credit risk models

Date: June 2019

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

BDDK: Bankacılık Dzenleme ve Denetleme Kurumu

BCBS: Basel Bankacılık Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision)

BIS: Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements)

BK: Beklenen Kayıp (EL: Expected Loss)

CAD: Sermaye Yeterlilik Direktifi (Capital Adequacy Directive)

CP: İstişare Metni (Consultative Paper)

CRD: Sermaye Yeterliliği Direktifi (Capital Requirements Directive)

DST: Döngüsel Sermaye Tamponu

Fİ: Finansal İşletmeler

GİDDY: Gelişmiş İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım

GSMH: Gayi Safi Milli Hasıla

GOÜ: Gelişmekte Olan Ülkeler

İDD: İçsel Derecelendirmeye Dayalı (IRB: Internal Ratings Based)

İDDY: İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım

İTMK: İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler

KAP: Kamuyu Aydınlatma Platformu

KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme

KRA: Kredi Riski Azaltım

KTO: Kredi Teminatlandırma Oranı

OECD: Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)

QIS-TR: BDDK Sayısal Etki Çalışması (Quantitative Impact Study)

RAV: Risk Ağırlıklı Varlıklar (RWA: Risk Wighted Assets)

RCAP: Regulatory Capital Assessment Process

RMD: Riske Maruz Değer (VAR: Value at Risk)

S&P: Standart & Poors

SPT: Sermaye Planlama Tamponu

SKT: Sermaye Koruma Tamponu

SYR: Sermaye Yeterlilik Rasyosu (CAR: Capital Adequacy Ratio)

TBB: Türkiye Bankalar Birliği

TO: Temerrüt Olasılığı (PD: Probability of Default)

TCMB: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

THK: Temerrüt Halinde Kayıp Oranı (LGD: Loss Given Default)

TMSF: Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu

TT: Temerrüt Halindeki Risk Tutarı (EAD: Exposure at Default)

VDMK: Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1.** Basel I Risk Ağırlıkları Tablosu
- Tablo 2.** Basel II Yapısal Blokları
- Tablo 3.** Sermaye Yükümlülüğü Hesaplama Yöntemleri
- Tablo 4.** Kamuoyu Bilgilendirme Yükümlülüğü Kapsamında Açıklanan Bilgiler
- Tablo 5.** Basel I ve Basel II Arasındaki Farklar
- Tablo 6.** Basel III Sermaye Rasyoları
- Tablo 7.** Bankalar için Değişen Risk Ağırlıkları
- Tablo 8.** Firmalar için Değişen Risk Ağırlıkları
- Tablo 9.** Gayrimenkul İpoteği Teminatlı Krediler için Değişen Risk Ağırlıkları
- Tablo 10.** Ticari Gayrimenkul İpotekli Krediler için Risk Ağırlıkları
- Tablo 11.** Perakende Krediler için Risk Ağırlıkları (Konut hariç)
- Tablo 12.** Hisse Senedi Yatırımları için Risk Ağırlıkları
- Tablo 13.** Krediyeye Dönüştürme Oranları
- Tablo 14.** İhtisas Kredileri Değişen Risk Ağırlıkları - 1
- Tablo 15.** İhtisas Kredileri Değişen Risk Ağırlıkları – 2
- Tablo 16.** İTMK, VTMK ilişkin Risk Ağırlıkları
- Tablo 17.** Yeni IRB (İDD) Yöntemleri
- Tablo 18.** İDD Parametreleri Üzerine Getirilen Sınırlamalar (Input Floors)
- Tablo 19.** Basel III Reformları Geçiş Hükümleri
- Tablo 20.** QIS-1 Türkiye Sayısal Etki Çalışması Sonucu
- Tablo 21.** QIS-2 Türkiye Sayısal Etki Çalışması Sonucu
- Tablo 22.** QIS-3 Türkiye Sayısal Etki Çalışması Sonucu

- Tablo 23.** Basel II Uyum Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar
- Tablo 24.** Kullanım Testi Kategori 1 Alanları
- Tablo 25.** Kullanım Testi Kategori 2 Alanları
- Tablo 26.** Kullanım Testi Kategori 3 Alanları
- Tablo 27.** İDD Yaklaşımları Arasındaki Farklar
- Tablo 28.** İçsel Sermaye Yeterliliği Hesaplama Tablosu
- Tablo 29.** Sermaye Yeterlilik Rasyosunun Hesaplanması
- Tablo 30.** Risk Ağırlıklı Varlıklar Hesaplaması Temel Adımlar
- Tablo 31.** Sermaye Yeterliliği Standart Oranına İlişkin Bilgiler (Aralık 2018)
- Tablo 32.** G-İDD Yaklaşımında RAV Hesabında Kullanılan TO ve THK Değerleri
- Tablo 33.** Standart ve G-İDD Yaklaşımında Risk Ağırlıklı Varlık Tutarı
- Tablo 34.** Varlık Sınıfları Toplaştırılmış RAV Tutarı Kıyaslaması
- Tablo 35.** Stres Senaryo (1) TO ve THK Parametreleri
- Tablo 36.** Standart ve G-İDD Yaklaşımında Risk Ağırlıklı Varlık Tutarı
- Tablo 37.** Stres Senaryo (2) TO ve THK Parametreleri
- Tablo 38.** Standart ve G-İDD Yaklaşımında Risk Ağırlıklı Varlık Tutarı

ŞEKİL LİSTESİ

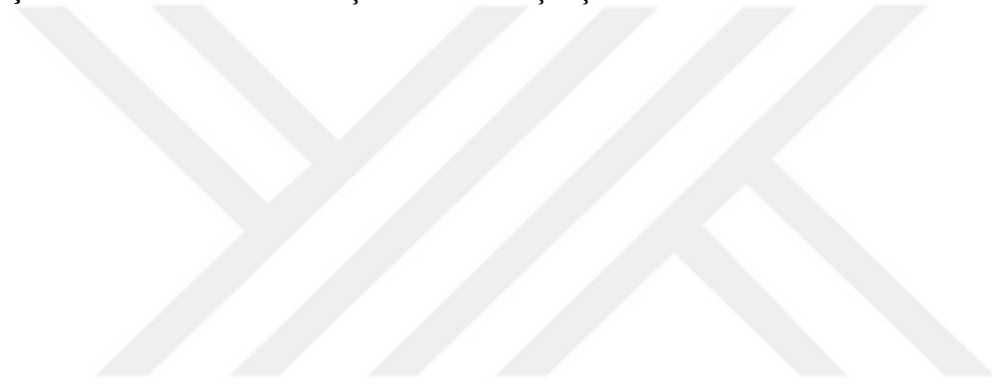
Şekil 1. Basel Uzlaşısının Evrimi – TŒrkiye

Şekil 2. İDD Başvuru ve İzin SŒreci

Şekil 3. Kullanım Testi

Şekil 4. Risk YŒnetim SŒreci

Şekil. 5 Kredi Riski Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

GİRİŞ

Temel olarak risklerin daha hassas bir şekilde ölçülmesi ve yönetilmesini zorunlu kılan birçok etmen bulunmaktadır; sermaye hareketlerinin serbestleşmesi ile bir krizin tüm dünyayı etkisi altına alabilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Hergün milyarlarca doların/avronun dönüşüm sağladığı uluslararası piyasalar ile toplum üzerindeki olumsuz etkilerini yansıtabilmesi, riskin önceden tahmin edilme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bankaların maruz kaldığı en önemli risklerden birinin kredi riski olduğu görülmektedir. Kredi riskini doğru tespit etmek, etkin ve etkili yönetmek zaman içerisinde kredi riskini bankalar açısından karmaşık hale getirebilmektedir.

Bankanın maruz kaldığı kredi risklerini detaylı tanımlamak, bu riskleri hassas bir şekilde ölçmek ve kredi risklerinden korunmak için gelişmiş yeni teknikler kullanmak, etkin kredi riski yönetiminde önem kazanmıştır. Bu aşamada Basel standartları sözkonusu olmaktadır. Bankaların sermaye yeterliliği standartlarına düzenleme getiren ve etkili bir risk yönetimi anlayışı üzerine yönlendirme yapan Basel standartları sadece Risk Yönetimi birimlerini değil, bankaların birçok birimlerini etkilemektedir hatta sadece banka değil müşterileri de yönlendirmektedir.

Basel standartlarının yönlendirmeleri doğrultusunda, risk ve kontrol fonksiyonlarının kurulması, risk odaklı denetim faaliyetleri, erken uyarı sinyallerini dikkate alan izleme/taahhüt yaklaşımı, risklere duyarlı sermaye belirlenmesi ve etkin piyasa disiplininin sağlanması yolunda ilerlenmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, sermaye yeterlilik rasyosunun belirlenmesinde kullanılan risk ağırlıklı varlıklardaki kredi riskine esas tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile hesaplanması sürecine hazırlanan bankaların hazırlık aşaması ve sonrası olası etkileri değerlendirmek ve önerilerde bulunmaktır.

Bu çalışma kapsamında geliştirilmesi öngörülen söz konusu etki analizleri ile risk yönetimi ve krediler yönetiminin seyri üzerine önerilerde bulunmak amaçlanmaktadır.

Bölüm 1’de Basel Komite (BSBC) tarafından belirlenmiş kurallara yer verilmiştir. Sırasıyla Basel I, Basel II, Basel III özet şeklinde anlatıldıktan sonra Basel III’ün getirdiği reformlara (Basel IV olarak da adlandırılabilir) yer verilecektir.

Bölüm 2’de Türkiye’de Basel Standartlarına uyum çalışmaları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bölüm 3’de tezin odak noktası olan Kredi Riski Yönetimi ve ilgili Basel yaklaşımları anlatılmaktadır. Bölüm 4’de ise Risk Ağırlıklı Varlıkların tanımı, sermaye yeterlilik rasyosu için temel bir hesaplama tutarı olmasından dolayı içerdiği varlık sınıfları ve mevzuat tarafından verilen hesaplama yöntemlerine değinilecektir.

Bu bilgileri takiben, Bölüm 5’de deneysel çalışmaya yer verilecektir. Basel II Standart ve Gelişmiş İçsel Derecelendirmeye Dayalı yaklaşımlara (GİDDY) göre Risk Ağırlıklı Varlıkların hesaplandığı bir model çalışılacaktır.

Türk bankacılık sektörünün içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar için hazırlık sürecinde karşılaştığı birtakım ortak sorunlar bulunmakla birlikte yabancı ortaklı bankaların bu süreçte avantaj sağladığı görülmektedir. Bankacılık sektörü uluslararası standartlara uyum ve yeknesat kurallar çatısı altında bütünleşme yolunda ilerlemektedir. Türkiye’de bankaların regülasyonları doğru yönde anlayıp uygulamaları ve süreçlerine etkili şekilde adapte etmeleri amacıyla sunulan etki analizleri ve öneriler yönetim ve uygulamalarda değişime gidilmesinde etkili olacaktır.

Bu değişim sürecinde hangi temel alanlara yatırımın ve hangi stratejik risk yönetimi kararlarının Türk Bankacılık sektörü için önemli olduğundan bahsedilecektir.

Tez kapsamında, Basel İDD yaklaşımlarını benimseyen bankaların risk yönetimi standartları ve sermaye açısından olumlu etkileneceğinin mümkün olmasının yanısıra yanlış strateji ve uygulamalar ile sermaye açısından olumsuz olarak etkilenilebileceğini de görebileceğimiz bir çalışma hazırlanmıştır.

Gelişmiş yaklaşımların karmaşıklığı arttırması, istatistikler modellere dayalı tahmin yöntemlerinin devrede olması anlaşılabilirlik konusunda çekinceleri beraberinde getirirse de, geleneksel kredi tahsis bakış açısını tamamen ortadan kaldırarak devreye alınmasını da savunmamaktadır. Uzman görüşünün her zaman devrede olması gelişmiş yöntemlerin geleneksel yöntemler ile harmanlanması, bu yaklaşımların başarılı yönetilmesinde çok önemli bir yer tutacaktır.

BÖLÜM 1. BASEL SERMAYE UZLAŞILARI

Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS), “Sermaye Uyumu” adı altında ilk sermaye standartları dizisini ülkelerin farklı uygulamalarından kaynaklanan eşitsizliklerini gidermek ve bankacılık düzenlemelerini yeknesat bir çerçeveye getirmek amacı ile 1988 yılında İsviçre’nin Basel kentinde yayınlamıştır (WEB21, 2005).

1988 yılında yayınlanan standartlar bütünü, gelişen koşul ve tecrübelerle bağılı olarak, sayısal etki analizlerinin de ışığında yenilenen günümüz standardının temelini oluşturmuştur.

Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements, BIS)

BIS, uluslararası bir organizasyon olarak, uluslararası parasal ve finansal işbirliği ve Merkez Bankaları için hizmet sunmaktadır. Görüş ve gözetime açık bir şekilde finans dünyası ve Merkez Bankaları arasında karar organı ve tartışma üssüdür. Bununla birlikte ekonomik ve parasal araştırmaların yapıldığı merkezdir.

Dünyanın en eski finansal organizasyonu olarak 1930 yılında kurulmuştur. Merkezi İsviçre’nin Basel kentindedir. Ekonomideki gelişim ve küreselleşme esnasında finansal istikrarı sağlamayı amaçlamaktadır.

BIS bünyesinde parasal ve finansal dengeyi inceleyen birden fazla komite bulunmaktadır. Uluslararası finansal sistemi BIS Sekreterler Kurulu inceler ve bankacılık sektörünün faaliyetlerinin birbirlerine yakın ve en önemlisi standartlaşmasını sağlar. En büyük 10 Merkez Bankası yöneticilerinin biraraya gelmesi ile oluşan bir grup tarafından banka gözetimi amacıyla kurulan Basel Komite, Ödeme ve Likidite Sistemi Komitesi, Global Finansal Sistem Komitesi ve Piyasalar Komitesi değişik alt komitelerdir.

Yıllık rapor ve uluslararası finansal piyasa gelişimi doğrultusunda yayınladığı üç aylık gözden geçirme bankanın en önemli yayınıdır. BIS bünyesindeki Financial Stability Institute (FSI) (Finansal Denge Enstitüsü) standartları ve düzenlemeleri yaymak, uygulamaya alınmasını sağlamak görevindedir.

Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision - BCBS)

Bretton Woods sözleşmesi 1970 yılında sona erdirilmiş ve sabit kur sistemi dönemi kapanmıştır. Bunun yanısıra 1974 yılında yaşanan petrol krizi, döviz ve bankacılık piyasalarında büyük dalgalanmaları beraberinde getirmiştir.

Olumsuz ortama çanak tutan dalgalanmalara ve krize çözüm bulmak için G-10 ülkelerinin Merkez Bankaları'nın katılımıyla 'Bankacılık Düzenleme ve Denetim Uygulaması Komitesi' kurulmuştur. (WEB 22, 2005)

Komite üye ülkeleri, Merkez Bankaları ve bankacılık denetiminde resmi sorumluluğu bulunan kurumlardan oluşurlar. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ve BDDK komite üyeleri olan Türkiye'yi temsil eden resmi kurumlardır. Basel Komitenin kanun ve kurallar koyma yetkisi resmi olarak bulunmamaktadır. Temel olarak, bankacılık düzenlemeleri ile ilgili taslak ve teklifler geliştirerek diğer ülkelerle bu teklifler üzerine görüş alış verişinde bulunmak üzere istişareye açmaktadır.

Komitenin amaçları özet olarak; tüm ülkelerde bankacılık sektöründe yapılacak düzenlemelerde yeknesatlık sağlamak, oluşması muhtemel bir krize tedbir alabilmek için erken uyarı sistemleri kurmak, düzenleme ve denetimlerin kalitesini arttırmaktır. Bu amaca ulaşabilmek doğrultusunda komite ülkelerarası bilgi transferinin arttırılması, sermaye yeterliliğinde minimum standartların getirilmesi ve bu getirilen standartların diğer sektörlere adaptasyon ve uyumunun araştırılması, uluslararası bankaların denetim ve izleme tekniklerinin geliştirilmesi konularında çalışmalarına çok önem vermiştir.

Krizlerden edinilen tecrübeler sonucunda Komite, uluslararası bankaların sermayelerinin, aldıkları risklere karşılık yetersiz olduğunu ve bunun tüm ülke ekonomilerini etkilediğini tespit etmiştir.

Aşağıda BASEL I tanımı ve uygulamaları, BASEL II, BASEL III'ün kattıkları ve Basel III reformları (Basel IV) hakkında bilgiler verilecektir.

1.1. BASEL I

Basel komitesinin 1988 sermaye uzlaşısı, komitenin ilk önemli düzenlemesi olarak Basel I adıyla bilinmektedir. Basel I'in amacının bankaların almış oldukları riskler için yeterli rezervleri tutmalarını sağlamaya yönelik olduğu görülmektedir. Basel I Sermaye Uzlaşısı ile oluşturulan korumanın gerçekleşecek risklere karşı bir tedbir olması düşünülmüştür, dolayısı ile alınacak riske karşılık tutulacak sermaye miktarlarını bir kural dizisine bağlayan yasal sermaye tanımı gelmiştir. Bankaların risk ağırlıklı varlıklarını temel alan sermaye yeterlik standartları bankaların risk ağırlıklı varlıklarını temel almıştır. Bu nedenle Basel I Sermaye Uzlaşısı bankaların sağlamlık ölçüsü olarak sermayelerini, yani öz kaynaklarını temel alarak sermayelerinin belli bir seviyede tutulmasını savunmuştur. Bununla birlikte Basel Komitesi yeni bir sistem tasarlamak yerine kendi önerilerini ayarlayacak bir yaklaşım olarak en iyi uygulamaları dikkate almaktadır. (Balling, Lierman ve Routledge, 2002:33)

Basel I uzlaşısı raporu Komitenin tüm üyelerinin ortak kabulü ile yayımlanmıştır. Düzenleme, sermaye yeterliliğinin ölçülmesi ve komitede temsil edilen ulusal denetim otoritelerinin kendi ülkelerinde uygulama niyetinde oldukları ve ulaşılmaması zorunlu minimum standartların genel çerçeve detaylarını ortaya koymaktadır. Rapor 10 ülkenin Merkez Bankası başkanları (Belçika, Kanada, Almanya, Fransa, İtalya, Japonya, Hollanda, İsveç, İsviçre, İngiltere, ABD) tarafından imzalanmıştır.

Basel Komitesince, üye ülkelere yönelik ve tavsiye niteliğinde ele alınan bu kararlar, 100'ün üzerindeki ülkede büyük kabul görmüş ve uygulamaya geçilmiştir. Gelişmiş ekonomilerde 1 Ocak 1998'de uygulanmaya başlanan son Basel I Tebliği, Türk bankacılık sektörüne tam dört yıl gecikme ile 1 Ocak 2002'de girmiştir (Aksoy, 2007:22)

Basel Komitesi'nin amaçları Basel I dokümanında aşağıdaki şekilde açıklanmıştır;
“Düzenlemelerin birbiriyle uyumlu hale getirilmesi noktasında Komitenin yapmış olduğu çalışmaların altında 2 temel amaç yatmaktadır. Bunlardan ilki; yeni çerçevenin, uluslararası bankacılık sistemini daha istikrarlı ve sağlam bir hale getirmesini sağlamak, ikincisi ise çerçevenin, farklı ülkelerde tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlayarak şu

anda uluslararası ortamda rekabet eden bankalar arasında var olan rekabet eşitsizliğini ortadan kaldırmaktır (BIS, 1988:3).”

Basel I'in kapsamının ilk odağı uluslararası bankalar olmakla birlikte çok ülkenin bu standartları uyulması zorunlu hale getirdiği gözlenmiştir.

Basel I bankacılık sisteminin sağlamlığının geliştirilmesi açısından da önemli bir rol oynamıştır. Az gelişmiş ülkelerde gelişmiş ülkelere göre daha fazla ekonomik ve piyasa riskinin olduğu dikkate alınarak, Basel I'in önerdiği %8'lik bir sermaye yeterlik oranı bazı ülkelerin yerel otoriteleri tarafından %12 - %15 seviyelerinde daha yüksek oranlara da çekilebilmektedir. Basel I de sermaye yeterlilik rasyosu asgari %8 olarak belirlenmiştir.

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu} = \frac{\text{Özkaynak}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar}} \geq \%8$$

Basel I'de, minimum gereklilik % 8'e eşit veya daha fazlası olması gereken Cooke Rasyosu olarak da bilinmektedir. Cooke Rasyosu, bir bankanın toplam risk ağırlıklı kalemlerinin yüzdesine göre sahip olması gereken sermayeyi baz alıp hesaplayan bir orandır. 1988 Komitesinin başında bulunan Cooke, bu rasyoya adını vermiştir (ULUSU, 2008). Özetle, Basel I uluslararası bankalara %4'ü ana sermaye bileşeni olmak üzere, %8 risk ağırlıklı sermaye yeterlilik oranı saptamıştır. Buna göre, 1992 yılı sonuna kadar üye ülkelerin uluslararası bankalarının bu %8'lik standart oranı sağlamaları istenmiştir.

Tablo 1. Basel I Risk Ağırlıkları Tablosu

BASEL I (COOK RASYOSU)	
Varlıklar	Risk Ağırlığı
Ana Sermaye	%0
Katkı Sermaye	%20
Üçüncü Kuşak Sermaye	%50
Sermayeden İndirilen Değerler	%100

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Basel-I standardı ilk uygulamaya konulduğunda, sermaye yeterlilik rasyosunun (SYR) hesaplanmasında yalnızca kredi riski dikkate alınmıştır. Kredi riski, kullanıcıların yükümlülüklerini zamanında yerine getirememesi, sözleşme şartlarını ihlal etmesi veya eksik ödemede bulunması durumunu kapsar. Kısacası kredi riski, borçlu yapılan tarafın yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememesi durumudur. Basel-I’de, bankanın kredi riski, bankanın aktiflerinin ve bilanço dışı varlıkların farklı risk kategorilerine ayrılması ve her kategoriye karşılık gelen risk ağırlıkları olan %0, %20, %50 ve %100 katsayılarıyla çarpılması ile hesaplanmaktadır. Yalnızca dört farklı risk ağırlığı kullanılması nedeniyle risk duyarlılığı düşük olan Basel-I, farklı faaliyet alanları olan tüm bankalara aynı şekilde uygulandığından literatürde “herkese tek beden elbise” (one-size fits all) şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca yine literatürde Basel-I’de, “OECD kulüp kuralı” (club rule) şeklinde tanımlanmış olan uygulamadan dolayı, OECD’ye üye ülkelerin hükümetlerine %0, üye ülkelerin bankalarına olan borçlara ise %20 risk ağırlığı verilmektedir.

Sermaye yeterlilik rasyosunun payında geçen özkaynak bankaların tuttukları muhasebesel sermaye miktarından daha farklı tanımlanmıştır. Bu rasyoda tanımlanan özkaynak hesabı aşağıdaki şekildedir;

- Ana Sermaye (ödenmiş sermaye + dağıtılmamış kârlar)
- Katkı Sermaye (karşılıklar + rezervler + fonlar)
- Üçüncü Kuşak Sermaye (Sadece piyasa riski için kullanılabilen sermaye benzeri krediler)
- Sermayeden İndirilen Değerler (aktifleştirilmiş giderler + mali iştirakler)

Özkaynaklar kalemi ilk üç kalemin toplamından dördüncü kalem düşülerek bulunur (Başar, 2007:6). Risk ağırlıklı varlıklar ve gayri nakdi krediler tutarı ise tüm bilanço içi ve bilanço dışı varlıkların dört farklı risk grubuna dağıtılıp risk ağırlıklarıyla çarpılması sonucu bulunur.

Uluslararası ortak bir standart sisteminin oluşturulmasının gerekçesi, bazı ülkelerdeki düzenlemelerin diğer ülkelere göre çok daha sıkı olması ve bu durumun haksız rekabete yol açmasıdır. Daha zayıf düzenlemeye sahip ülkelerin bankaları daha sıkı düzenlemeye sahip ülkelerin bankalarına göre daha düşük sermaye maliyetine sahiptirler. Bu durum,

gevşek düzenlemeye sahip ülkelerin bankalarının, müşterilerine düşük ücretle hizmet sunmalarına neden olmaktadır. Uluslararası regülasyon bütün ülkeler için belirli standartlar oluşturarak bu eşitsizliği ortadan kaldırmayı ve adil rekabet ortamı (level playing field) yaratmayı amaçlamaktadır. (Oatley, 2001:36)

Basel I'e Yönelik Eleştiriler

Eleştirilerin odaklandığı konular aşağıdaki gibi özetlenebilir (Tekler, Bolgün, Akçay, 2003: 42)

- Riske duyarlılık ve risk ölçütlerinin yeterli olmaması,
- Kredi Riski Ölçümü ve sadece kredi riskinin tanımlanması,
- OECD/OECD dışı ülke ayrımı,
- Kullanılan Risk ölçüm metodları,
- Elde tutulan varlıkların piyasa değerleri yerine muhasebe değerlerini esas alması,
- Operasyonel riskleri göz ardı etmesi

Basel I'in yeterliliğinin sorgulanmasına neden olan aynı zamanda mali piyasalardaki hızlı değişim sürecidir. Zaman içerisinde mali piyasaların hızla gelişmesi, işlemlerin çeşitlenmesi ve karmaşıklaşması, arkası arkasına karşılaşılan finansal krizler sonucu, Basel I kriterleri yetersiz kalmıştır. Basel I'e yönelik eleştiriler dikkate alınarak kurallar tekrar değerlendirilmiş, genişletilerek ve risk ölçümü daha detaylandırılarak Haziran 2004'de Basel II uzlaşısı Basel Komite tarafından kabul edilmiştir.

Basel I basit kapsamlı olması, sermaye yeterliliğinin ölçülmesinde risk ölçümlerinin yeterli olmaması, ilk etapta sadece kredi riskini tanımlaması nedeniyle, gelişmiş ülkelerdeki bazı çevrelerin akademisyenler de dahil olmak üzere olumsuz eleştirilerine maruz kalmıştır. Ancak, içerdiği standartların basit ve kolay uygulanabilir olması, Basel-I'in özellikle gelişmekte olan ülkelere benimsenmesini ve uygulanmasını kolaylaştırmıştır. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin Basel I düzenlemelerinin iyileştirilmesine ve finansal sistemlerinde rekabetin artmasına katkıda bulunmuştur. Basel I'in diğer olumlu özellikleri ise piyasadaki oyuncular için kuralları olan bir "adil rekabet ortamı" yaratması ve Basel I'i benimsemiş bazı gelişmekte olan ülkelerin % 8'in

üzerinde asgari sermaye yeterliliğini zorunlu kılmaları nedeniyle finansal istikrarı güçlendirmesidir (YAY, YAY, YILMAZ, 2004:9-10)

1.2. BASEL II

Basel I'e yapılan eleştirilere ek olarak Asya Krizi ve Rusya Krizinin etkileriyle banka sermayelerinin korunma altına alınması, riskliliği azaltmak üzere standardın revizesi gerekmiştir. BIS tarafından, Basel I'in üzerine daha farklı yöntemsel uygulamalarla yeni bir düzen getirilmesine karar verilmiştir. Basel komitesi, sırasıyla Haziran 1999, Ocak 2001, Nisan 2003'de üç taslak yayınlamıştır ve son hali 2006 yılında yürürlüğe girmiştir. Basel II'ye göre bankanın yapısı üç yapısal bloktan oluşmaktadır. Basel I'e eleştirileri kapsamlı değerlendirilerek bu eleştirileri kapsayacak şekilde bir düzen kurulmaya çalışılmıştır. I. Yapısal blokta, Asgari sermaye yükümlülüğü ile ilgili olan temel düzenlemeler vardır yani sermayeyi oluşturan ve riske maruz değerleri kapsamaktadır.

Kredi riski için Basel I de olduğu gibi standart yaklaşım ve ek olarak içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım getirilmiştir. Ayrıca piyasa riski için standart yönteme ek olarak riske maruz değer yaklaşımı getirilmiştir. Operasyonel riske duyarlılığının ölçülmesi için standart yaklaşım ve ileri ölçüm metotları geliştirilmiştir. Basel II kapsamında yapısal blokların getirdikleri aşağıda özetlenmiştir;

Tablo 2. Basel II Yapısal Blokları

I. YAPISAL BLOK	II. YAPISAL BLOK	III. YAPISAL BLOK
Asgari Sermaye Yükümlülüğü	Denetim Otoritesinin Gözden Geçirilmesi	Piyasa Disiplini

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

1.2.1. Birinci Yapısal Blok – Asgari Sermaye Yeterliliği

Birinci yapısal blokta üç ana risk grubu olarak kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk belirlenmiştir. Sermaye Yeterlilik Rasyosu'nun hesaplanabilmesi için sermaye tabanının hesabı da önemlidir. *SYR*'nin hesaplanmasında, sermaye tabanı, kredi riskine maruz değeri (*KRMD*), piyasa riskine maruz değeri (*PRMD*) ve operasyon riskine maruz değerinin (*ORMD*) bulunmaktadır. Ayrıca sermaye tabanı için ise ana sermaye (*AS*), katkı sermaye (*KS*), üçüncü kuşak sermaye (*ÜKS*), ve sermayeden indirilecek değerlerin (*SİD*), hesaplanması gerekmektedir.

Denklem 1.1

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu (SYR)} = \frac{\text{Sermaye Tabanı}}{\text{KRMD} + \text{PRMD} + \text{ORMD}}$$

Denklem 1.2

$$\text{Sermaye Tabanı} = (\text{AS} + \text{KS} + \text{ÜKS}) - \text{SİD}$$

Birinci yapısal blokta, bankaların faaliyetlerine devam edebilmesi için minimum sermaye yeterliliği konusu irdelenmiştir. (*SYR*) için minimum öngörülen değeri %8 olarak belirlenmiştir. Bankalar, kredi, piyasa ve operasyonel riskine maruz değerlerini sermaye tabanına oranlayarak minimum %8'e ulaşmak zorundadırlar.

Kredi Riskine Maruz Değeri (*KRMD*)

Bir bankanın maruz kaldığı ana risklerden biri kredi riskidir. Basel I' e getirilen eleştiriler doğrultusunda Basel II' de kredi riskinin hesaplanmasında birtakım değışiklikler olmuştur. Basel I' de standart yaklaşım varken, Basel II' de içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım da kullanılmaya başlanmıştır. Basel II de esas alınan Standart yaklaşım uygulama esasları değışiklik göstermezken, İDD' de önemli değışiklikler gözlenmektedir.

İDD yaklaşımında içsel geliştirilmiş kredi risk parametrelerinden bahsedilmektedir. Bankalar bu parametreleri içsel tahmin modelleri kurarak oluşturabilmektedir. Bahsi geçen kredi riski parametreleri aşağıdaki gibidir;

- “Temerrüde Düşme Olasılığı” (TO) = (PD)
- “Temerrüt Halinde Kayıp Yüzdesi” (THK) = (LGD)
- “Temerrüde Düşme Durumundaki Risk Tutarı” (TT) = (EAD)
- “Efektif Vade” (V)

Kalıcı Kısmi Kullanım tanımına göre Kurum, İDD yaklaşımı kullanım izni verilen bankaların, önemli olarak nitelendirilen müşterilerin sınırlı sayıda olması ve bunlar için bir derecelendirme sistemi uygulamasının bankaya makul olmayan düzeyde yük getireceği hallerde bazı risk sınıflarını bu yaklaşımdan kalıcı olarak muaf tutmalarına izin verebilir. Bu durumda, Kurumun onayı olmak suretiyle bu alacak sınıflarına Standart Yaklaşım uygulanır ve içsel model geliştirilmesi ve kullanılması beklenmez.

İDD yaklaşımını kullanan bankalar, risk parametrelerini kullanarak beklenen ve beklenmeyen kayıpları hesaplarlar. Beklenen kayıp, bankanın risk iştahı doğrultusunda planlanmış olduğu kaybı içermektedir. Beklenmeyen kayıp ise öngörülemeyen bir riskin oluşması halinde yaşanacak kaybı tanımlamaktadır.

Bankalardan stres testleri yapmaları beklenmektedir. Bu testler, banka sermayesinin kayıpları karşı koruma gücünü gösterir ve risklerin azaltılmasına yardımcı olur. Aynı zamanda bu senaryoların oluşması halinde alınacak aksiyonlar, önlemler de önceden belirlenmiş olur. Basel’in getirmiş olduğu en fayda sağlayan yeniliklerden bir tanesi de bu anlamda stres testleri ile ilgili getirilen düzenlemelerdir. Otoritenin vermiş olduğu stres testi senaryolarının yanısıra bankalar kendi iç durumları ve ülkenin makroekonomik koşullarını dikkate alarak farklı stres testi senaryolarını da bünyelerinde belirlemektedirler. Bu senaryolar baz senaryo, orta seviyede ve yüksek seviyede streslenmiş farklı değerleri içererek birden fazla kez tekrarlanabilmektedir. Testler, kazanç ya da kayıpların senaryolarını uygulamak ve maliyetini ölçmek için yapılır.

Denklem 1.3 Beklenen Kayıp (BK)

$$BK = (TO) * (THK) * (TT)$$

Beklenen kayıp, bir bankanın kredi portföyündeki alacak sınıfına göre ayrılmış kredileri için istatistiki olarak hesaplanan yukarıda tanımları verilmiş olan, kredi riski modelleri aracılığı ile (TO) , (THK) ve (TT) , gibi parametrelerin çarpılmasıyla bulunmaktadır.

Tablo 3. Sermaye Yükümlülüğü Hesaplama Yöntemleri

Gelişmişlik Düzeyi	Piyasa Riski	Kredi Riski	Operasyonel Risk
Basit		Birleştirilmiş Standart Yaklaşım	Temel Gösterge Yöntemi
Orta	Standart Yaklaşım	Standart Yaklaşım	Alternatif Standart Yaklaşım
			Standart Yaklaşım
Gelişmiş	Riske Maruz Değer (VAR) Yaklaşımı	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	İleri Ölçüm Yaklaşımı
		Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	

Kaynak: Yüksel, (2004) (http://www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel/pillar_1.pdf, 16.09.2010)

Tez çalışması kapsamında odak noktası Kredi Riski Standart yöntem ve Gelişmiş İçsel Derecelendirme yöntemi karşılaştırılması olacaktır, ancak Birinci yapısal blok riskleri olan Piyasa riski ve Operasyonel risk tanımlarına değinmek de faydalı olacaktır.

Piyasa Riski

Piyasa riski, genel anlamda, bankaların bilânço içi ve bilânço dışı hesaplarında takip ettikleri varlık ve pozisyonların pazar değerinin düşmesi nedeni ile zarara uğrama ihtimali olarak tanımlanmaktadır. Ancak sermaye yeterliliği düzenlemeleri piyasa riskini daha

özel olarak bankaların “alım satım hesapları” ile sınırlamaktadır. Dolayısıyla sermaye yükümlülüğü açısından piyasa riskini, bankaların alım satım hesaplarında takip ettikleri varlık ve pozisyonların pazar değerinin düşmesi nedeniyle zarara uğraması ihtimali olarak daha dar bir çerçevede ele almak daha uygun bulunmaktadır. Esasen piyasa riskinin konusunu teşkil eden varlık ve pozisyonlar, genel kabul görmüş, uluslararası muhasebe standartları uyarınca da bankaların cari piyasa fiyatları üzerinden değerlemek zorunda oldukları hesap ve pozisyonlardır (Altıntaş, 2006: 241)

Operasyonel Risk

En eski ancak hakkında en az şey bilinen temel bir risk olarak operasyonel risk özellikle 1990’lı yıllarda yaşanan BCCI, Barings Bank, Daiwa Bank, Worldcom, Enron gibi yüksek maliyetli kayıp olayları ile gündeme gelmiştir. Kapsamı ve potansiyel etkileri konusunda son yıllarda gelişen bilinçle, Basel Bankacılık Denetim Komitesi, Yeni Basel Sermaye Uzlaşısında operasyonel riski de yasal sermaye yükümlülüğüne tabi tutulan kredi ve piyasa riskine dâhil etmiştir. Operasyonel riskin sayısallaştırılarak ölçülmesi ve maruz bulunulan riskler için yasal sermaye yükümlülüğü hesaplanması yükümlülüğü risk ölçüm yaklaşımlarının geliştirilmesi sürecini de önemli derecede hızlandırmıştır (Mazıbaş, 2005: 2).

Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız dâhili süreçler, insanlar ve sistemlerden veya harici olaylardan kaynaklanan kayıp riski olarak tanımlanır. Operasyonel riske ilişkin ölçüm yöntemleri aşağıda yer almaktadır.

- Temel Gösterge Yaklaşımı,
- Standart Yaklaşım veya Alternatif Standart Yaklaşım,
- İleri Ölçüm Metodu.

1.2.2. İkinci Yapısal Blok – Denetim Otoritesinin Gözden Geçirilmesi

Birinci yapısal blokta bulunmayan riskleri içermeye yönelik olarak İkinci yapısal blok oluşturulmuştur.

Gözetim ve denetim otoritesi bankalardan, belirlenmiş olan minimum sermaye yeterliliği oranından belirleyebilecekleri daha yüksek oranda sermaye bulundurmalarını talep

edebileceklerdir. Basel’de resmi olarak asgari sermaye yeterlilik rasyosu %8 olmasına karşın Türkiye’de BDDK bankalara asgari %12 sermaye yeterlilik oranı vermiştir. Denetimcilerin bir bankanın genel sermaye yeterliliğini değerlendirmeleri sırasında çeşitli faktörleri ele almaları gerekmektedir. Bu faktörler;

- Bankanın risk alma iştahı,
- Risk yönetimi konusundaki bankanın geçmiş tecrübeleri,
- Bankanın faaliyet gösterdiği piyasaların niteliği,
- Banka gelirlerinin kalitesi, güvenilirliği ve volatilitesi,
- Sağlam değerlendirme ve muhasebe standartlarına haiz olma,
- Bankanın faaliyetlerindeki çeşitlilik,

Bunlarla bankaların sermaye durumlarının risk yapılarıyla uyumlu olmaları hususunda denetimsel müdahaleden çok, bankaların kendi iç sistemlerini geliştirmelerini teşvik etmektedir. (BIS, 2007: 150-174)

Sonuç olarak Basel II’de, ikinci yapısal blokta getirilen düzenlemeler, birinci yapısal blokta yer almayan risklerin de eklenmesi ve bu risklerin de hesaplanmasını hedeflemektedir.

1.2.3. Üçüncü Yapısal Blok – Piyasa Disiplini

Basel II, birinci yapısal blokta bankanın sermaye yeterlilik hesabı ve dikkate alınan parametreleri, ikinci yapısal blokta denetim organlarının yükümlülüklerini incelemektedir. Üçüncü yapısal blok, kamuyu şeffaf bilgilendirme ve piyasa disiplini getirmektedir.

Daha önce bahsedilen aslında Basel’in sadece bankaları değil firmaları da yönlendirdiği konusunda şeffaf bildirimlerin önemi devreye girmektedir. Bilançolardaki şeffaf bildirim firmalar için hesaplanacak olan derece notlarının da sağlıklı çalışmasını ve doğru kredilendirmeyi sağlayacaktır. Firmalarında farkındalığının bu yönde artması ile kurumsal yapıya ilerleme doğrultusunda belli aşamalar kaydedilmiş olacaktır.

Türkiye Bankalar Birliği, Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP), BDDK, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurum ve diğer kurum kuruluşlar bilgi akışının devamlılığını sağlamak için faaliyet göstermektedirler.

Tablo 4. Kamuoyu Bilgilendirme Yükümlülüğü Kapsamında Açıklanan Bilgiler

Konu	Nitel Bilgiler	Nicel Bilgiler
Uygulama Kapsamı	Üst kuruluşun adı; Konsolidasyon kapsamı; sermaye transferinde kısaltmalar;	Sigorta iştiraklerindeki katkı sermaye; İştiraklerdeki sermaye açıkları; Sermayeden indirilmeyen sigorta iştiraklerindeki sermaye tutarı;
Sermaye	Çeşitli sermaye unsurlarının tanımı;	1. Kuşak, 2. Kuşak ve 3. Kuşak sermaye miktarı, Sermayeden yapılan indirimler;
Sermaye Yeterliliği	Sermaye yeterliliğini değerlendirmeye yönelik bankanın yaklaşımının özeti;	Kredi, piyasa ve Operasyonel riskler için sermaye ihtiyacı; toplam ve 1. Kuşak sermaye oranı;
Kredi Riski Temel Bilgiler	Bankanın kredi riski yönetimi politikasının tartışılması; Geçmiş zararlarının açıklanması	Toplam brüt kredi riskleri, Risklerin ülke, çeşit, vade ve sektörlere göre dağılımı; Zarardaki kredilerin miktarı;
Kredi Riski Standart Yaklaşım	Dış kredi değerlendirme kuruluşlarının adı, ilgilendikleri risk türleri; Herbir kuruluşun risk gruplarıyla kullanılan skalasının sıraya konması;	Her bir risk grubunda bankanın ödenmeyen kredilerinin miktarı;
Kredi Riski İDDY	Denetim Otoritesinin Kabul Yaklaşımı; Derecelendirme sistemlerinin tanımı, yapısı, kredi riski azaltımının tanımı, kontrol mekanizmaları;	Temerrüt olasılığına bağlı, temerrüde maruz risk, Temerrüt halindeki risk ve Risk Ağırlıklı varlıklar; Önceki dönem kayıpları, Uzun dönemlik tahmin edilen ve gerçekleşen banka kayıp miktarı;
Kredi Riski Azaltımı	Teminat değerlemesi ve yönetimi için süreçler ve politikalar; Teminat ve risklerin ana türleri; Risk azaltımı içinde risk yoğunlaşması;	Finansal Teminat, diğer teminat ve kefillerle koruma altına alınan risk olasılıkları;
Menkul Kıymetleştirme	Menkul Kıymetleştirme faaliyeti ile ilgili bankanın amaçları; Düzenleyici sermaye yaklaşımları; Menkul Kıymetleştirme faaliyetleri için bankanın muhasebe politikaları;	Bankanın menkul kıymetleştirdiği toplam ödenmeyen riskler; Cari dönemde bankanın karşılaştığı kayıplar; Alıkonan veya satın

		alınan menkul kıymetleştirme risklerinin brüt toplamı;
Piyasa Riski	Genel nitelikli açıklama: risk ölçüm sisteminin kapsamı ve cinsi, strateji ve süreçler;	Raporlama dönemi ve dönem sonundaki yüksek, orta(lama) ve düşük Riske bağlı Değer (VaR) toplamı; Olağan kazanç/kayıplarla, VaR tahminlerinin karşılaştırılması;
Operasyonel Risk	Bankanın dikkate aldığı operasyonel risk sermayesi değerlendirme yaklaşımları; Banka kullanıyorsa, gelişmiş ölçüm yaklaşımının tanımı;	
Hisse Senedi Yatırımları	Bankacılık hesaplarında tutulan hisse senedi yatırımlarının değerlendirilmesi ve muhasebeleştirilmesini kapsayan politikalar; Getiri amaçlı tutulan hisse senetleri ile stratejik amaçlı hisse senetlerinin ayrıştırılması;	Yatırımları defter ve gerçek (rayiç) değerleri; Halka açık olan ve alınıp satılan özel yatırımlar; Satış ve tasfiyelerden kaynaklanan, gerçekleşmiş kümülatif kazanç ve kayıplar;
Bankacılık Hesaplarındaki Faiz Riski	Kredi erken ödemeleri, vadesiz mevduatların seyri ve BHFR ölçüm sıklığına ilişkin varsayımlar;	Aşağı veya Yukarı yönlü şoklar nedeniyle, para birimi bazında bozulan gelirler veya ekonomik değerdeki artış veya azalışlar.

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Üçüncü Yapısal Blok ile getirilen ve yukarıdaki tabloda belirtilen bilgi açıklamaları, 6 aylık dönemlerde yapılacaktır (Balthazar, 2006: 94-96)

Basel II'ye Yönelik Eleştiriler

Basel II, Asya ve Rusya krizlerinden sonra ve Basel I' e yönelik yapılan eleştirilerin de dikkate alınmasıyla ortaya çıkmıştır. Basel II de görülen temel yenilikler, Kredi riski parametrelerinin hesaplamasının içsel derecelendirme sistemine dayanması, kredi riskinde risk sınıflarının farklılaştırılması, klüp üyeliğine son verilmesi, Piyasa riskinde temel düzey yaklaşımından RMD hesaplamalarına geçilmesi, operasyonel riskte ileri yöntemlerin kullanılması olarak sayılabilir.

Genel olarak krizlerden ve yaşanmış tecrübelerden kaynaklı revize gören Basel standartlarından Basel II'nin revizesini 2007 yılında A.B.D.'de görülen sub – prime mortgage krizi tetiklemiştir. Krize ek olarak, Basel II'ye yönelik yapılan bazı eleştiriler aşağıda özetlenmiştir.

- Anlaşılması zorlaşan bir yapı haline gelmiştir ve hayata geçirmenin maliyetli olması,
- Basel II' nin ülke, şirket derecelendirmeleri hususlarında yanlış kurgulanmasının sonuçları,
- Derecelendirmenin önemi artmıştır ancak derecelendirme modellerinin, derecelendirme firmalarının güvenilirliği konusu,
- KOBİ tanımının gelişmekte olan ülkeler için çok yukarıda kalmasından kaynaklı olarak bankaların daha fazla kredi vermesi,
- Konsantrasyonu sorununun yeteri kadar giderilmesi,
- İleri ölçüm yöntemlerinin yeteri kadar destek sağlamaması,

Yukarıdaki eleştiriler ve 2007 yılında yaşanan krizin de etkisiyle Basel III 12.09.2010 tarihinde Merkez Bankası Başkanları tarafından kabul edilmiştir. Basel III ile ilgili açıklamalara geçmeden önce Özet olarak Basel I ve Basel II deki temel farklılıklar aşağıdaki tabloda görülebilmektedir.

Tablo 5. Basel I ve Basel II Arasındaki Farklar

Basel I	Basel II
Sermaye yükümlülüğünün kredi riski açısından OECD ülkesi olup olmama kriterine göre belirlenmesi (club rule)	Kredi riski, krediyi alan kurumun derecelendirme notuna göre belirlenir. Standartta belirlenen bazı yöntemlerde bağımsız derecelendirme kurumlarının (Standart&Poors, Fitch, Moodys v.b.) verdiği dereceler kullanılırken, ileri yöntemlerde bankaların kendi değerlendirmeleri sonucu verdikleri dereceler kullanılır. (Denetim otoritesinin izni ile)
Sadece kredi riski ve piyasa risklerine karşılık sermaye bulundurma zorunluluğu bulunmaktadır.	Kredi, piyasa risklerine ek olarak operasyonel risklerine karşılık da sermaye bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

Standart yöntem ile sermaye yeterlilik rasyosu hesaplanır.	Her bir risk kategorisi için alternatif yöntemlerin varlığı nedeniyle sağlanan esneklik yanında, bankaların kendi iç risk yönetim metotlarını da kullanabilmeleri.
Tüm finansal kuruluşlara aynı yaklaşım	Risk yönetiminin öneminin kavranılması ve banka yönetiminin risk yönetiminden sorumlu olması
Sadece minimum SYR'nin hesaplanması.	Üç temel prensibin (SYR, gözetim ve denetim, piyasa disiplini) göz önüne alınması ve ilgili düzenlemelerin yapılması
Bankaların sermaye yeterliliklerine ilişkin bilgileri kamuoyuna açıklama zorunluluğunun Olmayışı.	Bankaların Basel-II'ye özgü sermaye yeterliliklerine ilişkin detaylı bilgileri kamuoyuna açıklama zorunluluğunun getirilmesi.

Kaynak: BIS 2001- Kredi Derecelendirmenin Geleceği- Basel-II Yaklaşımı Aralık 2004

Düzenlemelerine ve değişimine devam etmekte olan Basel II artık yerini Basel III'e bırakmaktadır. Basel I ve II'nin sürecinde devam eden sayısal etki analizleri, istişareye açılan dokümanlar ve görüşe bildirme süreci her zaman ki gibi devam edecektir ve bunlar Basel III'ün şekillenmesinde yol gösterici olacaktır. Basel Komitenin izlemiş olduğu bu yol ve yöntem dayatma yerine, görüş birliği ve etki analizlerine dayalı ilerleyen bir süreç olmaktadır.

1.3. BASEL III

Basel III'ün ortaya çıkması bu defa da Basel II'de görülen eksikliklerin giderilmesi üzerinedir. 2007'de A.B.D.'de başlayan mortgage krizi Basel II'nin daha da eleştirilmesine neden olmuştur.

Büyük bankaların portföy çeşitlendirmesini kullanması Basel II açısından onlara bir avantaj sağlamıştır. Kredi risk iştahının çok üzerinde kredi verebilme imkanı doğurmuştur. Ayrıca tüm sistemin geçmiş data rating sistemine dayatılması da sermayenin yanlış sınıflandırılmasına neden olmuştur (Maser, 2010:302-303).

Lall, Basel II'nin karışıklığı giderecek değil aksine daha fazla karmaşıklığa neden olan bir sistem olduğunu söylemiştir. (Lall, 2009:3)

Basel III'de yer alan önemli değişiklikler sırasıyla sermaye tanımındaki değişiklikler, sermaye gereksinimindeki değişiklikler, risk kapsamı (riskin tanımı), kaldıraç oranı ve likidite yönetimi olarak sayılabilir.

Basel II'de, piyasa riski nedeniyle oluşan ihtiyacı karşılamak amacıyla eklenen üçüncü kuşak sermaye Basel III' de kaldırılmıştır. Basel III'de sadece ana ve katkı sermaye kavramları kalmıştır.

Basel III'de yer alan sermaye tanımı, sermayeyi daraltma yönünde gibi görünse de bankaların, yatırımcıların ve sermaye kuruluşlarının karşı çıkmasıyla BIS birtakım revizeler yapmayı uygun görmüştür (Monroe, 2010:34).

Basel III'de döngüsel sermaye ve bunun etkileri tanımlanmaya çalışılmıştır.

Sermaye koruma (dönüşüm) tamponu (capital conservation buffer), sermaye yeterliliği için çekirdek sermayeye eklenecek tutar olarak tanımlanmaktadır. BIS üyesi düzenleme ve denetleme kuruluşları sermaye koruma tamponunun, banka sermayesini güçlendirmek adına doğru bir karar olduğunu düşünmektedirler.

Konjonktür (döngüsel) karşıtı tampon (countercyclical buffer) ile sermaye koruma tamponu kavram olarak birbirine çok benzemektedir. Her iki araçta öngörülemeyen bir riskin bankada ya da bankacılık sektörde görülmesine karşın bankanın sermayesini korumayı ya da banka, bankacılık sektöründe oluşacak riskin sistematik olarak tüm ekonomiyi etkilemesini azaltmaya yönelik alınan önlemler olarak ifade edilebilir.

Konjonktür karşıtı tampon ülkelerin düzenleme ve denetleme organlarının değerlendirmesine bırakılmıştır. Ekonominin iyi zamanında biriktirilebilecek tampon tutarı ve kötü zamanında ihtiyaç duyulan tampon miktarı iyi analiz edilip buna uygun şekilde tedbir alınması önemlidir. Bir diğer önemli husus ise bu tampondaki değişikliklerin finansal kurumlara en az 24 ay öncesinde bildirilmesi gerekliliğidir.

Konjoktür karşıtı tampon %0 ile %2,5 arasında olmalıdır. Buna göre bir düzenleme ve denetleme kurumu ülkesinde faaliyet gösteren bankalardan en üst düzeyde tampon ayırmasını beklerse %9,5'lik bir SYR'nin oluşmasına neden olacaktır. Ülkemizde bankaların genel ortalaması %12'nin üzerindedir.

Tablo 6. Basel III Sermaye Rasyoları

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	1 Ocak 2019 itibariyle
Çekirdek Sermaye Yeterliliği Oranı	%3,5	%4	%4,5	%4,5	%4,5	%4,5	%4,5
Sermaye Koruma Tamponu				%0,625	%1,25	%1,875	%2,5
Çekirdek Sermaye Yeterliliği Oranı ile Sermaye Koruma Tamponu Toplamı	%3,5	%4	%4,5	%5,125	%5,75	%6,375	%7
Çekirdek Sermayeden İndirilen Değerler		%20	%40	%60	%80	%100	%100
Ana Sermaye Yeterliliği Oranı	%4,5	%5,5	%6	%6	%6	%6	%6
Sermaye Yeterliliği Oranı	%8	%8	%8	%8	%8	%8	%8
Sermaye Yeterliliği Oranı ile Sermaye Koruma Tamponu Toplamı	%8	%8	%8	%8,625	%9,25	%9,875	%10,5

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Basel III'e Yönelik Eleştiriler

Basel III özetle, sermayenin yeniden tanımlanarak içindeki kalemlerin sınıflandırılması ve risklerin karşılanmasıyla ilgili değişikliklerden oluşmaktadır. Risk kapsamındaki değişiklikler bazı teknik farklılıklar getirirse de yeni ortaya çıkan riskler halen göz ardı edilmiştir.

Diğer taraftan sermaye gerekliliğinde ise önemli değişiklikler olduğu söylenmelidir. İki çeşit yeni tampon tanıtılmaktadır. Önceki sermaye gereklilikleri doğrudan riskler ile ilintiliyken, Basel III kapsamında getirilen döngüsel ve dönüşüm tamponları risklerle indirekt ilişkilidir.

Ayrıca kaldıraç oranları ve likidite yönetimiyle ilgili getirilen araçlar bankaların yönetimlerine yeni ufuklar açmayı hedeflemektedir. Söz konusu yeni hesaplamalar hem kolay hem de açık ve nettir. Özellikle likidite yönetimi bankacılık düzenleme ve denetleme kuralları için yeni bir kavramdır.

1.4. BASEL IV (Basel III Reformları)

7 Aralık 2017 yılında finalize edilip Basel Komite tarafından kamuoyuna duyurulan Basel III reformları sermaye yeterliliğinin paydasına (risk ağırlıklı varlıklar) ve yoğunlaşma riskine üzerine kurulmuştur. Basel IV olarak da adlandırılan yeni revize kurallar Basel III reformları adı altında Komite tarafından geçiş tarihleri ile birlikte duyurulmuştur. Basel III ile ilgili yenilikler akabinde uzunca bir süre komitenin istişareye açtığı ve değerlendirildiği konular neticesinde nihai kararlara ulaşılmıştır. Avrupa'da İDD yaklaşımlarını uygulayan bankaların uygulamış olduğu yanlış stratejiler, sermaye avantajı yaratabilmek için şeffaflıktan uzaklaşan örneklerin olması ve dahası komitenin de kanaat getirdiği üzere önceden içsel modeller ile ilgili getirilen bazı şartların aslında performans izlemesi yapıldığında bazı noktalarda yetersiz olduğunu göstermiştir.

Basel III temel olarak piyasa riskini kapsayan likidite ve kaldıraçın güçlendirilmesi üzerine revizeleri içerirken, Basel III reformları yani Basel IV'ün en temel amaçları;

- Mevcut standartların karmaşıklık seviyesini azaltmak ve belirlenmiş kuralların etki açısından getirdiklerini anlayabilmek
- Yayınlanan standartların anlaşılır bir şekilde yorumlanabilmesi ve uygulanabilmesi
- Uygulamada olan standart yöntemde risk hassasiyetini artırma ve içsel modellerde görülen hesaplama değişkenliğini azaltma
- Risk ağırlıklı varlık hesaplanmasındaki aşırı oynaklığın azaltılması

- Kriz sonrası dönemde oluşan sermaye yeterliliği oranına ilişkin güvensizliğin ortadan kaldırılması

Basel IV'ün ana unsurları içerisinde birçok alanda reformlar getirilmişken tez kapsamında Kredi Riski Standart ve Gelişmiş-İDD yaklaşımı ile ilgili reformlara odaklanılacaktır.

1.4.1. Kredi Riski Standart Yaklaşımın Revizesi

Kredi Riskine esas tutarın Standart yaklaşım ile hesaplanması durumunda, Basel III reform paketinde revizeler getirilmiştir.

- Kredi Derecelendirme Kuruluşu (KDK) dereceleri kullanılabilen ve kullanılmayan ülkelerde KRET hesaplaması yapmak için yöntemler getirilmektedir.
- Gayrimenkul teminatının risk ağırlığı %35 yerine Kredi Teminat oranı kullanılarak %20 ila %70 arasında belirlenecektir.
- Ticari gayrimenkul ipotekli teminatlara ilişkin risk ağırlıkları detaylandırılmıştır.
- Daha önce standart yaklaşımda olmayan ancak İDD'de tanımlanan «ihtisas kredileri» standart yaklaşım içinde de tanımlanmaktadır.
- Perakende krediler için daha detaylı risk ağırlıkları getirilmiştir.
- Teminatlı menkul kıymetler (covered bonds) için düşük risk ağırlıkları getirilmiştir.
- Bilanço dışı işlemlerin kredi dönüşüm oranları değiştirilmiştir.
- Kredi riski azaltımında volatilité ayarlamaları için model kullanımı kaldırılmıştır.

Özet olarak Standart yaklaşımda değişecek olan ana konular; due-diligence sürecinin içsel olarak gerçekleştirilmesi, daha ihtiyatlı bir dış rating kullanımı, bazı risk sınıflarında özel uygulamalar ve risk azaltım konularında değişikliklerden oluşmaktadır. Standart yaklaşıma göre yapılacak risk ağırlık varlık hesaplamasında dikkate alınacak değişiklikler aşağıdaki tablolar aracılığı ile özet hale getirilmiştir.

Tablo 7. Bankalar için Değişen Risk Ağırlıkları

	Derecelendirilmiş					Derecelendirilmemiş		
	AA A ila AA-	A+ ila A-	BB B+ ila BB B-	BB+ ila B-	B- den düşü k			
Mevcut Standart Yaklaşım	%20	%50	%50	%100	%150	%50		
Yeni Standart Yaklaşım (Derecelendirmeye İzin Verilen)	%20	%30	%50	%100	%150	A Grubu %40 (%30)	B Grubu %75	C Grubu %150
Yeni Standart Yaklaşım (Derecelendirmeye İzin Verilmeyen)	A Grubu: %40 (%30) B Grubu: %75 C Grubu: %150							

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Bankalar kurulu buldukları ülkenin merkezi yönetim risk ağırlığından daha düşük bir risk ağırlığına tabi tutulamazlar (YP riskler için).

Mevcut Standart yaklaşıma göre A+ ila A- derecelendirilme notu olan bankaların risk ağırlığı %50'den %30 a indirilmiştir. Derece notu bulunmayanlar için A Grubu'nda %50'den daha düşük risk ağırlıkları belirlenirken, B ve C grupları için risk ağırlıkları sırasıyla %75 ve %150 olarak belirlenmiştir.

Tablo 8. Firmalar için Değişen Risk Ağırlıkları

	Derecelendirilmiş					Derecelendirilmemiş		
	AAA ila AA-	A+ ila A-	BBB+ ila BBB-	BB+ ila B-	B- den düşük			
Mevcut Standart Yaklaşım	%20	%50	%100	%150	%100			
Yeni Standart Yaklaşım (Derecelendirmeye İzin Verilen)	%20	%50	%75	%100	%150	Kurumsal KOBİ: %85 Diğer: %100		
Yeni Standart Yaklaşım (Derecelendirmeye İzin Verilmeyen)	Yatırım Yapılabilir: %65 Kurumsal KOBİ: %85 Diğer: %100							

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Firmalar için mevcut standart yaklaşımda BBB+ ile B- derece notuna sahip olanların risk ağırlığı %100 iken yeni standart yaklaşımda derecelendirmeye izin verilen firmalar için bu ağırlık BBB+ ile BBB- olanlar için %75'e indirilmiştir.

Derecelendirilmemiş firmalar için mevcut standart yaklaşımda %100 risk ağırlığı uygulanmaktayken, revize olan standart yaklaşımda bu risk ağırlığı kurumsal kobi firmaları için %85'e indirilmiştir.

Tablo 9. Gayrimenkul İpoteği Teminatl Krediler için Değişen Risk Ağırlıkları

İkamet Amaçlı Gayrimenkul İpoteği Teminatl Krediler							
KTO	0-%50	%50-%60	%60-%70	%70-%80	%80-%90	%90-%100	Uyumsuz
İkamet Amaçlı Gayrimenkul İpoteği Teminatl Krediler							
WLA	%20	%25	%30	%40	%50	%70	K.R.A.
LSA	%20	Karşı tarafın Risk Ağırlığı					K.R.A.
Gelir Getiren İkamet Amaçlı Gayrimenkul İpoteği Teminatl Krediler							
WLA	%30	%35	%45	%60	%75	%105	%150

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Tablo 9 ve Tablo 10 'da görüldüğü üzere kredinin teminatının gayrimenkul olması durumunda Kredi Teminatlandırma Oranına göre (KTO) risk ağırlıkları farklılaştırılmıştır. Burada farklılık yaratan unsur ipoteğin ticari, ikamet amaçlı, gelir getiren ikamet amaçlı olması durumlarında ayrışan KTO'ya göre risk ağırlıklarının da farklılaşmasıdır.

Tablo 10. Ticari Gayrimenkul İpotekli Krediler için Risk Ağırlıkları

Ticari Gayrimenkul İpotekli Krediler				
Ticari Gayrimenkul İpotekli (Genel)				
WLA	KTO>=%60	KTO>=%60	Uyumsuz	
	Min (%60, Karşıtaraf RA)	Karşıtaraf RA	K.R.A	
LSA	KTO<=%55	KTO>%55	Uyumsuz	
	Min (%60, Karşıtaraf RA)	Karşıtaraf RA	K.R.A	
Gelir Getiren TG İpotekli				
WLA	KTO<=%60	%60<KTO<=%80	KTO>%80	Uyumsuz
	%70	%90	%110	%150
Arazi elde etme, geliştirme ve inşaa kredileri				
Genel	%150			
İkamet Amaçlı	%100			

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Aşağıdaki tabloda perakende krediler için rotatif olan ve olmayan krediler (konut hariç) için rotatif olmayan kredilerin risk ağırlığı %75 iken rotatif krediler için risk ağırlıkları %45 ve %75 olarak belirlenmiştir. Geriye kalan perakende krediler için de %100 risk ağırlığı belirlenmiştir.

Tablo 11. Perakende Krediler için Risk Ağırlıkları (Konut hariç)

Perakende Krediler (Konut Kredileri Hariç)				
	Rotatif Olmayanlar	Rotatif Olanlar		Diğer Perakende
		Kesin Ödeme Yapanlar	Tutar Yüzdürenler	
RA	%75	%45	%75	%100

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Tablo 12’de Hisse senedi yatırımları için revize edilen risk ağırlıkları verilmektedir. Mevcut standart yaklaşıma göre %100 risk ağırlığı uygulanan hisse senedi yatırımları için yeni standart yaklaşımda sermaye benzeri krediler için %150, Diğer hisse senedi yatırımları için %250 ve spekülative hisse senedi yatırımları için %400 risk ağırlığı belirlenmiştir.

Tablo 12. Hisse Senedi Yatırımları için Risk Ağırlıkları

Hisse senedi yatırımları (sermayeden indirilmeyen) ve sermaye benzeri krediler			
Mevcut Kredi Riski Standart Yaklaşım	%100 (diğer varlıklar altında)		
Yeni Standart Yaklaşım	Sermaye benzeri krediler: %150	Diğer hisse senedi yatırımları: %250	Spekülative hisse senedi yatırımları: %400

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Krediye dönüştürme oranları yeni standart yaklaşımda arttırılarak belirlenmiştir. Şarta bağılı olmadan iptal edilebilir taahhütler için mevcutta oran %0 iken yeni standart yaklaşımda oran %10’a çıkarılmıştır. Diğer taahhütler için ise mevcut yaklaşımda vadesinin 1 yıldan büyük veya küçük olmasına göre %20 veya %50 olan oran, yeni standart yaklaşımda %40’a çıkarılmıştır.

Tablo 13. Krediye Dönüştürme Oranları

Krediye Dönüştürme Oranları		
	Şarta bağlı olmadan iptal edilebilir taahhütler	Diğer taahhütler
Mevcut Kredi Riski Standart Yaklaşım	%0	Vade < 1 yıl: %20 Vade > 1 yıl: %50
Yeni Standart Yaklaşım	%10	%40

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Tablo 14 ve 15’de ihtisas kredileri için revize edilmiş olan risk ağırlıkları verilmiştir. Derecelendirmeye izin verilen ülkelerde ve derecelendirilmemiş ülkelerde derece notuna farklılaşan risk ağırlıkları uygulanmaktadır. Derece notu bulunan krediler için %20’ye kadar inebilen risk ağırlığı varken, derece notu bulunmayan krediler için %80 ile %130 arasında değişen risk ağırlıkları verilmiştir.

Tablo 14. İhtisas Kredileri Değişen Risk Ağırlıkları - 1

<u>İhtisas Kredileri (Derecelendirmeye izin verilen ülkelerde)</u>					
	AAA ile AA-	A+ ile A-	BBB+ ile BBB-	BB+ ile BB-	BB- →
RA	%20	%50	%75	%100	%150

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Tablo 15. İhtisas Kredileri Değişen Risk Ağırlıkları – 2

İhtisas Kredileri (Diğer Ülkeler/Derecelendirilmemiş)				
	Fiziksel Varlıkların ve Emtianın Finansmanı	Proje Kredileri Operasyonel Hale Gelme Öncesi	Proje Kredileri Operasyonel Hale Gelme Sonrası	Yüksek Kaliteli Proje Kredileri
RA	%100	%130	%100	%80

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Tablo 16’da ipotek teminatlı menkul kıymetler ve varlık teminatlı krediler için revize edilen risk ağırlıkları bulunmaktadır. İhraca ilişkin derecelendirme notunun bulunması durumunda risk ağırlık oranları %10 ve %100 arası değişirken, derecelendirilmemiş krediler için risk ağırlıkları, ihraç eden bankanın risk ağırlığına göre belirlenmiştir.

Tablo 16. İTMK, VTMK ilişkin Risk Ağırlıkları

İhraca ilişkin derecelendirme notu bulunması durumunda				
	AAA ile AA-	A+ ile BBB-	BB+ ile B-	B- den düşük
Yeni Standart Yaklaşım	10	20	50	100

Derecelendirilmemiş (İhraç eden bankanın risk ağırlığına bağlı uygulama)							
	%20	%30	%40	%50	%75	%100	%150
Yeni Standart Yaklaşım	10	15	20	25	35	50	100

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

1.4.2. Kredi Riskinde İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımının Revizesi

Kredi Riskine esas tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı yaklaşım ile hesaplanması durumunda da, Basel III reform paketi kapsamında revizeler getirilmiştir. Bu revizelerin temel sebepleri arasında karmaşıklık, bankalararası farklılık ve bazı portföylerin modellenememesi sayılabilir.

Basel Komite farklılaşmaları engellemek için iki önemli çözüm önerisi getirmiştir.

- Sermaye Tabanı'nın güncellenmesi.
- Bankaların varsayımsal olarak hesap yaptıkları düşük temerrüt olasılığına sahip portföylerde İDD'nin sınırlandırılması ve İDD parametrelerinin bazılarına ilişkin minimum değerler getirilmesi.

Bu iki öneriye karşılık olarak 1.06 scaling factor kaldırılarak bir esneklik sağlanmıştır.

Yeni getirilen kurallarla artık orta ve büyük ölçekli şirketler ve Bankaların risk ağırlıklandırılması için Gelişmiş İDD yaklaşımı kullanılamayacaktır. Hisse senedi yatırımları için hiçbir İDD yaklaşımı kullanılamayacaktır.

İDD yaklaşımında değişecek olan ana konular aşağıdaki kapsamdadır;

- Belirli alacaklar için İDDY kullanma seçeneğini kaldırma
- İçsel modelin Bankalar ve Finansal Kurumlar ile buna benzer düşük temerrütlü portföylerde kalkması
- Model parametrelerinde yeni üst sınırlar belirleyerek minimum seviyede bir ihtiyatlılığın sağlanması
- İhtisas Kredilerinde Denetim Otoritesi Tasnif Yönteminin Kullanılması

Tablo 17. Yeni IRB (İDD) Yöntemleri

Yeni İDD Yaklaşımında İzin Verilen Yöntemler		
Portföy	Basel II'deki İzin Verilen Yöntemler	Basel III'te İzin Verilen Yöntemler
500 Milyon EUR'dan Büyük Gelirli Şirketler	G-İDD, T-İDD, SY	T-İDD, SY
Bankalar ve diğer finansal kuruluşlar	G-İDD, T-İDD, SY	T-İDD, SY
Hisse Senedi Yatırımları	G-İDD, T-İDD, SY	SY
İhtisas Kredileri	G-İDD, T-İDD, Denetim Otoritesi Eşleştirmesi, SY	G-İDD, T-İDD, Denetim Otoritesi Eşleştirmesi, SY

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Revize edilen yeni İDD yaklaşımlarına göre izin verilen yöntemler mevcut İDD yaklaşımına göre Tablo 17'de gösterildiği üzere farklılaşmıştır;

- 500 milyon EUR'dan büyük geliri olan şirketler için G-İDD yöntemi kaldırılmıştır. Yani Temel İDD veya Standart yaklaşımda bırakılabileceklerdir. Diğer bir deyişle bu firmalara yönelik bir THK modeli değeri beklenmemektedir.
- Bankalar ve diğer finansal kurumsal için G-İDD yöntemi kaldırılmıştır.
- Hisse senedi yatırımları yeni İDD yaklaşımında tamamen standart yaklaşımda bırakılarak ilerlenecektir.

Tablo 18. İDD Parametreleri Üzerine Getirilen Sınırlamalar (Input Floors)

	Temerrüt Olasılığı	Temerrüt Halinde Kayıp		Risk Tutarı
		Teminatsız	Teminatlı	
Firmalar	5 bp	25%	Teminat Türüne Göre %0 finansal %10 alacaklar %10 ticari veya konut %15 diğer fiziki teminatlar	Risk Tutarı bilanço içi tutar ile bilanço dışı büyüklüğün standart yaklaşımındaki kredi dönüştürme oranı uygulanmış tutarın 50%'si ile toplamından daha az olamaz
Perakende Sınıfları İpotek Teminatlı Rotatif (Ödeyenler) Rotatif (Yüzdürenler) Diğer Perakende	5 bp 5 bp 10 bp 5 bp	- 50% 50% 30%	5% - - Teminat Türüne Göre %0 finansal %10 alacaklar %10 ticari veya konut %15 diğer fiziki teminatlar	

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Yeni İDD yaklaşımında kredi risk parametrelerine getirilen veya varolan taban değerler için revizeler belirlenmiştir. TO ve THK değerleri için asgari alması gereken değerler belirtilmiştir.

1.4.3. Sermaye Yeterliliği Çerçevesinde Değişiklikler

Bankalarda minimum bir sermaye yapısının sağlanması, modele ait ölçüm riski ve bu hataların azaltılması buna ek olarak risk ağırlıklı sermaye oranları güvenilirliğinin ve karşılaştırılabilirliğinin artırılması hedeflenerek sermaye tabanında değişiklikler yapılmıştır.

Basel-II metninde model kullanan bankalar için Basel I üzerinden %80 oranında bir sermaye tabanı bulunmaktaydı, bu taban anlamını yitirdiği için Basel III standardında yeni standart yaklaşımlar dikkate alınarak yeniden düzenlendi.

Bu yaklaşım bankalara modelleme yaklaşımlarına geçseler dahi standart yaklaşım ile hesaplama yapma zorunluluğu getirdi.

Çekirdek sermaye yeterliliği, ana sermaye yeterliliği, toplam sermaye yeterliliği rasyoları ve sermaye tamponları bu hesaplamadan etkilenecek. Ayrıca model kullanan bankalar hem sermaye tabanına dayalı hem de bu tabandan bağımsız sermaye yeterliliği tabloları açıklayacaklar.

Standart yaklaşım ve İDD yaklaşımı arasında oluşan Risk Ağırlıklı Varlık fark tutarına ise kademeli olarak uygulamaya girecek bir taban yapısı getirildi. Oran standart yaklaşımlarla hesaplanan sermaye yükümlülüğünün %72.5'i olarak belirlendi.

Geçiş sürecinde isteyen ülkeler mevcut sermaye gereksiniminin maksimum %25 fazlası olarak da uygulayabilecekler. ($76 * 1.25 = 95$)

Basel III reformları (Basel IV olarak adlandırılan) değişiklikler kapsamında geçiş tarihi hükümleri aşağıdaki Tablo 19'de verilmiştir.

Standart ve İDD yaklaşımı arasında oluşan risk ağırlıklı varlık tutarının Avrupa'da birçok ülkede çok fazla olması dolayısı ile sermaye yeterlilik oranının olması gerektiğinden fazla hale getirildiğine kanaat getiren otorite buradaki farkları belirli tavan sınırlar çerçevesinde tutmak suretiyle sınırlandırma kararı almıştır. Bu tavan sınırların kademeli geçişi yıllar içerisinde gerçekleşmiş olacaktır.

Bu taban sınırdan etkilenmeyecek ülkelerde olacaktır zira standart yaklaşım ve İDD yaklaşımı arasındaki farkın bu kadar yüksek seviyelerde gözlemlenmediği gerçek riskin şeffaf bir şekilde sayısallaştırılması ile ortaya çıkan optimum tutarların zaten otorite beklentisi ile örtüştüğü durumlarda bahsedilen tavan sınırlar olumsuz etki göstermeyecektir.

Tablo 19. Basel III Reformları Geçiş Hükümleri

Değişiklik	Uygulama Tarihi
Yeni kredi riski standart yaklaşım	1 Ocak 2022
Revize edilmiş İDD yaklaşımı	1 Ocak 2022
Revize edilmiş CVA yaklaşımı	1 Ocak 2022
Revize edilmiş operasyonel risk yaklaşımı	1 Ocak 2022
Revize edilmiş piyasa riski yaklaşımı	1 Ocak 2022
Kaldıraç oranı	Mevcut tanımla: 1 Ocak 2022
	Yeni tanımla: 1 Ocak 2022
	G-SIB: 1 Ocak 2022
Sermaye tabanı	1 Ocak 2022 - %50 1 Ocak 2023 - %55 1 Ocak 2024 - %60 1 Ocak 2025 - %65 1 Ocak 2026 - %70 1 Ocak 2027 - %72.5

Kaynak: BIS; <https://www.bis.org>

Tablo 19’da ifade edilen geçiş hükümlerine göre, revize edilmiş tüm yaklaşımlara geçiş için belirtilen tarih 1 Ocak 2022’dir.

Sermaye tabanına ilişkin değişiklikler kapsamında risk ağırlıklı varlıklar için standart yaklaşım ve İDD yaklaşımı arasındaki farkın kısıtlanmasına yönelik değişiklik için ise kademeli bir geçiş takvimi öngörülmüştür. 2022 yılı itibariyle başlayacak olan bu kısıtlama 2027 yılında nihai haline gelmiş olacaktır.

BÖLÜM 2. TÜRKİYE’DE BASEL STANDARTLARI

2.1. Türkiye’de Basel Standartlarına Uyum Süreci

1988’de BIS tarafından yayınlanan Basel I sermaye uzlaşısının ardından Başbakanlık tarafından 1989 yılında yürürlüğe giren 3182 Sayılı Bankalar Kanununa İlişkin 6 No’lu Tebliğ, Türkiye’de bu konuda yapılan ilk düzenlemedir.

Tebliğde özet olarak “...bankaların öz kaynakları ile varlıkları, gayri nakdi kredileri ve yükümlülükleri arasında kurulan... Sermaye Tabanı/Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayri nakdi Krediler ve Yükümlülükler standart rasyosuna dayanarak; bankaların sermaye artırımlarının ve öz kaynaklarının riski karşılayabilecek belirli bir düzeyde idame ettirilmesinin sağlanması ve bu konuda sermaye yetersizliğinden doğabilecek riskin azaltılmasıdır”. Ayrıca sermaye yeterlik oranı ile ilgili “Sermaye Tabanı/Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayri nakdi Krediler ve Yükümlülükler" standart rasyosu asgari % 8'dir” maddesi ile üç yıllık bir geçiş döneminden sonra SYR'nin Türkiye’de Basel I standartları ile uyumlandırılması sağlanmıştır.

Basel I'in gerçek riskin hesaplanmasında yetersiz kaldığı düşüncesi üzerine Basel Bankacılık Denetim Komitesi yeni standartların belirlenmesi amacıyla tekrar çalışmalara başlamıştır. Türkiye’de bu standartların uygulanması konusunda Mart 2003 tarihinde BDDK yetkilileri ile çeşitli bankaların risk yönetiminden sorumluları ile TBB’de Basel-II çalışmalarını yürütme amaçlı komite oluşturulmuş ve bir yol haritası oluşturulmuştur. Ayrıca Basel-II’ye ilişkin hususlarda ortak kararlar almak üzere Hazine Müsteşarlığı, TCMB ve SPK’nın katılımıyla BDDK koordinasyonunda faaliyet gösteren “Basel-II Koordinasyon Komitesi” oluşturulmuştur. Bunun yanında BDDK bünyesinde çeşitli alt komitelerden oluşan ve teknik konularda çalışmalar yapan Basel-II Proje Komitesi ve “Risk Odaklı Denetim Komitesi” de oluşturulmuştur.

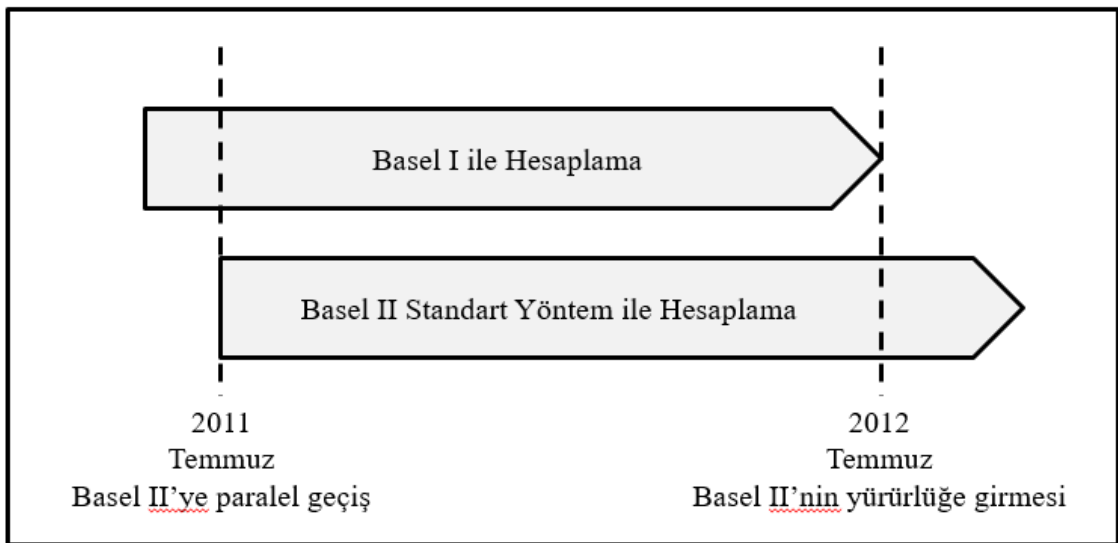
BDDK tarafından bu hazırlık çalışmalarını ve özetleyen açıklama 30/05/2005 tarihinde yapılmış ve BASEL II standartlarına geçiş için bir takvim oluşturulmuştur (WEB1, 2013).

Açıklamada Basel-II ile birlikte AB direktiflerinin de (CAD, Capital Adequacy Directive) dikkate alınacağı ve Basel-II'ye hazırlık sürecinin Avrupa Birliği normlarına uyum kapsamında ele alındığı, Basel-II çerçevesi ve Avrupa Birliği Sermaye Yeterliliği Direktifi (CAD) arasında ileride ortaya çıkabilecek muhtemel uyumsuzluklarda BDDK'nın AB düzenlemelerini esas alacağı vurgulanmıştır.

Ancak 2008 yılında BDDK'nın yapmış olduğu bir duyuru ile Sektörde Basel II'ye geçiş konusunda önemli adımlar atılmış olmasına rağmen, 2008 krizi ile ilgili ilk sinyallerinin alındığı o tarihlerde, uluslararası piyasalarda yaşananların da muhtemel olumsuz etkisi nedeniyle uygulamanın ileri bir tarihe ertelendiği kamuoyuna duyurulmuştur (WEB2, 2013).

Kurum daha sonra 2012 yılında yaptığı basın açıklaması ile "BDDK'ya intikal eden görüşlerin gözden geçirilmesi ve taslaklara nihai hali verildiği bildirilerek paralel uygulama sürecinin Haziran 2012'de tamamlanmasını takiben 1 Temmuz 2012 itibarıyla "kesin" uygulama sürecine girildiğini bildirilmiştir (WEB3, 2013). Nihai Basel II düzenlemeleri 28 Haziran 2012 tarih ve 28337 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Şekil 1. Basel Uzlaşısının Evrimi - Türkiye

Kaynak: BDDK; <https://www.bddk.org.tr>

Bankalar; Temmuz 2011 itibari ile solo olarak, Aralık 2012 itibari ile konsolide olarak Basel 2 ile SYR raporlamasına başladılar. Bir yıllık paralel uygulama sürecinde, bankaların uygulamaya ilişkin görüşleri alınarak, Temmuz 2012’de resmi olarak yayınlanmıştır.

Uluslararası piyasalarda yaşanan gelişmeler çerçevesinde, 2002 yılından günümüze kadar ülkemizde BDDK bünyesinde Basel ilkelerine yönelik olarak faaliyetler bu şekilde sürdürülmektedir. BDDK, Basel II’de belirtilen risk yönetimi sistemleri, kurumsal yönetim sistemleri, muhasebe, bilgi sistemlerinin uluslararası gelişmelere paralel olarak ülkemiz bankacılık sektöründe de uygulanmasının Türk bankacılık sektörünün faaliyetlerinin düzenlenmesi ve uluslararası piyasalarda rekabet edebilirliğini olumlu etkileyeceğini düşünerek gerekli çalışmaları yürütmektedir.

2.2. BDDK Sayısal Etki Çalışmaları

Basel Komite’nin her bir değişiklik öncesi tüm ülkeleri kapsayan sayısal etki çalışmaları bulunmaktadır. Quantitative Impact Study (QIS) adı verilen bu etki çalışmaları neticesinde hem yürürlükte olan kuralların izlenmesi hem de yapılacak olan değişikliğin bir etki analizine dayandırılmış olması önem kazanmaktadır.

Basel Komite gibi BDDK’da bu yöntemi izleyerek Türkiye’de sayısal etki çalışmaları yapılmasını sağlamıştır. Bu sayede Basel standartlarının Türkiye’de muhtemel etkileri hakkında öngörü sahibi olmuştur. BDDK tarafından 2004 yılında QIS –TR1, 2007 yılında QIS-TR2, 2011 yılında QIS-TR3 olmak üzere üç adet sayısal etki çalışması yapılmıştır.

Türkiye Bankacılık Sektörü’nün aktif büyüklüğünün %95’ini oluşturan toplam 23 adet banka BDDK tarafından yani ilk sayısal etki çalışmasına katılmışlardır. QIS-TR çalışmasının sonuçları kredi riski hesaplamasında kullanılan yaklaşımlardan yola çıkılarak iki aşamalı olarak incelenmiştir. İlk aşamada “Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım Sonuçları”, ikinci aşamada “Standart Yaklaşım Sonuçları” elde edilmiştir (WEB24, 2004: 13-16).

Tablo 20 incelendiğinde her iki yaklaşımda da özkaynak toplamının değişmediği, ancak yaklaşımın gereksinimlerinin birbirinden farklı olması sebebi ile risk ağırlıklı varlık toplamının farklılaştığı görülmektedir. Paydada yer alan RAV tutarının artması ile de Standart Yaklaşımda SYR düşmüştür.

Tablo 20. QIS-1 Türkiye Sayısal Etki Çalışması Sonucu

	Güncel Durum	Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	Standart Yaklaşım
Özkaynak Toplamı	25.128	25.039	25.039
RAV Toplamı	87.124	146.638	148.425
SYR(%)	28.8	17.1	16.9

Kaynak: BDDK, Basel-II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR) Değerlendirme Raporu, Ankara: BDDK Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2004, s. 69.

QIS-TR2 çalışması Ekim 2006 ve Haziran 2007 döneminde, Türkiye Bankacılık Sektörü'nün aktif toplamının yaklaşık olarak %97'sini oluşturan 31 bankanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir (WEB25, 2007:1).

Tablo 21'de görüldüğü üzere, Standart yaklaşımda risk ağırlıklı varlık tutarı artışı özkaynak artışından çok daha fazla olarak gerçekleşmiştir. RAV tutarının paydada yer alması ile SYR hesaplandığından bu etki SYR'nin de düşüşünü fazlaca etkilemiştir.

Tablo 21. QIS-2 Türkiye Sayısal Etki Çalışması Sonucu

	Güncel Durum	Standart Yaklaşım
Özkaynak Toplamı	50.084	50.354
RAV Toplamı	259.335	368.195
SYR(%)	19.31	13.68

Kaynak: BDDK, Basel-II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR2) Değerlendirme Raporu, Ankara:

QIS-TR3 çalışması Mart 2011 tarihinde Türkiye Bankacılık Sektörü'nün aktif toplamının yaklaşık olarak %99'unu oluşturan 45 bankanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir. (WEB26,

2011:3). Çalışmaya neredeyse Türkiye'deki bütün bankaların katıldığı gözlemlenmektedir. Tabloda görüldüğü üzere, özkaynak toplamında az bir artış gözlenirken RAV tutarında daha fazla bir artış gerçekleşmiştir ve bunun etkisi de SYR'de gözlemlenmiştir.

Tablo 22. QIS-3 Türkiye Sayısal Etki Çalışması Sonucu

	Güncel Durum	Standart Yaklaşım
Özkaynak Toplamı	116.701	116.831
RAV Toplamı	635.821	689.269
SYR(%)	18.35	16.95

Kaynak: BDDK, Basel-II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR3) Değerlendirme Raporu, Ankara:

2.3. Türk Bankalarının BASEL II Standartlarına Hazırlıkları

Aralık 2011'de "Bankaların CRD/Basel II'ye Geçişine İlişkin İlerleme Anketi" ile Türk Bankalarının BASEL II standardı hazırlık durumları ile ilgili en geniş araştırma tamamlanmış ve verilen cevaplara göre elde edilen bilgiler BDDK tarafından "Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu-Mart 2012" çalışması ile kamuoyuna duyurulmuştur. Rapor, politika ve stratejilere ilişkin çalışmalar, Basel II Uyum Çalışmaları, birinci ve ikinci Yapısal Blok ve Basel III gibi ana konuları içermektedir.

BASEL-II'ye geçiş ile ilgili politika ve stratejilerinin oluşturulması aşamasında bankacılık sektörü Basel II çalışmalarına katkı sağlayacak dedike birimlerini oluşturmuş, ilgili komitelerini oluşturmaya başlamıştır.

Bu anket çalışmasından çıkan sonuç, sektörün Basel-II'ye uyum çalışmalarına başladığı, özellikle büyük bankaların ciddiyetle konuyu ele almasıdır. Sektörün tamamına yakını Basel-II ile ilgili politika ve stratejilerini oluşturmuş, büyük bir kısmı ankette yeralmamakla birlikte geçen süre içerisinde yönetim kurullarına onaylatmışlardır. Geçiş sürecinde sektörün yarısı bilişim sistemlerine yatırım yapmışlardır. Sektörün karşılaştığı en önemli sorun ise, TO, THK ve TT veri setlerinin bulunmayışıdır.

Yabancı ortaklı ve büyük ölçekli özel sermayeli bankaların daha hazır olduğu görülmektedir. Ancak grup bazında da yaşanan en önemli sorun historik veri ve kalitesi ile ilgilidir. Tüm gruplar Basel-II'ye yönelik politikalarını oluşturmuş ve büyük çoğunluğu yönetim kurullarına onaylatmışlardır.

Tablo 23. Basel II Uyum Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar

CRD/ BASEL II'nin anlaşılabilmesi	6.85
Nitelikli ihtisas personeli	6.80
Teknoloji	4.74
Mevzuat belirsizliği	15.20
TO ile ilgili veri	24.39
THK ve TT ile ilgili veri	41.09
Diğer	0.09
Toplam	1.00

Kaynak: BDDK, Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu Mart 2012

Tablodan da görüldüğü üzere, en çok sorun yaşanan kısım kredi riski parametrelerinden temerrüt halinde kayıp (THK), temerrüt tutarı (TT) ve temerrüt olasılığına (TO) ilişkin veri eksikliği ile içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşıma ilişkin mevzuatın net olmamasıdır. Zaman içerisinde yine de LGD, EAD, PD ile ilgili veri ve mevzuat net olmaması sorunlarının devam etmesi ile birlikte, Basel II'nin karmaşıklığı ve nitelikli personel sağlanabilmesine ilişkin sorunların daha da arttığı gözlemlenmektedir.

BDDK Basel Bankacılık Denetim Komitesi'ne 2009 tarihinde üyeliğini gerçekleştirmiştir. Basel Komitesine üye olmanın ve üye ülkeler nezdinde verilen taahhütlerin en önemli bağlayıcılığı, Komitenin görüşler alıp değerlendirdikten sonra yayımladığı standartlara ve ilkelere uyum sağlamaktır.

Pek çok düzenlemenin büyük bir kısmı bu amaçla yürürlüğe 2014 ve 2015 yılında geçirilmiştir. İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci olarak bilinen İSEDES bu değişikliklerin en önemlilerinden biridir.

İSEDES, İç Sistemler Yönetmeliği kapsamına girmiş ve İSEDES'in tesis edilmesinde iyi uygulama rehberlerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Yine bankaların risk

yönetimi faaliyetlerini İyi uygulama rehberlerini dikkate alarak gerçekleştirmesi önemli bir yenilik olmuştur.

İSEDES bankaların kendi risk yönetimi yeterliliklerini değerlendirecekleri bir platform olmakla birlikte en önemli referans kaynağı yine İyi Uygulama Rehberleri olarak belirlendi.

Bu ve diğer Basel düzenlemeleri, ülkemiz bankacılık düzenlemelerinin RCAP değerlendirmesinden Mart 2016'da uyumlu olarak geçmesini sağladı.

BDDK 19.04.2016 tarihli yazıyla Bankalara iyi uygulama rehberine uyuma ilişkin bir talimat göndererek düzenlemelere uyumu gündeme getirdi.

Türkiye'de bankaların risk yönetimi uygulamalarının çerçevesi 2001 yılında BDDK tarafından yayımlanan "Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik" ile belirlenmiştir. İç sistemler, iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemi olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Bu yönetmelikte, risk yönetimi faaliyetinin risk ölçümü, risklerin izlenmesi ve risklerin kontrolü ve raporlanması faaliyetlerinden oluştuğu öngörülmektedir.

BDDK İyi Uygulama Rehberleri

İyi Uygulama rehberleri, Basel Komitesi'nin alt çalışma grupları tarafından ortaya konulan ve riskin yönetimine ilişkin rehberlerdir. Bu rehberler büyük ölçüde Basel Standartlarından faydalanılarak oluşturulmuş ve BDDK tarafından yayımlanmıştır. Rehberler riskin ölçümünden ziyade yönetimine ve risk yönetim sistemine ilişkin ilkeleri içermektedir.

İyi uygulama rehberleri BDDK'nın Bankalar nezdinde denetimlerine "ölçülülük ilkesi" kapsamında dayanak teşkil edecektir. BDDK tarafından yayınlanmış olan iyi uygulama rehberleri aşağıdaki konulara yöneliktir;

1. Denetimlerde Dikkate Alınan Değerlendirme Ölçütleri
2. Gerçeğe Uygun Değerin Ölçümü

3. Sermaye ve Likidite Planlamasında Kullanılacak Stres Testleri
4. Yoğunlaşma Riski
5. Operasyonel Risk
6. Bankaların Kredi Yönetimi
7. Karşı Taraf Kredi Riski
8. İSEDES Raporu
9. İtibar Riski
10. İyi Ücretlendirme Uygulamaları
11. Likidite Riski
12. Ülke Riski
13. Piyasa Riski
14. Faiz Oranı Riski

Kredi Yönetimine ilişkin İyi Uygulama Rehberinden örnek maddelere baktığımızda bankanın yönetim ilkeleri ile ilgili yönlendirmeleri görebiliriz;

Bankaların kredi riski yaratan tüm portföylerinin yönetiminde bankanın ölçeği, portföy ve ürünlerin yapısına uygun düştüğü ölçüde aşağıdaki ilkeler uygulanır (BDDK İyi Uygulama Rehberleri, 2016).

- Stratejilerin belirlenmesi ve bu stratejilere uygun politika ve uygulama usulleri geliştirir. Kredi teklifleri ve onayları bankanın yazılı prosedürlerine uygun olmalıdır ve kredi tahsis sürecinde ihtiyatlılık esastır. Ekonomik büyüme dönemlerinde bu esası zedeleyecek uygulamalardan kaçınılır.
- Kredi süreçlerinde yer alan birimlerin/personelin performanslarını açık ve önceden belirlenmiş kriterler çerçevesinde ölçer.
- Kredinin pazarlanması aşamasında kullanılacak ürünlerin tüm yönleri ele alınarak müşterilerin doğru bilgilendirilmesi sağlanır. Kredi müşterilerinin seçimi bankanın kredi stratejileri ve politikalarına uygun olarak yapılır ve kredinin kullandırım amacı tespit edilebilir.

2.4. Türk Bankalarının İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımın Başvuru Süreci

2015 yılında BDDK tarafından Kredi Riskine esas tutarın içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar ile hesaplanmasına ilişkin tebliğ ilk kez yayınlanarak, gereksinimlere uyum sağlayan bankaların başvuru yapabileceği kamuoyuna duyurulmuştur.

23.10.2015 tarih ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ”in (İDD Tebliği) 5’inci maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca bazı alacakların zaman içerisinde İDD Yaklaşımı’na geçilmesine müsaade edilmektedir. Ancak, ilk başvuru tarihinde Banka’nın İDD Yaklaşımı ile ölçülen risk ağırlıklı varlık tutarının, toplam risk ağırlıklı varlık tutarının en az %50’sini kapsamaması ve 2 yıl içerisinde ise bu oranın asgari olarak %70’e ulaşması gerekliliği bulunmaktadır.

Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların ortaklık yapısı ile bağlantılı olarak, yabancı ortaklı bankaların hazırlık sürecinde daha avantajlı oldukları gözlemlenmektedir.

Basel I ve iç sistemler yönetmeliği doğrultusunda risk yönetimlerinin etkinliği ve organizasyonda bağımsız olarak faaliyet sürdürebilmesi yönünde değişimler yapılmıştır. Kredi riski içsel modellerinin gelişim sürecine geçilmeden önce, derecelendirme ve derecelerin kullanımı konusunda danışmanlık alınması suretiyle modellerin dışarıda yapılması şeklinde ilk adımları atan bankalar olmuştur. Banka verileri kullanılarak yapılan bu çalışmalar ile ilk kez modelleme süreci, değişkenler, tahmin gücü ve performans ölçümlemesi gibi kavramlar devreye girmiştir.

Kullanım süreci aşamasında ise gerekçelere dayandırılarak nota müdahale yapılabilmesi, karar mekanizmasında derecelendirme notunun kullanılmasına giriş yapılması ile risk kültürü gelişiminde ilk adımlar atılmıştır. Daha çok perakende portföy için (otomatik karar süreçlerinde) derecelendirme notu kullanımı ile başlangıç yapılmıştır.

Türkiye’de içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar için başvuru süreci 2015 yılında BDDK tarafından yayımlanan “Kredi riskine esas tutarın içsel derecelendirmeye dayalı

yaklaşımlar ile hesaplanmasına ilişkin tebliğ” ile başlamış olmasına rağmen henüz İDD onayı almış banka bulunmamaktadır. Ön başvuru süreci ve resmi başvuru süreci olmak üzere 2 adımda BDDK ile birlikte sürece girilebilmektedir.

Türkiye’de ön başvuruda bulunan bankalar olmakla birlikte resmi başvuru sürecine dahil olmuş tek banka bulunmaktadır.

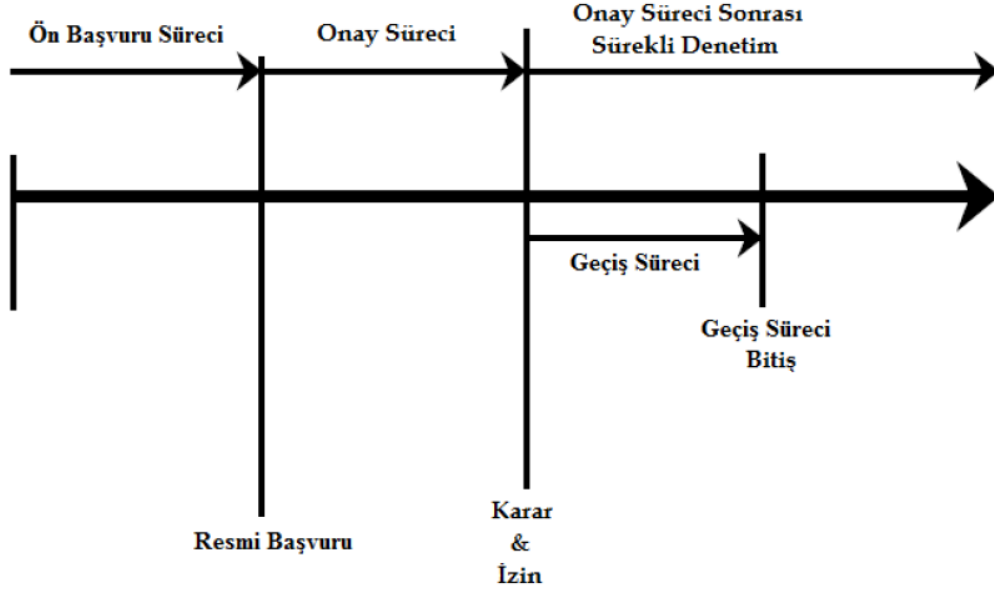
Tezin bu aşamasında, İDD tebliği ile birlikte kamuoyuna duyurulan başvuru süreci, yerinde denetim tecrübeleri ve otorite beklentileri üzerinde durulacaktır.

BDDK’nın yayınlamış olduğu “İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımların ve ileri ölçüm yaklaşımının başvuru süreçlerine ilişkin rehber” kapsamında bu yaklaşımlara ilişkin bankalarca yapılacak başvurularda bankaların ve Kurumun izleyeceği süreçle ilişkin kurallar açıklanmaktadır. Rehber, kuruma yapılacak olan izin başvurusu, karar ve değerlendirme sürecine ilişkin yönlendirmeleri içermektedir.

Başvuru ve İzin Süreci

Resmi izin başvurusu öncesinde Banka ve Kurum arasında ön görüşmeler (ön başvuru) yapılacaktır. Ön başvuru görüşmelerini başarıyla tamamlayan bankalar için resmi başvuru sürecinin başlayabilmesi anlamına gelmektedir. Resmi başvurunun Kurum’a sunulmasından sonra, Kurumca başvuru değerlendirilecek ve yerinde denetim süreci akabinde bir karara bağlanacaktır. Başvuru ve izin süreci BDDK’nın yayınlamış rehberde aşağıdaki şema ile gösterilmiştir.

Şekil 2. İDD Başvuru ve İzin Süreci

Kaynak: BDDK, İDD Tebliği, 2015

Ön Başvuru

Ön başvuru, resmi izin başvurusu yapmadan önce Banka ve BDDK arasındaki resmi olmayan görüşmelerdir. Ön başvuru yapmak isteyen bankalar her yıl, 1 - 30 Haziran tarihleri arasında bu niyetini Kuruma bildirir. Ön görüşmelerin amacı, Kurum'un bankaların yaklaşımlarını ön bir değerlendirmeye tutması, bankaların resmi başvuru yapılması için gerekli şartları sağlayıp sağlayamayacağını öncelikli bir değerlendirilmesinin yapılmasıdır.

Ön başvuruda içsel dokümanların tamlığı, bankanın öz değerlendirmesi, İDD geçiş planının uygunluğu, belirtilen asgari şartlara olan uyumluluk ve kullanım testi değerlendirilmektedir.

Kurum için dokümanların yeterli seviyede sağlanmış olması kritiktir. İçsel tüm süreçlerin dokümente edilmiş olması, uygulamalar için gerekli onayların sağlanmış olması banka içi iş akışlarının Kurum tarafından anlaşılması ve validasyonu için önemli rol oynamaktadır.

Zira bu dokümanların değerlendirilerek tariflendiği şekilde işleyen süreci test ederek yerinde denetim süreci sağlıklı bir şekilde sürdürülecektir.

Resmi Başvuru

Ön yazı ve ekinde bir başvuru doküman seti ile Kuruma başvuru yapılır. Başvuru esnasında istenen doküman seti ile ilgili gereksinimlerde rehberde belirtilmiştir. Buna istenen dokümanlar aşağıda sıralanmıştır.

- Tüm içsel dokümanların listesi ve kısa bir özeti
- Kredi portföylerinin özeti
- Her bir kredi portföyü için kullanılan modellere ilişkin eşleştirme
- Her bir modele ilişkin genel açıklamalar
- Kurumsal yönetime ilişkin genel bilgiler
- Kullanım testi
- İDD yaklaşımları için kredi riski kontrol birimi fonksiyonu
- İDD yaklaşımları için derecelendirme sistemleri
- Validasyon
- Veriye ilişkin süreçler
- Risk azaltım teknikleri
- İDD yaklaşımları için devralınan alacaklar
- İDD için sermaye yeterliliğinin değerlendirilmesinde kullanılan stres testleri
- Banka sistemleri (bilgi sistemleri vb.), süreç ve sorumluluklar
- İç denetim
- Bağımsız üçüncü taraflar
- Dokümantasyon politikası
- Uygulama Planı Dokümanı
- Öz Değerlendirme

Bankadan hazırlamasını beklenen dokümanlardan biri olan öz değerlendirme çalışması sonucunda bütün asgari standart ve şartların sağlandığının teyidi yapılmış olmalı, eksik veya yetersiz olan alanların listesi belirtilerek bankanın bunları gidermesine yönelik bir

aksiyon planı ve zaman planı belirtmesi gerekmektedir. Burada eksik veya yetersiz kısımlar için önem seviyesi de belirlenmesi öncelik planında değerlendirme açısından sağlıklı olacaktır.

Kurumun Değerlendirmesi

Kurum resmi başvurusunu değerlendirmeyi kabul ettiği bankaya yerinde denetime giderek yakinen tüm çalışmalarını takip edebilir.

Kurum tarafından aşağıda yer alan beş ana başlık altında değerlendirme yapılacağı başvuru rehberinde belirtilmiştir.

1. Metodoloji ve dokümantasyon
2. Veri kalitesi
3. Nitel prosedürler
4. Nicel prosedürler
5. Bilgi sistemleri altyapısı

Modellerin İçsel Validasyon ve denetim süreçleri de Kurum tarafından önem arz etmektedir. Bankaların bu fonksiyonları gerçekleştirecek dedike ve bağımsız birimlerinin olması kritiktir.

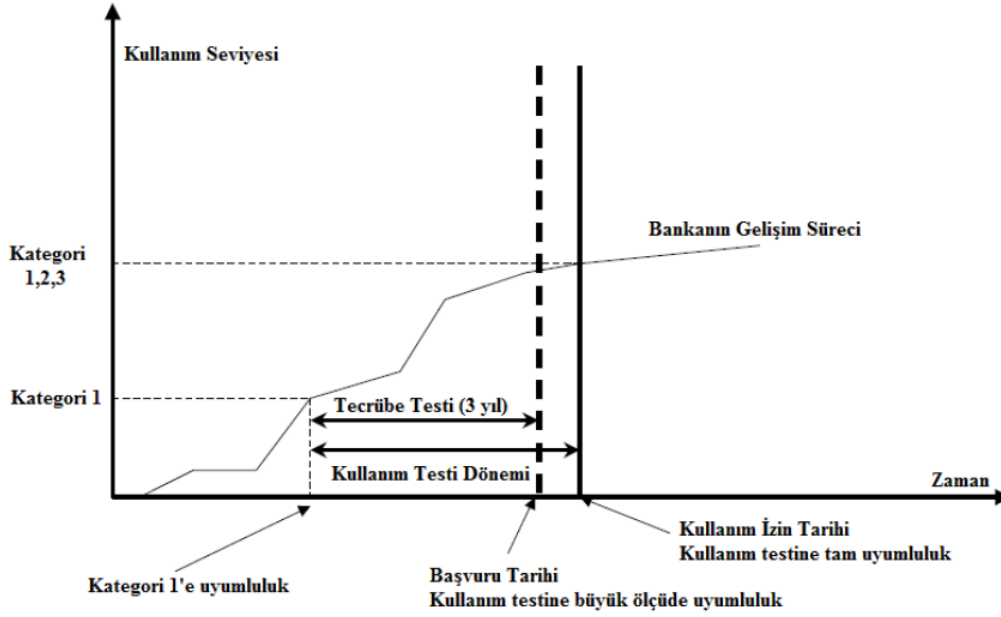
İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlara İlişkin Kullanım Testi

Bir bankanın İDD yaklaşımına geçebilmesi için sağlaması gereken en önemli temel şartlardan biri; bankanın yasal sermaye yükümlülüğünün belirlenmesinde kullanılan derecelendirme sistemlerinin girdisi veya çıktısı olan bilgilerin, özellikle risk yönetimi olmak üzere bankanın normal faaliyetlerini yürütürken kullanıldığını Kuruma ispatlamasıdır.

İçsel derecelendirme modelleri ile geliştirdiği ve sermaye yeterlilik hesaplamasına dahil ettiği kredi risk parametreleri, bankanın risk yönetimi, karar alma süreci, kredi onayı, ekonomik sermaye tahsisi ve kurumsal yönetim süreçlerinde asli bir rol oynamalıdır. İDD Tebliği, Ek-2'de belirtilen asgari şartlara büyük ölçüde uygun olan derecelendirme

sistemlerini, izinden önce, içsel risk ölçüm ve yönetimi amacıyla en az üç yıldır kullanmakta olduğunu göstermelidir. Başuru sürecinde dikkate alınması gereken bu zamanlama süreci Şekil 2.2 de gösterilmiştir.

Şekil 3. Kullanım Testi

Kaynak: BDDK, İDD Tebliği, 2015

Kullanım testi kapsamında bankaların dikkat edeceği hususlar kullanım alanlarında risk modellerinin sağlıklı yöntemlerle kullanılıyor olmasıdır. BDDK hangi alanlarda model parametrelerinin kullanılması gerektiğini kategori bazında belirlemiştir. Buna göre;

Tablo 24. Kullanım Testi Kategori 1 Alanları

Kategori 1	
Risk Ölçümü	Risk Yönetimi
Tümüyle Derecelendirilmiş Banka Portföyleri Başlangıç Validasyonları Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Hesaplanması	Üst Yönetim Bilgilendirilmesi İçsel Raporlama

Kaynak: BDDK, İDD Tebliği, 2015

Kategori 1’de belirtilen kullanım alanları için en az 3 yıllık bir kullanım süresi beklenmektedir. Bahsedilen faaliyetlerle ilgili olarak bankanın bu süre zarfındaki kullanım metodolojileri ve tarihleri dokümente edilmelidir.

Tablo 25. Kullanım Testi Kategori 2 Alanları

Kategori 2
Risk Yönetimi / Karar Alma Süreçleri İçsel Raporlama (Kategori 1&2) Borçlu/Müşteri Limit Tahsisi & Portföy Bazında Limit Tahsisi Kredilerin Yönetimi Kredi Risk İştahının Belirlenmesi
Kredi Onaylama Süreçleri Yeni Kredi Başvurularının Onaylanması Yeni Kredi Ürünlerinin Onaylanması Kredi Fiyatlaması
İçsel Sermaye Tahsisi Kredi Risk İştahının Belirlenmesi Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Hesaplanması Karşılık Hesaplamaları İSEDES Süreçlerinde Kullanım
Kurumsal Yönetim Üst Yönetimin Bilgilendirilmesi Kurumsal Yönetim & Faaliyet Yönetimi Piyasa Stratejilerinin Belirlenmesi Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Raporlanması

Kaynak: BDDK, İDD Tebliği, 2015

Mevzuatta Kategori 1’de belirtilen hususların asgari 3 yıldır yapıyor olması önem arz etmekle beraber, sadece Kategori 2’de yer alan hususların İDD Yaklaşımları için başvuru tarihi itibarıyla yeterli bir seviyede uygulanıyor olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 26. Kullanım Testi Kategori 3 Alanları

Kategori 3
Risk Yönetimi / Karar Alma Süreçleri Yeterli Kaynağın Tahsisi Strateji / Satın Almalar Ücretlendirme Risk Transferi Bütçeleme
Kredi Onaylama Süreçleri Kredi Fiyatlaması
İçsel Sermaye Tahsisi Risk Transferi Strateji / Devralmalar Ekonomik Sermaye Tahsisi RAROC vb. Ölçüler
Kurumsal Yönetim Yeterli Kaynağın Tahsisi

Kaynak: BDDK, İDD Tebliği, 2015

Kategori 3’te bulunan kullanım alanlarındaki faaliyetlerin ve bu alanlardaki kredi riski parametrelerinin devreye alınmasının aksiyon planı dahilinde olması ve başvuruda sunulmasının yeterli olacağı düşünülmektedir tebliğ maddelerine göre.

Başvuru sürecini ve yerinde denetimi tamamlayan bankalar için sonraki adım Karar, Uygulama ve Kurum Düzenli Gözden Geçirme şeklinde devam etmesi olarak sıralanabilir. Bankalara başvuruda buldukları İDD’ye geçiş takvimine uygun olarak onay verilebilir veya denetimde tespit edilen eksikliklerin belli bir zaman planı içerisinde giderilmesini takiben ileri tarihli bir geçiş planı da Kurum tarafından verilebilir. Bu iki seçeneğin dışında tabi Banka’nın resmi başvurusu tamamen reddedilerek tamamen İDD’ye hazır olduğunda yeni bir başvuru yapılması kararı da verilebilir.

Bankaların bu süreçte öz değerlendirmelerini şeffaf bir şekilde yapması, yerinde denetim sürecinde yine aynı şekilde şeffaf bir yapıda Kurum ile tüm geliştirmeleri ve eksiklikleri

paylaşmaları karşılıklı önerileri dikkate alınarak ilerlenmesi İDD süreci ve Bankaların sağlıklı uyumları ve onay süreçleri açısından en önemli konulardan biridir.

2.5. Türkiye’de İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımın Uygulanması

Basel II Standartları, mevcut hali ile bankaların risk yönetimlerini temel standartlara dayalı ileri yöntemlerle oluşturmalarına yöneliktir. Bunu da sermaye düzenlemelerinde riske olan duyarlılığı arttırarak sağlamaktadır. Riske duyarlılığın sağlanması yani riskin ileri yöntemler kullanılarak daha hassas bir şekilde ölçülebiliyor olması daha az oranda sermayenin ayrılmasını yani “ekonomik sermaye”nin etkin kullanımını vurgulamaktadır. Basel II Standartlarının uygulanmasının zorunluluğu yok ancak ilk olarak G-10 ülkelerinin bankaları bu yeni yapıyı bir zorunluluk olarak kabul ederek uygulamaya almışlardır. Basel II’nin dünya çapında bir standart halini alması da bu durumun oluşturduğu “psikolojik baskı” dan kaynaklıdır (Stephanou ve Mendoza, 2005:26). Basel II’nin uygulanmasıyla ilgili zorluklar da bulunmaktadır. Örneğin, Basel II nin maliyeti ancak belirli bir büyüklüğün üzerindeki bankaların katlanabileceği büyüklüktedir.

Ek olarak, ilkelere göre bankalar daha ileri yaklaşımları kullandıkça daha az sermaye tutma şeklinde bir avantaja kavuşacaklardır. Diğer taraftan prensiplerin etkin bir şekilde uygulanmaması ya da uygulamanın iyi denetlenmemesi neticesinde, prensiplere tam uyum sağlanmadan ileri yaklaşımlara geçiş söz konusu olmakta, dolayısıyla riskler için yeterli sermaye bulundurulmayabilmektedir (Stephanou ve Mendoza, 2005:26). Gelişmekte olan ülkeler için bu zorluklar kendini daha çok göstermekle birlikte yoğunlaşan baskılar iki kaynaktan gelmektedir (Stephanou ve Mendoza, 2005:26);

- Ülkelerinde Basel II’yi benimsemiş veya benimseyecek olan yabancı ortaklı bankalar
- Standart olarak uluslararası uygulamalardan geri kalma düşüncesi

Kredi riski odaklı Basel II uygulamaları ile ilgili olarak, GOÜ' de karşılaşılabilecek olan genel sorunları aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Stephanou ve Mendoza, 2005:28):

a) Basel II'nin Tamamen Anlaşılammaması

Basel II'de yer alan değişik yaklaşımlar bankaların hangi düzeyde ve nasıl faaliyette bulunacaklarına dair stratejilerini belirlemeye olanak sağlamaktadır. Basel standartlarındaki kuralların tam olarak kavranamaması sebebi ile doğru etki analizleri de yapılmamaktadır. Örneğin; Bankaların ticari, bireysel müşteri portföyü, ürünleri ve farklı varlık sınıflarındaki yoğunlaşmalarına bağlı olarak, sermayenin yeniden dağılımı gerçekleşmesiyle bu değişiminin, bankaların stratejilerini belirlemedeki etkilerinin anlaşılması önemlidir. (Stephanou ve Mendoza, 2005:27).

b) Geniş Uygulama Alanı

Basel II'ye geçiş için gerekli koşulların sağlanamamasında, uygulama alanının çok fazla olması söylenebilir. Finansal altyapının tesis edilmesi ve geliştirilmesi kritiktir. Alt yapının gelişmesi, tüm verilerin ortak bir merkezden sağlıklı bir şekilde gelmesi ile sağlanabilir.

c) Yönetim Kültüründe Değişiklikler

İDD, bankaların mevcuttaki yönetim anlayışında büyük değişiklikler getirecek düzenleme ve yöntemleri bulundurmaktadır. Basel II standartları ile birlikte "reyting" "ekonomik sermaye" ve RAROC gibi kavramların banka süreçlerinde kullanılması, banka performansını daha etkili ölçmede olanak sağlamaktadır.

Yapılan bu ölçümler ile kredi analizi süreçleri daha basit ve kolay hale gelmekte, kredi onay sürecinde öznel değerlendirmelerin ağırlığı azalmakta ve risk bazlı onay yetki seviyeleri ve fiyatlamaya gidilmektedir. Faydalarına rağmen bu yapının tarihsel olarak geleneksel yöntemler kullanan bankalar tarafından kabul edilmesi ve süreçlerinde kullanılması zaman alacaktır. (Stephanou ve Mendoza, 2005:27).

d) Bilgi Düzeyi

Basel II uyum sürecinde hem bankalarda çalışan risk yönetimi personelinin hem de denetleyici otoritelerin sahip oldukları personelinin eğitim kalitesi ve sahip oldukları “bilgi teknolojileri” önemlidir. Bu süreçte personel kalitesi ve bilgi teknolojisi nedeniyle ciddi problemler ile karşılaşmak mümkündür.

e) Uygulama Maliyeti

İDD'nin seçilmesi durumunda gerekli olan operasyonel işlemler/kurulumlar oldukça maliyetli olabilecektir. Bu da küçük ölçekli bankaların karar verme sürecini etkileyecektir.

f) Denetim Otoriteleri Arasındaki İşbirliği

Uluslararası bankalar, Basel II'de belirtilen içsel modelleri konsolide olarak kullanacak bankalardır. Nitekim yabancı sermayeli yurtdışı iştirakli bankalarda grup modelleri ön plana çıktığı görülmektedir.

GOÜ'de faaliyet gösteren uluslararası bankalar, o ülke için büyük ölçekte iken, bu bankaların uluslararası faaliyetleri bilançoda görece daha az önemli olabilir. Bu durum sözü edilen yabancı bankaların merkezleri olan merkez ülke ile faaliyette buldukları ev sahibi ülkelerin, önceliklerinin ve yerel otoritelerinin taleplerinin farklılaşmasına neden olmaktadır. İki ülke arası denetim otoritelerinin uyum ve işbirliği önem kazanmaktadır (Stephanou ve Mendoza, 2005:28).

Özetle gelişmekte olan ülkelerde, veri eksikliği, yüksek sermaye gereksinimi, yasal otoritelerin insan kaynağı sorunu, yetersiz bilgi işlem sistemleri, yeterli ve düzenleyici mevzuat eksikliği, bankaları uygulamaya zorlayacak otorite eksikliği gibi sebepler İDD yaklaşımlarına hazırlık ve uyum sürecinde karşılaşılan temel sorunlardır.

Bunun yanısıra bankalar dışında firmalar üzerinde de etkilerin olacağından bahsetmek mümkündür, Türkiye'de faaliyet gösteren firmalar için de geçerli olabilecek Basel II uygulamasının yansımaları şu şekilde sıralanabilir (Aras, 2007);

- Firmaların finansal raporlama sistemini etkileyecek,
- Firmalarda kayıt dışılığın azalmasını teşvik edecek,
- Firmaların teminat yapısı değişecek,
- Firmaların kredi riskini azaltan faktörleri farklılaştıracak,
- Firmalarda risk yönetim kültürünün yerleşmesini teşvik edecek,
- Kalitatif verilerin önemi artacak,
- Kurumsal yönetim uygulamalarının varlığı kredi riskine yansıtacak,
- Firmalar iyi derecede “finansal not” alabilmeyi hedefleyeceklerdir.

Türkiye’de KOBİ ve Ticari Firmalarda Şeffaflık

KOBİ ve Ticari firmalar tarafından kullanılan bilanço, gelir-gider tabloları v.b. farklılığı, bilançolarındaki zarar nedeniyle kredilendirmeye uygun olmayışı ve kayıt dışı işlemler, derecelendirilme konusunda KOBİ ve Ticari firmaların yaşayacakları sorunlardır. Türkiye’de kayıt dışı ekonomi göstergeleri, çalışan kesimin ve GSMH’nın büyük bölümünün kayıt altında olmadığını göstermektedir.

KOBİ ve Ticari firmaların amacı aslında talep ettikleri kredinin kendilerine ulaşabilmesi için daha iyi bir derecelendirme notuna sahip olmalarıdır. Bu kapsamda, tüm bu firmaların kendi içlerinde yapmaları önerilen maddeler şunlardır:

- Kurumsal yönetim anlayışı ve tecrübeli personel,
- Finansal yönetim ilkesi farkındalığına varmak,
- Risk yönetim kültürünün oluşturulması, kurulacak risk yönetim birimlerinin etkinliği,
- Alt yapı ve teknolojik donanım tesisi,
- Açık, şeffaf ve güvenilir bildirim ve iletişim.

2.6. Basel Uzlaşısının Türk Bankacılık Sektörüne Etkisi

Finansal Yapısına Etkisi

Türk bankacılık sektöründe BASEL III sermaye yeterliliği uzlaşısının uygulanması bankaların risk ağırlıklı varlıklarının derecelendirme sonucunda risk dereceleri

değişeceğiinden bankalara ek sermaye tutma zorunluluğu getirebilecektir. Bunun yanısıra bankanın sermaye avantajı oluşturabileceği gerçeği de literatüre geçmiştir.

Bilanço yapılarındaki risk ağırlıklı varlıklarında portföy değişiklikleri ile bankalar kendilerine hem karlılık hem de fazladan tutacağı atıl sermayeyi kullanma olanağı sağlayabilecektir.

Portföy dağılımları ve banka yönetimlerindeki segmentasyonlarda değişikliklere gidilecektir. Basel'de tanımlanmış olan alacak sınıflarına uygun nitelikte segmentasyonlar hem hesaplamalarda hem de raporlama ve izleme anlamında uyumluluğun getireceği kolaylık olarak görünmektedir.

BASEL I'de özel şirketler için % 100 risk ağırlığı belirlenmiş ancak teminat yapısı ile % 0'a kadar risk ağırlığı kullanılabilmekteydi. BASEL II süreci ile şirketler Portföyü kurumsal şirketler ve perakende şirketler ayırımına geçmiştir.

BASEL III'e göre Kurumsal firma olabilmek için satış cirosu ve bir bankacılık grubundan kullandığı kredi tutarı belirleyici olmaktadır. Aynı şekilde perakende Portföyde yer alan şirketlerde kendi içinde kurumsal KOBİ ve perakende KOBİ olarak iki kısma ayrılmıştır. Bu firmalar için yeni sermaye yeterliliği içerisinde derecelendirme notlarına bakılarak risk ağırlığı saptanacaktır.

Perakende Portföy içerisinde de hem gerçek kişilere kullandırılan tüketici kredileri hem de satış cirosu itibarıyla kurumsal firma düzeyinde olmayan firmalar perakende KOBİ olarak bu portföy grubu içinde olacaktır.

Teminatlara Etkisi

BASEL III ile birlikte BASEL I sermaye yeterliliği uzlaşısında kredinin riskini azaltıcı etkisi bulunan ve bankacılık sektöründe çok kullanılan araçlar yeni uzlaşıda zaten içsel modellerin dikkate alınması sebebi ile risk azaltıcı olarak kullanılamayacak ve risk ağırlıklı varlıkların artmasına sebep olabilecektir. Bunun yanısıra geçerli teminatların da artması ile risk azaltıcı olarak kullanılacak teminat türü de artmaktadır.

Teminat yapısına getirilen standartlar ile geçerli teminat sağlanması, hukuken geçerliliğinin kontrol edilmesi ve teminat net değerliliğinin kredi tahsis aşaması ve

izlemede daha çok dikkate alınması süreçleri daha da önem kazanacaktır. İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlara hazırlanacak olan bankalar için de güçlü teminat yapısı THK rasyolarında iyileşme/güçlenme sağlanabilmesi açısından önemlidir.

Etkin Denetim Ve Risk Kültürü Oluşturma Etkisi

Bankalar aldıkları riski profesyonel bir biçimde yöneteceklerdir bunu da BASEL sermaye yeterliliği uzlaşısı ile süreç içerisinde riski çok daha iyi algılamalarını ve denetim yapılarını verimli olarak faaliyetlerine dahil edip risk ve denetim kültürünü oluşturarak sağlayacaklardır.

İç denetim yanısıra, iç kontrol ve teftiş kurulları oluşturularak banka içi suistimal ve riskin denetlenmesi ve bankanın hedef politika ve stratejileri ile uyumlu olup olmadığı değilse etkinleştirilmesi ve rapor olarak sunulması sürecine sahip olacaktır.

Türk bankacılık sektöründe BDDK denetim otoritesi olarak sistemin sorunları ve riskleri üzerinde etkin olarak çalışmakta ve risk yönetim kültürünü oluşturmaya çalışmaktadır.

Kamuoyu Bilgilendirme Etkisi

3. yapısal blok standardı olan kamuoyu ile düzenli bilgi paylaşımı yani Piyasa disiplini uygulaması neticesinde Türk bankacılık sektöründe bilgi paylaşımı sağlanacak olup böylelikle kredi riskini arttıran kapalı bilgi akışı sürecinin açık bilgiye dönüşerek piyasada etkin rekabet koşulları ve etkin risk yönetimi ön plana çıkması hedeflenmektedir. Bankalar düzenli olarak bağımsız dış denetçiler tarafından onaylanmış ve doğrulanmış finansal tablolarını basın, bankanın veya işlem gördüğü borsanın internet sayfalarında veya BDDK'nın internet sayfasında kamuoyu ile paylaşmaktadırlar (Candan, Özün, 2006:340).

Kredi Piyasasına Etkisi

BASEL yeni sermaye yeterliliği uzlaşısı ile birlikte bankalar kredi fiyatlamasında kredi kullananın risklilik durumu ve kredi işleminin risklilik durumunu ölçerek kredisine çok riskli veya az riskli derecelendirme notunu vererek kredi işleminin fiyatlamasını yapmaktadır. Derece notu riskli düzeyde olan bir borçlunun kredilendirilmesinde bankanın risk seviyesi artacak, bankanın risk ağırlıklı varlıklarını arttıracak böylelikle

banka herhangi başka bir karlı yerde kullanacağı sermayesini krediye karşılık olarak sermaye olarak tutacaktır. Atıl kalan sermayesinin karını müşteriye yansıtabilecektir. Riskli derece notuna sahip borçluların kredi faiz oranını arttırarak fiyatlamasını yapacaktır. (Yayla, Kaya, 2005 :42)

Kredi arzı yönünden incelediğinde uluslararası bankaların gelişmekte olan ülkelerdeki iştirakleri vasıtasıyla daha hızlı bir biçimde içsel derecelendirme yöntemine geçip kaliteli müşterileri kendisine toplayacağı ve derece notu iyi olan müşterileri tercih edeceği düşünülmektedir. Ulusal bankaların ise standart yaklaşımı kullanarak daha riskli derece notuna sahip olan müşterilere daha düşük kar ile hizmet edeceği düşünülmektedir. Kredinin talep tarafında olan derecesi yüksek olan kaliteli müşterilerin içsel derecelendirmeyi kullanan bankalarda kredi talebini yoğunlaştırmaları ve daha az maliyete katlanacağı öngörülmektedir.

BASEL II yeni sermaye yeterliliği uzlaşısına daha çabuk adapte olan uluslararası bankaların gelişmekte olan ülkelerdeki ulusal bankaların piyasa hakimiyetinin yerini alacağı ve daha etkin olacağı düşünülmektedir. Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan Türk bankalarının uluslararası bankalarla rekabet edebilme ve sermaye yeterliliği açısından daha etkin olarak çalışabilmesi amacıyla devir, satın alma ve birleşmeler ile birlikte sermaye yapısını kuvvetlendireceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 3. KREDİ RİSKİ YÖNETİMİ

Tezin odak noktası olan Kredi Riski tanımı ve Kredi Riskinde sermaye hesaplamada kullanılan yöntemlere geçmeden önce bankacılıkta genel olarak risk kavramı tanımı ve öneminden bahsetmek yerinde olacaktır.

Bankacılık, maruz kalınan risklerin bankanın sağlıklı, güvenli ve karlı bir işletme olarak varlığını sürdürebilmesi amacıyla yönetilmesi esası üzerine kurulmuştur. Bankaların sıkı gözetim ve denetime tabi tutulmalarının en önemli gerekçelerinden biri aktif ve pasif yapılarındaki likidite uyumsuzluğudur. Bankaların temel işlevleri olan mali aracılık fonksiyonlarının doğal sonucu olarak bilançoları diğer sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin bilanço yapılarının tersi bir görüntüye sahiptir. Diğer işletmelerden farklı olarak bankalar kendi kaynakları ile değil haricen sağladıkları kaynaklarla gerçekleştirdikleri plasmanlardan ötürü risk alır. Faaliyetlerinin devamlılığını, sağladıkları yabancı kaynakların etkin bir şekilde yönetimine dayandırırılar (Candan, Özün, 2006:6).

Tahsis edilen kredilerin başarılı bir şekilde yönetilebilmesi, temel yönetim süreçleri ile kredi kullandırma süreçleri arasında istenilen uyumun sağlanması ile mümkün olacaktır. Kredi kalitesi, oluşturulan kredi politikasının ve risk iştahı doğrultusunda oluşturulan kredi tahsis stratejisinin doğal bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Belirlenen yazılı kredi politikaları, kredi tahsisine karar verecek ve tahsisi gerçekleştirilen kredilerin yönetimini üstlenecek taraflara göreceli olmayan stratejiler, standartlar ve parametreler sunmalı, etkin kredi yönetimine olanak sağlayacak bir kurallar seti olması önemlidir.

Kullandırılmasına karar verilen kredilere ilişkin olarak belirlenmesi gereken birçok konu ve alınması gereken birçok karar bulunmaktadır. Öncelikle, krediye ilişkin doğru bir fiyatlamanın yapılması, onay yetki seviyesinin doğru belirlenmesi, derecelendirme notunun oluşturulması önemlidir. Ayrıca, maruz kalınan riski azaltmak amacıyla alınacak teminatın nitelik ve büyüklüğü doğru tespit edilmelidir. Kredinin öncelik derecesi, kredi koşulları ve diğer teknik konular, üzerinde hassasiyetle durulması gereken diğer hususları oluşturmaktadır.

Risk sözcüğü Latince kökenlidir. Almancası “risiko”, İtalyancası “risco”, Fransızcası “risque”, İngilizcesi “risk” olan bu kavram, dilimizde önceleri riziko olarak kullanılmış, daha sonra risk olarak yerleşmiştir. Gelecekle ilgili bir kavram olarak kullanılan Risk, kayıp durumuna yol açması muhtemel bir olayın ortaya çıkma olasılığı anlamına gelir. Tehlike ile eş anlamlı ve ileride ortaya çıkması beklenen ama meydana gelip gelmeyeceği kesin olarak bilinmeyen olaylar için de kullanılır.

Bankaların maruz kaldığı risklerden biri olan kredi riski “kredi müşterisinin yapılan sözleşme gereklerine uymayarak yükümlülüğünü kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesinden dolayı bankanın maruz kalabileceği zarar olasılığı” olarak tanımlanmaktadır (WEB4, 2011). Borçlu tarafından, daha önceden imzalanan karşılıklı sözleşme şartlarına bağlı olarak ödenmesi beklenen tutarın, beklenen zamanda ödenmemesi durumu olarak da tanımlanabilir.

Borçlunun kredi derecelendirme notunda meydana gelebilecek olumsuz değişiklikleri de, kredi riski çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Bankanın asli görevi olan kredilendirme fonksiyonunun kaçınılmaz bir parçası olan kredi riski, bankaların tüm birimlerini yakından ilgilendiren ve Bankalar eskiden beri kendilerini bu riske karşı bir miktar sermaye ayırarak korumaya çalışmışlardır.

Gelecekte oluşabilecek beklenmeyen kredi portföy kayıplarını önceden kestirebilmek oldukça zordur. Bankalar kredi kayıplarına karşı korunmak için gerekli sermayenin belirlenmesinde ve yönetim kararlarının alınmasında istatistiki yöntemler ile analizler yapmaktadır.

Riskin kontrol altında tutulması ve izlenebilmesi için etkin bir şekilde sayısallaştırılması gerekmektedir. Diğer taraftan bankaların risklerini etkin bir şekilde ölçüp yönetmeleri ve bunun için kullanılacak ölçüm sistemlerinin bankaların faaliyetlerinin yapısı ve hacmiyle uyumlu olması gerekmektedir (WEB5, 2011).

Risk yönetiminin amacı bankaların risk almalarını engellemek olmamalıdır. Risk almamak bankaların temel fonksiyonlarının kısıtlanması anlamına geleceğinden, bankalar bu kısıtlamanın dozuna göre faaliyetlerini planlamak isteyeceklerdir. Bankaların

risk yönetimindeki amacı; bankaların finansal performanslarını arttırırken kabulü edilemeyecek zararların engellenmesidir (Best, 1999: 2).

Her banka kabul edilebilecek düzeyde kar elde ederek sürdürülebilir olmak ve bu yolla müşterilerine iyi hizmet sağlamak için faaliyet gösterir. Bu süreç içerisinde bankaların amacına ulaşmasını engelleyecek her türlü problemin tespiti ve ölçülebilir hale getirilmesi, alınacak tedbirlerle de ortadan kaldırılması risk yönetimi ile sağlanmaktadır (Altıntaş, 2006: 62). Türkiye'deki 2001 finansal krizinde Türkiye bankacılık sektöründe faaliyet gösteren pek çok banka etkin risk yönetimi sağlayamadıkları için zararlı çıkmıştır. Türkiye'deki bankaların birçoğu risk yönetiminde başarısız olmaları sonucunda başlayan krizin daha sonra ekonomik kriz haline dönüştüğü görülmüştür.

Risk yönetim süreci 4 ana adımdan oluşabilir. Bunlar;

- Risklerin tanımlanması öncelikli adım olarak en kritik olanıdır bundan sonraki adımların etkin bir şekilde ilerleyebilmesi için maruz kalınabilecek riskleri doğru tanımlamak önemlidir. Her bankanın yoğunlaştığı alan, müşteri portföyü, faaliyet göstermekte olduğu piyasaya göre karşılaşılabilecek riskler de farklılık göstermektedir. Risklerin hangi kategoriye girdiğinin tanımlanması bazı durumlarda zor olmaktadır. Bu nedenle risk yönetimi banka organizasyonu içerisinde, ortak bir risk yönetimi kültürünün oluşturulabilmesine yönelik çalışmaları kapsamaktadır.
- Maruz kalınabilecek kayıpların net bir şekilde ölçülerek açığa çıkartılması adımıdır, Ne kadar hassas bir ölçüm yapılırsa o kadar şeffaf bir şekilde riskler için alınacak aksiyonlar net olur.

Risklerin ölçülmesi konusundaki gelişmelerin gösterdiği üzere, risklerin ölçülmesine yönelik yöntemler giderek karmaşıklaşmakta, ayrı bir teknik uzmanlık gerektirmektedir. Otoriteler ise bankaların maruz kaldıkları risklerin ölçülmesine ve raporlanmasına yönelik olarak kullanılan yöntemlere standartlar getirmektedir. Böylece düzenleyici ve denetleyici otoriteler, bankaların aldıkları riskler için yeterli düzeyde ölçme ve yönetme tekniklerinden yararlandıklarından emin olabilmektedir (Delikanlı, 2000:41).

- Risklerin tanımlanıp sayısallaştırılmasından sonra, çeşitli risk yönetim tekniklerinden de faydalanılarak uygulanılacak politikayı belirlemek ve karar vermek önemlidir. Verilen kararın Uygulanması yani hayata geçirilmesi kritiktir.

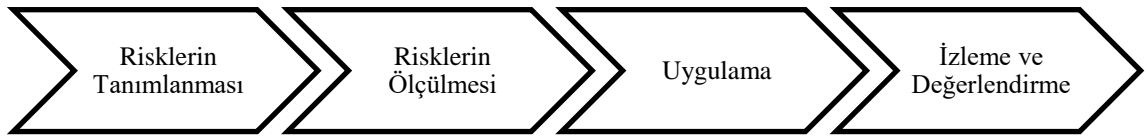
Bununla birlikte daha öncede belirtildiği üzere düzenleyici otoriteler, risk yönetimine yönelik stratejilerin oluşturulması, oluşturulan bu stratejilerin uygulanmasından, politikaların belirlenmesi ve uygulanmasından bankaların yönetim kurulunu ve üst düzey yönetimlerini sorumlu tutmuştur.

Risklere yönelik politikaların başarılı bir biçimde uygulanabilmesi amacıyla kredilerin seçimi ve yönetimi ile beraber aynı zamanda bilanço yönetimi büyük önem arz etmektedir.

- Verilen kararlar ve uygulamaların sonuçlarını izlemek, ilgili raporlarla desteklemek, istikrarlılığını ölçmek için ve gerekirse kararlarda değişiklik yapılabilmesi için izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bankaların maruz kalınan risklerin tanımlanıp ölçülmesinden sonra sayısallaştırılan risklerin doğru analiz edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması önemlidir. Her risk çeşidinin değişen koşullara göre doğru bir şekilde yönetilebilmesi için detaylı analiz edilmesi gerekmektedir.

Bu ana adımlar sırasıyla Şekil 4’de gösterilmiştir.

Şekil 4. Risk Yönetim Süreci

Kaynak: Altıntaş, 2006: 3

Basel standartları kapsamında özellikle üzerinde durulan kredi riskinin kontrol altına alınması, denetlenmesi ve riske karşı yeterli sermaye oluşumu kredi riski yönetim farkındalığının oluşması için gerçekleştirilen çalışmalardır. Bu kapsamda kredi ve kredi riski kültürünün oluşturulması, kredi onay süreçlerinin oluşturulması, kredi onay sürecinin performansının ölçülmesi, değerlendirilmesi ve onay sürecinde karşı karşıya kalınan riskler için gerekli kontrol mekanizmalarının oluşturulması önem kazanmaktadır.

Risk yönetimi sadece bankalar değil tüm kurumlar açısından zamanla önem kazanan bir kavram haline gelmiştir. Dolayısıyla, kurum içerisindeki tüm paydaşların işbirliği içerisinde çalışması, risk yönetiminin etkinliği ve başarısı için önem arz etmektedir. Oluşturulan banka organizasyon yapısı içerisinde, yönetim kurulu da en üst organ olarak risk yönetiminin bir parçası olmaktadır. Yönetim kurulu, Denetim Komitesi, Risk Komitesi, bankada faaliyet gösteren diğer komiteler, bahse konu organizasyonun parçalarıdır. Bu organizasyonda risk kontrolü, yukarıdan aşağıya doğru gerçekleşmesine karşın, etkin bir risk yönetimi için aşağıdan yukarıya doğru da bir geri bildirim mekanizmasının olması önemlidir.

Ülkemizde bulunan bankalar, 2000 ve 2001 yılının başında yaşanan ekonomik krizlerde piyasadaki aşırı dalgalanmalardan olumsuz yönde etkilenmişlerdir. Piyasada meydana gelen aşırı dalgalanmalar sonucu oluşan piyasa riskine ile ilişkili kayıplarla, önemli boyutta bir likidite krizi yaşanmasıyla bankalar mali sıkıntı içine girmişlerdir. Özkaynaklarını kaybetme boyutuna ulaşmış, mali bünyeleri bozulan, özkaynakları yükümlülüklerini karşılayamaz duruma gelen bankaların yönetimi TMSF'ye devredilmiştir.

2001 yılında Türkiye'de yaşanan kriz ve gerçekleştirilen yapılandırma programı kapsamında banka sermayelerini güçlendirmeye yönelik çalışmaların yanısıra idari ve organizasyonel yeniden yapılandırma gerçekleşmiştir. Özellikle batılı ülkelerdeki yönetimlerin kendi bankacılık sektörümüze uyumu yönünde çalışmalar başlatılmıştı. Bankaların mali bünyelerini güçlendirici çalışmaların yanısıra yönetim usüllerinin etkili hale getirilmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır. (Günceler, 2016:535)

Gerçekleştirilen tüm çalışmalar ile Türkiye'de güçlü sermaye yapısı ve yönetim konusunda ilk sağlam adımlar atılmıştır.

Bankalarda risk yönetimi organizasyonu; bankanın faaliyetlerini sürdürürken maruz kalabilecekleri risklerin banka genelinde koordine edilerek etkin yönetilmesinden sorumludur. İcracı birimlerden bağımsız bir organizasyon olan risk yönetimi bölümü, banka genel müdürü yerine doğrudan veya dolaylı komiteler aracılığı ile (Denetim Komitesi gibi) yönetim kuruluna bağlı olarak çalışmaktadır. Banka faaliyetlerinde karşı karşıya kalınan risklerin ölçülmesi, bu risklere ilişkin risk yönetimi politikalarının

oluşturulması, risklerin bankanın stratejik hedefleri doğrultusunda ve risk alma isteği sınırları içinde kalmasını sağlamak üzere yönetilmesi Risk Yönetimi bölümünün görev sorumlulukları arasında yer almaktadır.

Türk bankacılık sisteminde risk yönetimi ile ilgili olarak yapılan düzenlemeler içinde en önemlilerinden birinin 08.02.2001 tarih ve 24312 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” olduğu görülmektedir. Türkiye Bankalar Birliği çatısı altında 1999 yılından beri faaliyet gösteren “Risk Yönetimi ve Uygulamaları Esasları Çalışma Grubu” tarafından bankalara yönelik olarak yapılan anket çalışmaları Türk Bankaları’nın risk yönetimi alanında hangi aşamada oldukları hakkında önemlibilgiler vermektedir.

2000 yılında Basel Komitesinin yayımlamış olduğu “Kredi Riski Yönetimi Prensipleri ” dokümanında etkin bir kredi riski yönetiminin bankalarda sağlanması için aşağıdaki prensiplere yer verilmiştir (WEB6, 2011);

- Uygun ortamın oluşturulması,
- Güvenilir kredi verme sürecinin bulunması,
- Kredilerin doğru yönetimi, ölçümü ve izlenmesi,
- Kredi riskinin sağlıklı kontrolünün yapılması,
- Kontrol ve denetim otoritelerinin rolü

Bankaların günümüzde stratejik planlamalarında risk yönetiminin önemi daha da artmıştır. Bankalar hissedarlarına değer katabilmek için, hassas ve etkin risk yönetimi sistemlerinden faydalanarak bir yandan piyasalarda meydana gelen olağanüstü durumlarda bankanın maruz kalabileceği risklerden kaynaklanacak kayıpları azaltırken diğer yandan da riske göre düzenlenmiş getiri analizleri yaparlar.

Bankalar güçlü ve etkin bir risk yönetim sistemi aracılığı ile karşılaşılabilecekleri riskleri detaylı olarak incelerler, olası kayıplarını erken uyarı sinyallerini takip ederek önceden ölçerler, bu kayıpları azaltacak tedbirleri alarak risk iştahı ile uyumlu noktaya gelmeye çalışmak isterler.

Genel olarak risk yönetiminin temel amacını; sermaye, getiri ve riski birbirleriyle ilişkilendirerek karlılığı arttırmak, sürekli artan ve değişiklik gösteren talepleri karşılarken bunların sonuçlarını önceden tahmin edecek etkin risk yönetim sistemlerinin kurulması olarak değerlendirmek mümkündür.

Bankalar için kredi riskinin kaynağı verilen krediler olmakla beraber, kredi riski yalnızca kredi verince ortaya çıkmayabilir. Bilanço ve bilanço dışı hesaplardaki diğer faktörler de kredi riskinin oluşmasına sebep olabilir. Örnek olarak, interbank işlemleri, teminat mektubu, kefalet, ticaret finansmanı, garanti, akreditif, ve benzeri bilanço dışı taahhütler, döviz işlemleri, swap işlemleri, bonolar, menkul kıymet işlemleri, vadeli işlemler ve türevler gösterilebilir.

Kredi riskinin yönetiminde banka faaliyetlerinin yapısı, büyüklüğü ve karmaşıklığı ile uyumlu içsel derecelendirme sistemlerini geliştirmeleri ve kullanmaları öngörülmektedir (WEB7, 2011). Dokümanın yayımlandığı tarih olan 2000 yılında içsel derecelendirme sistemlerinin sonuçları yasal sermaye hesabında dikkate alınmıyordu. Ancak 2004 yılında yayımlanan ve 2006 yılında son şekli verilen Basel II Standartı ile birlikte bankaların sermaye gereksinimlerini içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım kullanarak hesaplamalarına olanak sağlanmıştır (WEB8, 2006).

Basel II kredi riskine esas tutar için sermaye, Standart Yaklaşım, Temel İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım veya Gelişmiş İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlardan biriyle hesaplanabilmektedir. Standart Yaklaşım'da kredi derecelendirme kuruluşlarının notları kullanılırken, içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlarda bankanın içsel derecelendirme modelleriyle hesaplanmış olduğu risk parametreleri kullanılmaktadır. Temel ve Gelişmiş İDD Yaklaşımları arasındaki fark bankaların içsel olarak geliştirecekleri parametrelere bağlıdır. Temel İDD Yaklaşımında bankalarda sadece "Temerrüt Olasılığı" (TO) tahmini yapılırken, Gelişmiş İDD Yaklaşımında TO'nun yanı sıra "Temerrüt Halinde Kayıp" (THK), "Temerrüt Tutarı" (TT) ve "Vade" (V) parametreleri de banka tarafından kurulan modeller aracılığıyla içsel olarak tahmin edilmektedir.

Temel ve Gelişmiş İDD yaklaşımlarının kullanılabilmesi için denetim otoritesinden onay alınması gerekmektedir. İDD yaklaşımının kullanılabilmesi için BDDK tarafından

yayınlanan İDD tebliğinde sağlanması gereken asgari şartlara yer verilmiştir. Asgari koşullar; “Risk Derecelendirme Sisteminin İşleyişi”, “Kurumsal Yönetim ve Gözetim-Denetim”, “İçsel Derecelerin Kullanımı”, “Riskin Sayısallaştırılması” ve “İçsel Tahminlerin Onaylanması” başlıkları altında düzenlenmiştir (WEB9, 2006). Bu şartları dikkate alarak içsel derecelendirmenin kapsamına, özelliklerine, geçmiş data dönemi süresine, modellerin kullanımına ve dokümantasyonuna ilişkin olarak belirli asgari şartlara uyumlu olmak gerekmektedir.

Tezin bu bölümünde, bundan sonraki bölümlerin daha iyi anlaşılabilmesi için, Basel II’de kredi riski ölçümünde sunulan yaklaşımlar hakkında bilgi verilecek daha sonra kredi risk modellerinden bahsedilecektir ki bu model parametreleri Risk Ağırlıklı Varlık hesaplaması çalışması için standart ve gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar için baz oluşturacaklardır. Her iki farklı yaklaşıma göre hesaplanacak olan risk ağırlıklı varlıkların içsel modellerin kullanılması veya kullanılmaması arasında çıkarabileceği RAV farkı örnek gösterimi sağlanacaktır.

3.1 Standart Yaklaşım

Kredi risklerine esas tutarın hesaplanmasında bankalara iki yaklaşım arasında seçenek sunulmaktadır. Standart Yaklaşım, bankalardaki kredi riskinin bağımsız kredi derecelendirme kuruluşları tarafından belirlenen TO’lar ile ölçülmesidir. Diğer yaklaşım olan İDD, denetim otoritelerinin onayı sonucu bankaların kredi riski için içsel derecelendirme modellerini geliştirip kullanmalarındadır (WEB10, 2006).

Basel I’e daha yakın bir yaklaşım olan Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım, gelişmiş olmayan daha basit yöntemlerin standart bir yöntem içinde bütünleşmesidir.

Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım kapsamında, bankaların sermaye ihtiyacı ile risk arasındaki ilişki, OECD’nin yayınladığı “İhracat Kredi Kuruluşları”nın verdikleri ülke derecelendirme notları ile oluşturulmaktadır (WEB11, 2011).

Özetle, Standart yaklaşımda Kredi Derecelendirme Kuruluşları tarafından verilen derecelendirme notlarının kullanımına izin verilirken, Basitleştirilmiş Standart

Yaklaşım'da sadece İhracat Kredi Kuruluşlarının düzenlediği derecelendirme notlarının kullanılmasına izin verilmektedir.

Standart yaklaşımda bankaların riskleri sınıflandırılmakta ve risk ağırlıklandırma işleminden sonra ihtiyaç duyulan sermaye hesaplanmaktadır. Basel II'deki en önemli değişiklik, Kredi Derecelendirme Kuruluşları'nın verdiği notlara denk gelen risk ağırlıklarının devreye alınmasıdır (Tattersall ve Smith,2005:47).

Konut kredileri Basel-I'de %50 risk ağırlığında yer alırken Standart yaklaşımda %35 risk ağırlığında sınıflandırılmasıyla, Basel II standart yaklaşımın daha esnek kurallar getirdiği görülmektedir.

Bankalarda risk yönetiminin etkinliğini ve istikrarını artırmak amacıyla olan Basel II'de, Standart yaklaşım bu amaca ulaşmada en basit yöntemdir. Bankaların risk yönetimi kapasitelerini arttırarak risk yönetimi sürecinde ilerlemeleri ve bunun sonucunda maruz kalınan risklerle uyumlu sermaye bulundurmaları için bir üst ve daha gelişmiş yaklaşım olan IRB'ye geçiş teşvik edilmektedir. (Tattersall ve Smith,2005:48).

Standart Yaklaşımda Kredi Riski Azaltım Teknikleri

Maruz kaldıkları kredi risklerini azaltmak üzere bankaların geliştirdikleri çeşitli teknikler vardır; kredi riski azaltımı tamamen veya kısmen nakit ya da menkul kıymetlerden oluşan birinci öncelikli teminatlar ile üçüncü bir şahsın kefaletiyle, kredi türevi satın alarak veya aynı borçlunun mevduatıyla mahsup edilmesiyle yapılabilir.

Kredi riski azaltım (KRA) yaklaşımı 1988 uzlaşısına göre daha fazla ve daha çeşitlidir. Ancak bankaların KRA tekniklerini uygulayıp sermaye ihtiyaçlarını azaltabilmeleri için, yasal asgari standartları sağlaması gerekmektedir.

- Kullanılan tüm belgelerin hukuki geçerliliğinin olması ve ilgili mevzuatta belirtilen yaptırım gücüne sahip olması,
- Bankaların yeterli hukuksal incelemeyi yapmış olması,
- Sağlam bir hukuki temel olması,

- Mevcut yaptırım gücünü muhafaza etmek üzere ilave izlemenin tamamlanmış olması gerekir.

3.1.1 Varlık Sınıfları

Yeterli sermaye hesabının kredi riskine esas tutarın standart yaklaşım ile yapılması durumunda, on iki varlık sınıfı bulunmaktadır. Bu varlık sınıfları aşağıda sıralanmıştır:

1. Hazine ve merkez bankalarına kullandırılan krediler
2. Bankalara kullandırılan krediler
3. Çok taraflı kalkınma bankalarına kullandırılan krediler
4. Merkezi hükümet içinde yer almayan kamu kurum/kuruluşlarına kullandırılan krediler
5. Menkul kıymet şirketlerine kullandırılan krediler
6. Kurumsal krediler
7. Perakende krediler
8. İkamet amaçlı gayrimenkul ipoteği karşılığı krediler
9. Ticari gayrimenkul ipoteği karşılığı krediler
10. Tahsili gecikmiş alacaklar
11. Yüksek risk kategorileri
12. Diğer

Standart yaklaşımda risk ağırlıklı varlık tutarları hesaplanırken ilk altı varlık sınıfı için Kredi Derecelendirme Kuruluşları'nın vermiş olduğu notlar, diğer altı varlık sınıfı için Basel II'de belirlenmiş olan risk ağırlıkları kullanılmaktadır.

Bankaların risklerini etkin bir şekilde ölçüp yönetmeleri ve bunun için kullanılacak ölçüm sistemlerinin bankaların faaliyetlerinin yapısı ve hacmiyle uyumlu olması gerekmektedir (WEB12, 2011).

3.1.2 Derecelendirme

Derecelendirme modelleri ve sistemlerinin etkin bir şekilde kredi riskinin kontrol altında tutulması ve izlenebilmesi için sayısallaştırmayı sağlaması gerekmektedir.

Standart Yaklaşım'da kredi derecelendirme kuruluşlarının notlarının yasal sermaye gereksinimi hesabında kullanılması sebebiyle bu kuruluşlar bankacılık açısından önem kazanmıştır.

Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının internet sayfalarında verdikleri derecelendirme notunun karşılığı bulunmakla birlikte, sağlanmış olan bu not müşterilere verilen kredi değerliliği konusunda bir tahmini vermektedir.

3.2. İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım

İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımın esas anlamı, bankaların kredi risklerini kendi içsel verileri, sistemleri ile oluşturdukları içsel modeller ile sayısallaştırarak sermaye gereksinimlerini hesaplamalarıdır (Tattersall ve Smith,2005:67).

Bankaların belli politika ve standartları benimseyerek sadece bu modelleri geliştirmeleri değil birçok faaliyet alanında da kullanmaları beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında İDD yaklaşımları risk yönetimi etkinliğinin arttığı, kontrol mekanizmasının tahmin modellerinin ürettiği çıktılar vasıtasıyla da kurulmasını desteklemektedir.

İDD yaklaşımı içerisinde farklı yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlerin de kendi içerisinde bankanın karmaşıklığı ve geliştirmiş olduğu modellere göre ileriye doğru gelişmişlik düzeyi artmaktadır.

Tablo 27. İDD Yaklaşımları Arasındaki Farklar

Temel Yaklaşım			Gelişmiş Yaklaşım			
TO	THK	TT	TO	THK	TT	V
Bankalar kendi içsel modelleri ile tahmin eder	Bankalar denetim otoritelerinin verdiği değerleri kullanır		Bankalar kendi içsel modelleri ile tahmin eder			
Sermaye gereksiniminin belirlenmesinde, her iki yaklaşımda da risk ağırlıkları kullanılır						

Kaynak: BDDK, İDD Tebliği, 2015

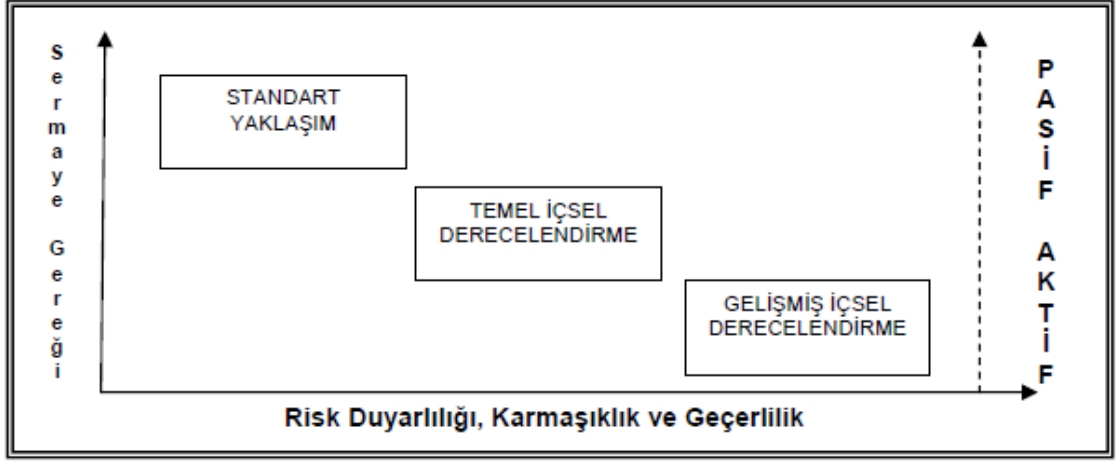
İDD kullanma izni alan bankaların risk ağırlıklı varlıkları azalacağı dolayısı ile sermaye gereksiniminin de azalacağı için avantaj sağladıkları görülmektedir. Kredi portföyünde konut kredileri ve yatırım yapılabilir derecedeki ticari kredilerinin oranı yüksek olan bankaların, standart yaklaşım ile kıyaslandığında, sermaye gereksiniminde %30' lara yaklaşan düşüş sağlayabileceği savunulmaktadır (Tattersall ve Smith,2005:68).

Esasen İDD'nin bu getirisi, perakende kredi portföy yoğunlaşması büyük olan bankalar açısından bu yaklaşımı önemli kılmaktadır. Perakende bankacılık yapan bankaların önemli tutarda sermaye indirimi sağlayacağı literatürde kabul görmüş bir yaklaşımdır (Tattersall ve Smith,2005:75).

Yoğun bir hazırlık süreci, sistem altyapısı ve teknik bilgi gerektiren İDD hem otoriteler hem bankalar açısından yoğun bir uyum süreci gerektirmektedir. Büyük ölçekli bankaların maliyeti karşılama açısından daha avantajlı olacağı düşünüldüğünde İDD için daha çok büyük bankaların kabul edilmesi kaçınılmaz bir gerçektir.

Yaklaşımlardaki gelişmişlik ve karmaşıklık düzeyi arttıkça sermaye gereksiniminde azaldığı durumlar gözlemlenmiştir. Ancak portföy riskliliği ve yoğunlaşması bu sonuçlarda farklılıklar da yaratabilir.

Şekil. 5 Kredi Riski Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Kaynak: Paudel, 2007:6

Modellerin geliştirilmesi için sağlam ve istikrarlı geçmişe dönük veri setine ihtiyaç duyulmaktadır. İDD'ye adaptasyon, ciddi değişikliklere ve bankaların süreç, yönetim ve stratejilerinin yenilenmesine sebep olacaktır. İDD yaklaşım ile sermaye hesaplaması yapma kararı bankada birçok değişikliğe sebebiyet vereceğinden banka üst yönetimi tarafından onayının alınarak ilerlenmesi gereken büyük bir süreçtir. Süreçte başarı sağlanması için de üst yönetim desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.(Tattersall ve Smith,2005:68).

3.2.1. Varlık Sınıfları

İDD yaklaşımında aşağıdaki varlık sınıfları bulunmaktadır (WEB13, 2006):

- Kurumsal Krediler
- Hazine ve Merkez Bankası Kredileri
- Banka Kredileri

d) Perakende Krediler

e) Sermaye Yatırımları

İDD, bankaların beklenen kayıp ve beklenmeyen kayıp parametrelerini sayısallaştırmalarını bekler. Yukarıdaki varlık sınıfındaki krediler için Basel II'de farklı risk ağırlıkları belirlenmiştir. Risk parametreleri bankalar tarafından kendi modelleri ile hesaplanarak sermaye ihtiyacının belirlenmesi İDD Yaklaşımı'nın temelini oluşturmaktadır. IRB'de yukarıda verilen her bir varlık kategorisi için üç temel bileşen bulunmaktadır (WEB14, 2006):

a) Risk Bileşenleri

b) Risk Ağırlık Fonksiyonları

c) Asgari Gereksinimler

İDDY'de gelişmişlik yapısına göre iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan basit olanı Temel İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım iken karmaşık ve gelişmiş olanı İleri İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım'dır. Temel İDD yaklaşımını seçen bankalar sermaye gereksinimlerinin hesaplanması için sadece Temerrüt Olasılığı hesaplayacaklardır. Bu yüzden Temel İDD yaklaşımını seçen bankaların esnekliği, ileri yaklaşımları seçen bankalara göre daha azdır (Tattersall ve Smith,2005:69).

İleri İDD yaklaşımında ise tüm risk parametreleri bankanın içsel modelleme kabiliyeti ile hesaplanmalıdır.

Uygun ve doğru TO ve THK hesaplayabilmek için, bankaların geçmişe dönük data kullanmaları gerekecektir. TO hesaplamak için asgari 5 yıllık bir veriye ihtiyaç duyulurken, THK hesaplamak için bu süre 7 yıldır. İDD'nin etkin ve güvenilir bir şekilde kullanım alanlarında devreye girmesi ve güvenilir sonuç üretebilmesi için bankaların destekleyen politika ve sağlam süreçlere ihtiyacı olacaktır.

İDD'nin sadece bir sermaye hesaplama aracı olarak görülmemesi gereklidir, bankacılık süreçlerine girmiş, etkin risk yönetimi sürecinin en önemli aracı olarak görülmelidir. Bu nedenle, bankaların özellikle kredi birimlerinde çalışanların bu gereksinimler ve

derecelendirme sistemi konusunda bilgisi olmalı ve süreci destekleyici strateji benimsenmelidir. Bilgi birikimi yüksek insan gücü ve sürece dahil üst yönetimin olması kritiktir. Bu iç kontrolün yapılmasını sağlayacak bir dokümantasyon ve denetim sistemin kurulmasını getirecektir. (Tattersall ve Smith,2005:69)

İDD Yaklaşımın Kullanılması İçin Gerekli Olan Asgari Koşullar

İDD yaklaşımına geçiş ve devamlı kullanılmasına ilişkin bazı kalitatif şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu koşullara uyması gereken bankaların bunu denetim otoritelerine de göstermeleri gerekmektedir. Denetim otoritesince de onaylanan şartlar şunlardır:

- Derecelendirme boyutları, kriterleri ve yapısı,
- Derecelendirme sisteminin zamanlaması ve onay süreci,
- Derecelendirme sisteminin kapsamı ve risk yönetiminde kullanılması,
- İçsel parametrelerin tahmini,
- Veri uzunluğu ve muhafazası, dış verilerin kullanımı,
- Borçluya ve işleme özel kriterler,
- Kredi skorlama sistemi ve kredi riski kontrol faaliyetleri,
- İç ve dış denetim,
- Stres testleri.

3.2.2 Kredi Riski Ölçümü

Bu bölümde kredi riski ölçümüne detaylı olarak girilmeden İDD' de derecelendirme sisteminin temel noktaları genel olarak açıklanacaktır.

3.2.2.1 Temerrüt

Temerrüt için yapılan standart tanım borçlunun ödeme yükümlülüğünü 90 günde yerine getirememesi olarak Basel II' de de kabul edilmiştir. İDD'yi kullanmak isteyen bankaların kullandıkları temerrüt tanımının, bu tanım ile uyumlu olması gerekmektedir.

3.2.2.2 Kredi Risk Parametreleri

Temerrüt Olasılığı

Temerrüt Olasılığı, bir kredinin 1 yıllık dönemde ödenmeyerek temerrüt etme ihtimalidir (WEB17, 2006). 0 ile 1 arasında bir değer alabilen PD; kredi kullanan her bir müşteri için ayrı ayrı hesaplanabileceği gibi benzer özelliklere sahip müşterilerden oluşan havuzlar için de hesaplanabilmektedir.

Temel ve Gelişmiş İDD yaklaşımlarını kullanacak olan bankaların hesaplayacakları PD aşağıdaki kriterleri sağlamak zorundadır (Gallati, 2003:260):

- Temerrüt tanımı otoritenin tanımı ile uyumlu olmalıdır.
- En az bir yıllık zaman dilimi kullanılmalıdır.
- İleriye dönük tahminleri içermelidir.
- Bir müşteri ya da portföy için en düşük PD tahmini %0,03 olabilir.
- En az 5 yıllık veriye dayanmalıdır.
- Temel olarak içsel veriler toplanmalı ve kullanılmalı, gerek görüldüğünde dışsal veriler ve istatistiki modellerle desteklenmelidir.
- Kullanılan dışsal verilerin banka içsel verileriyle uyumlu olduğu ispatlanmalıdır.

Temerrüt olasılığı, en az 5 yıllık veriler üzerinden hesaplanmak zorundadır. Daha sonra ise müşteriler derecelendirme sisteminden aldıkları derecelere göre gruplara ayrılmalıdır. Bu gruplamanın en az yedi havuzdan oluşması ve her bir havuzun yoğunlaşma oranının fazla olmamasına dikkat edilmelidir ve bir derecenin tümüyle temerrüde düşmüş müşterilere tahsis edilmesi gerekmektedir.

Müşteri derecelendirmesi geleceği öngörecektir şekilde (forward looking) olmalı ve ekonominin döngüsel etkileri TO içerisine yansıtılmalıdır.

Temerrüt Halinde Kayıp

TO ile beraber THK'da gelişmiş İDD'nin önemli bir risk parametresidir. TO, kredi müşterisinin temerrüt etme olasılığını ölçerken; THK da müşterinin temerrüt etmesi halinde bankanın maruz kalabileceği kaybı tahmin etmeye çalışmaktadır. Bu tahmin, asgari 7 yıllık bir geçmiş veri setine dayanmak zorundadır.

Temerrüt Halinde Kayıp, temerrüde düşen bir krediden dolayı uğranan zararın kredinin temerrüt anındaki bakiyesine oranıdır [WEB18, 2006]. Yüzdesel bir oran olarak ifade edilen THK “1- geri dönüşüm oranı olarak da tanımlanmaktadır. Temel İDD’de THK değeri otorite tarafından verilmektedir ve Basel II’de önerilen oran %45’tir. Gelişmiş İDD yaklaşımında farklı olarak THK’nın banka içsel modelleri kullanılarak tahmin edilmesi gerekmektedir. Basel II’de THK tahminleri için ön görülen asgari standartlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Modele ekonomide yaşanan durgunluk dönemlerinin yansıtılması.
- Temerrüt etmiş kredi verilerinin ağırlıklandırılmış olarak kullanılması
- Borçlunun riski ile teminat arasında korelasyon de dikkate alınması gerekliliği
- THK tahminlerinin kurumsal krediler için en az yedi yıl olması gerekliliği
- Tahmin edilen THK ile gerçekleşen THK nın en az yılda bir kez karşılaştırılması gerekliliği.

Kullandırılmış olan kredi tutarı ve kredinin vadesi zararı etkileyen sebeplerden en önemlisidir. Alınan teminatların niteliği ve niceliği, makroekonomik faktörler de önemlidir. THK ile temerrüt anında karşılaşılan tutarın yüzdesi olarak ifade edilen zarardır.

Müşteri derece notu belirlenmesinde, ekonominin genişleme veya durgunluk dönemlerindeki muhtemel temerrüt olasılıkları dikkate alınırken; THK hesaplamasında sadece ekonominin durgunluk dönemlerinde karşılaşılmış zararlar dikkate alınmaktadır ve bu zararlarla THK’nın uyumlu olması beklenmektedir.

Temerrüt Tutarı

Basel II’de Temerrüt Tutarı olarak borçlunun temerrüt halinde kaybı olarak tanımlanmıştır (WEB19, 2006). Bilanço içi kalemler için kredinin fiilen çekilen tutarından daha az olmayan bir TT tahmini yapılması gerekmektedir. Basel II ve Avrupa Birliği Sermaye Yeterliliği Direktifi (CRD) bilanço dışı kalemler için TT tahminleri üzerine odaklanmaktadır. CRD’de söz konusu tahminler dönüşüm faktörü olarak adlandırılmakta olup limit tahsis edilen bir borçlunun temerrüt durumunda limit

boşluğunun ne kadarını kullanacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu Temerrüt Tutarı tahminlerine ilişkin asgari standartlar aşağıda yer almaktadır (WEB20, 2006):

- Temerrütün gerçekleştiği tarihe kadar ve sonrasında gerçekleşebilecek ilave çekimleri göstermelidir.
- Uzun vadeli temerrütle ağırlıklandırılan ortalama tahminler (ihtiyatlılık marjı da içeren) kullanılmalıdır.
- TT tahminleri Kurumsal krediler için en az yedi yıllık bir süreyi kapsayan veriler ile desteklenmelidir.

Basel II'de efektif vade iki buçuk yıl olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan, otoriteler her iki yaklaşımı da kullanan bankalardan her bir kredi için efektif vadeyi aşağıdaki formül ile hesaplamalarını ister.

$$\text{Efektif Vade} = \frac{\sum_{t=1}^T tCF_t}{\sum_{t=1}^T CF_t}$$

Bu formülde, CF_t , t döneminde anapara ifa, komisyon ve faiz gibi nakit akımlarını ifade etmektedir.

Modellerin Validasyonu

Modelin kullanıma alınabilmesi için validasyonunun yapılması mevzuat tarafından belirtilen bir zorunluluktur. İçsel olarak geliştirilmiş olan kredi riski modellerinin bankanın validasyon birimlerince validasyonunun yapılması ve periyodik validasyon raporlarının hazırlanarak üst yönetim ile paylaşılması önem arz etmektedir. Bankalarda validasyon biriminin bağımsızlığı ve model geliştiren birimler ile aynı yöneticiye raporlamaması da bağımsızlık ilkesi gereği kritiktir.

Kredi riski modellerinin kontrolü üç farklı şekilde yapılabilmektedir;

- Başlangıç validasyonu: modeller kullanılmaya başlanmadan önce yapılan kontroller
- Periyodik validasyon: modeller kullanılmaya başlandıktan sonra yıllık olarak yapılan kontroller

- Performans izleme: modeller kullanılmaya başlandıktan sonra modelin performans ve stabilitesinin izlenmesi

Başlangıç ve periyodik validasyonda modeller her açıdan kontrol edilir bunlar veri validasyonu, model validasyonu ve süreç validasyonu olarak sıralanabilir.

- Veri validasyonu: Modellere giren verilerin kontrolü
- Model validasyonu: Modellerin tasarım ve performansı
- Süreç validasyonu: Model sonuçlarının doğru ve sürekli kullanılıp kullanılmadığının kontrolü

Modellerin Denetimi

Kredi derecelendirme sistemi İDD tebliği Ek - 2 Madde 66 gereğince her yıl İç Denetim birimi tarafından validasyon sürecini de içerecek şekilde denetlenmelidir.

Bu bağlamda her yıl; TO, THK, TT, DO modelleri ve sermaye hesaplama süreci denetim programında yer alırken; BT süreçlerine ilişkin denetimler Bilgi Teknolojileri Denetim bölümü denetim programına dahil edilmelidir.

Denetim kapsamında temel olarak aşağıdaki hususlar değerlendirilir:

- Modellerin ve validasyon çalışmalarının İDD tebliği Ek-2 Asgari Şartlara Uyumu,
- Modellerin hem geliştirme hem de uygulamasında kullanılan değişkenlerin incelenmesi,
- Modellerin banka süreçlerinde kullanımı (use test),
- Modellerin kurumsal yönetimi (Onaylanma, İzlenme ve Raporlama süreçleri),
- Modellerin başlangıç ve süreç validasyonları,
- Sermaye hesaplamasının İDD tebliğine uyumu

Risk Odaklı Fiyatlama

Riskin hassas bir şekilde sayısallaştırılabilmesi, teminat yapısının ve geçerliliğinin sağlam zeminde yönetilebilecek kurallara kavuşturulması yüksek riskli olmayan

müşterilere sağlanabilecek fiyat avantajı ile desteklenebilmektedir. Fiyat avantajı sağlayan beklenen kaybı yüksek olmayan müşteri kitlesini banka bu vesile ile portföyüne çekme stratejisi uygulayabilir. Aynı zamanda maliyeti bankanın kendi üzerine almak istemediği risk iştahı üzerinde kalan kalitede müşteri kitlesi için de bankanın avantaj sağlayacağı fiyat önerisi müşteriye sunulabilmektedir.

Bankalar tarafından uygulanacak risk odaklı fiyatlama modeli düşük dereceli ve riskli firmalara/müşterilere, kredi vadesi, kredi tutarı ve türü göz önüne alınarak fiyatlama yapma olanağı sağlamıştır. Dolayısıyla müşteriler bankalardan kredi kullanırken, kişisel kriterlere bırakılan günümüzdeki mevcut değerlendirme yerine daha istatistiki yöntemlerle değerlendirilebilecekler.

BÖLÜM 4. RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR VE SERMAYE

Bu bölümde, risk ağırlıklı varlıkların tanımı ve yasal sermaye yeterlilik rasyosu hesaplamasında nasıl kullanıldığı ile ilgili açıklamalara geçmeden önce sermayenin bankalarda yasal (regulatory capital) hesaplanmasının yanısıra içsel (internal capital) olarak da hesaplanması gerekliliği ve bu konuda otoriteye sunulacak rapor olan, içsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinden (İSEDES) de bahsetmek faydalı olacaktır.

Bankalar sermayelerini iki farklı ihtiyaca hizmet edecek şekilde hesaplamaktadırlar. Bunlardan birincisi yasal sermaye olarak, otorite tarafından talep edilen yöntemlere dayanarak hesaplanan sermayedir. Diğer hesaplama, içsel sermaye, bankaların geliştirdikleri içsel modellerle içsel yöntemlere dayalı olarak hesapladıkları sermayedir.

Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP) ile aynı anlama gelen İSEDES, banka tarafından risklerin doğru ve kapsamlı bir şekilde tanımlanması, ölçülmesi, toplululaştırılması, izlenmesi ve raporlanmasına; bankanın risk yönetim süreçleri, iç sistemlerin yeterliliği, stratejileri ve faaliyet planına göre belirlenecek yeterli içsel sermayenin hesaplanması; güçlü risk yönetim sistemlerinin tesis edilmesi, kullanılması ve bunların sürekli olarak değerlendirilip, geliştirilmesine olanak sağlayan süreç olarak ifade edilmektedir (BDDK İSEDES, 2014: md46).

Bu yönlendirmeler doğrultusunda, bankalar muhtemel risklerin farkında olarak, bu risklerin daha iyi yönetilebilmesi için, bankada risk yaratan faaliyetlerde bulunan tüm paydaşların katılımıyla İSEDES'i yönetme sorumluluğundadırlar. Söz konusu yönetim süreci, bankanın her bir risk türü bazında hazırladığı politika ve süreçler ile maruz kalınan risk türünün tanımlanması, ölçülmesi, azaltılması, kontrolü, izlenmesi ve raporlanması aşamalarının doğru bir şekilde yürütülmesi işlemlerinin bütününden oluşmaktadır. Bu aşamaların banka üst yönetimi tarafından tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamaları neticesinde, bankanın faaliyetlerini etkili bir şekilde yürütebilmesi için etkin seviyede

sermaye tutulması sağlanmış olmaktadır. İSEDES dzenlemeleri, Basel II standartlarının ikinci yapısal bloğunun bir sonucudur.

Türkiye’de BDDK İSEDES hakkında yürürlükte bulunan mevzuatı ve yönlendirmeleri yayımlamaktadır. Bu kapsamda BDDK tarafından yayımlanan iki doküman İSEDES Yönetmeliği ve İSEDES Rehberi ile söz konusu alanda bankaların uyması gereken kurallar belirlenmiş ve bankalara duyurulmuştur.

Bankalar, uyguladıkları İSEDES politikalarını dokümante etmektedirler. Hazırlanan İSEDES politikalarının, rapor halinde sunulması beklenmektedir. Rapor hazırlanmasında dünya genelinde tek tip bir uygulama bulunmamakta birlikte, bazı denetim otoritelerinin hazırlanacak İSEDES Raporlarının kapsamını belirledikleri görölmektedir.

BDDK tarafından bankalara bildirilen İSEDES Rehberi ile, bankaların İSEDES Raporu ile ilgili olarak dikkat etmesi gereken asgari hususlar belirlenmiştir. Bu kapsamda bankaların öncelikle söz konusu rehberde yer alan içeriğe uymaları gerekmektedir. Bu bölümler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (İSEDES rehberi, 2016);

1. Yönetici Özeti
2. Genel Değerlendirme ve Beklentiler
3. İSEDES’in Kurumsal Çerçevesi (Süreç Beyanı)
4. Risk iştahi, Profili ve Kapasitesi
5. Risk Yönetimi
6. Sermaye Planlaması
7. Risklerin Toplulaştırılması
8. Sonuç
9. Likidite Planlaması

Tablo 28. İçsel Sermaye Yeterliliği Hesaplama Tablosu

1	Birinci Yapısal Blok risklerine ilişkin sermaye yükümlülüğü (2+3+4+5)
2	Kredi riski
3	Piyasa riski
4	Operasyonel risk
5	Karşı taraf kredi riski
6	İkinci Yapısal Blok risklerine ilişkin sermaye yükümlülüğü (7+8...)
7	Risk türü 1
8	Risk türü 2
9	Risk türü...
10	Korelasyon
11	İÇSEL SERMAYE YÜKÜMLÜLÜĞÜ (İSY) (1+6+10)
12	Döngüsel Sermaye Tamponu (DST)
13	Sermaye Planlama Tamponu (SPT)
14	Sermaye Koruma Tamponu (SKT)
15	İÇSEL SERMAYE GEREKSİNİMİ (İSG) (11+12 + maksimum(13,14))
16	İçsel sermaye yeterliliği oranı (%) (11/Y-RAV)
17	İçsel sermaye gereksinimi oranı (%) (15/Y-RAV)
18	İÇSEL SERMAYE TAMPONU (17-%8)
19	MEVCUT SERMAYE YETERLİLİĞİ STANDART ORANI

Kaynak: İSEDES Rehberi, 2016

İçsel olarak tutulması gereken sermaye gereksinimi hesabında, öncelikle Birinci Yapısal Blok risklerini dikkate alınır. Bulunan toplam tutara, önemlilik kriterine göre banka tarafından tanımlanan riskler karşısında ayrılan sermaye tutarları eklenmektedir. Sonraki adımda bulunan bu toplam tutara, korelasyon etkisinin eklenmesi sonucunda içsel sermaye yükümlülüğü tutarı bulunmaktadır. Sermaye tamponları olarak ifade edilen, DST, SPT ve SKT gibi hesaplamaların da dikkate alınması sonucunda elde edilen en son tutar içsel sermaye gereksinimi olarak adlandırılmaktadır. İSEDES kapsamında da stres testleri yapılmaktadır, uzun bir dönemi kapsayan rapor olduğundan dolayı farklı stres testi senaryoları ile sermaye açısından bankanın karşılaşılabileceği muhtemel etkiler ve aksiyon planları belirlenebilmektedir.

Bankacılık sektörüne yönelik düzenlemeler diğer sektörlere tüm ülkelerde çok daha fazla öneme sahiptir bu da tek bir banka krizinin bile çok kısa bir sürede yayılarak büyük bir finansal krize dönüşebilmesinden kaynaklanmaktadır(Kaufman, 1996:17).

Sermaye yeterliliği düzenlemeleri yapılan çalışmaların en önemli parçası olarak görülmektedir. Olası kayıplara karşı koruma olarak oluşturulan sermaye yeterliliği oranı, bir banka için güvenli ve sağlıklı işleyişinin en önemli rasyolardan biridir (Greunning ve Bratanovic, 2003: 102).

Bankaların sermaye yeterliliğinin ölçülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin yönetmeliğinde tanımlandığı üzere, “kredi riskine esas tutar, bilanço içi varlıklar ile gayri nakdî krediler, taahhütler ve türev finansal araçlara ilişkin risk ağırlıklı tutarların toplamından oluşur” (WEB24, 2015). Bu tutar, her iki yaklaşıma göre de hesaplanır. İDD yaklaşımı ile kredi riskine esas tutarın hesaplanması halinde, bu tutar İDDY ile bulunacak risk ağırlıklı tutarlar toplamının 1,06 katına eşit olmaktadır. İDD kullanan ancak tekrardan temel İDD yaklaşımına veya standart yaklaşıma geçmek isteyen bankalar için gerekçe daha düşük sermaye yükümlülüğü hesaplanması olmamalıdır. Bankanın ilgili alacak sınıfına göre toplam riskinin yapısı ve karmaşıklığı açısından gerekli olması ve bankanın ödeme gücü ve risklerini etkin şekilde yönetme yeterliliği üzerinde olumsuz etki yaratmaması şartlarına tabidir.

Finansal sistemin istikrarlı, dayanıklı olması ve ülke ekonomisine gerekli desteği sağlaması riskin iyi yönetilmesi, izlenmesi ve alınan riskler karşılığında asgari bir sermayenin olmasıyla mümkündür. Sermayenin etkin kullanımı ve doğru yönlendirilmesi bankacılık sektörü için çok kritiktir. “Kıt kaynakların, yatırımların finansmanı için gerekli olan fonlara en yüksek ölçüde ve en düşük maliyetle dönüştürülebilmesi, ekonomide en verimli alanlara yönlendirilmesi gerekmektedir.” (Ünal, 1996-31: 9-14)

Bir bankanın yapısının sağlıklı olup olmadığının belirlenmesindeki en önemli finansal gösterge sermaye yeterlilik rasyosu olarak tanımlanmıştır (Matten, 2000: 82).

Maruz kalınan risklerin artması halinde tutulması gereken sermayede artacağından, banka sermayeleri banka için en önemli koruma mekanizması konumuna gelmektedir.

Tecrübe edilen krizler ve akabinde bankaların sermayesi güçlü olanlarının ayakta kalmış olması, sermaye ile ilgili düzenlemeleri daha da önemli hale getirmiştir. Basel

Uzlaşmalarının amaçlarından biri de bankaların sermaye kaybını önlemek ve aldıkları pozisyonlara göre bankaların özkaynak risk ilişkisini kurmaktır.

Bankacılık denetim ve gözetim otoritelerinin herhangi bir sermaye tutarının dayatmadığı durumlarda, beklenmedik zararlara korumasızca maruz kalmak kaçınılmazdır; Bankacılık sektörünün ülke bilanço üzerinde ağırlığının fazla olduğu ülkelerde tüm ülkeyi finansal krize sokabilecek durumların oluşabilmesi sözkonusudur.

Risk Ağırlıklı Varlıkların hesaplanması adımları aşağıda detaylı olarak açıklanacaktır, Tez çalışmasında kredi riskine esas tutarın hesaplanması odak noktası olduğundan kredi riski varlık sınıfları ve RAV'ın kredi riskinden gelen kısmı hesaplanacaktır.

Her varlık sınıfına göre otorite tarafından belirlenmiş olan farklı korelasyonlara, içsel olarak geliştirilmiş modellerin çıktılarına göre risk ağırlıkları beslenerek riske dayalı tutar hesaplanmış olmaktadır. Sermaye yeterlilik rasyosunun hesaplanmasında risk ağırlıklı tutarın dikkate alınması da banka için içsel modeller aracılığı ile hesaplanan kredi riski parametrelerinin de önemini arttırmaktadır.

Tablo 29. Sermaye Yeterlilik Rasyosunun Hesaplanması

Özkaynaklar (Sermaye Tabanı) = Ana Sermaye + Katkı Sermaye + Üçüncü Kuşak Sermaye - Sermayeden İndirilen Değerler
Risk Ağırlıklı Aktifler Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler = %0 Risk Ağırlığı + %20 Risk Ağırlığı + %50 Risk Ağırlığı + %100 Risk Ağırlığı + Piyasa Riskine Esas Tutar
$SYR = \frac{\text{Özkaynaklar (Sermaye Tabanı)}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar}} \geq \%8$

Kaynak: Bolgün, Akçay, 2009: 96

Tablo 29’da gösterildiği üzere, Sermaye Tabanını oluşturan unsurlar, ana sermaye, katkı sermaye ve üçüncü kuşak sermaye ve sermayeden indirilen değerler olarak tanımlanmaktadır. Mevzuat kapsamında bu tanımların olması gerektiği asgari değerler üzerinde değişiklikler ve düzenlemeler olduğu görülmektedir.

Risk ağırlıklı varlıklara ait tutar belirlenmiş risklere ait karşılığında tanımlanan risk ağırlıkları ile hesaplanarak bulunmaktadır. Burada alacak sınıflarının doğru belirlenmesi ve her alacak sınıfına ait ilgili risk tutarının belirlenmesi önemlidir.

Risk ağırlıklarının belirlenmesi yanısıra aynı zamanda Temerrüt Tutarı hesaplanmaktadır. Her alacak sınıfına özel verilen formüle göre risk ağırlıkların da belirlenmesi ile risk ağırlıklı varlık tutarı hesaplaması tamamlanmaktadır.

Tablo 30. Risk Ağırlıklı Varlıklar Hesaplaması Temel Adımlar

1.Alacak Sınıflarının Belirlenmesi
2.İlgili Risk Tutarının Elde Edilmesi
3.Temerrüt Anında Riske Maruz Tutar (EAD) Hesaplanması
4.Risk Ağırlıklarının Belirlenmesi
5.İDD RAV

Kaynak: BDDK İDD Tebliği, 2015

Risk ağırlıklı tutar hesabında, bilanço içi varlıklar ile gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçların risk ağırlıklarının tespitinde Standart Yaklaşımında KDK’ların vermiş olduğu derecelendirme notları, İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlarda ve EK-2 kapsamında yer alan içsel model yönteminde ise bankaların içsel modelleri kullanılır. (WEB23,2016)

İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım ile kredi riski için hesaplanması gereken sermaye yükümlülüğü Basel II dokümanında yer alan sermaye gereksinimi formülüyle hesaplanmaktadır. Kurumsal krediler, hazine ve merkez bankası ile bankalara

kullandırılan kredilere ilişkin olarak sermaye gereksinimi aşağıda yer alan formüller aracılığıyla hesaplanmaktadır (WEB15, 2006).

$$R = \frac{0.12 \times (1 - e^{-50TO})}{(1 - e^{-50}) + 0.24 \times (1 - (1 - e^{-50TO}))}$$

$$b = (0.11852 - 0.05478 \times \ln(TO))^2$$

$$K = \left(THK \times N \left(\frac{G(PD)}{\sqrt{1-R}} + \sqrt{\frac{R}{(1-R)}} \times G(0.999) \right) - TO \times THK \right) \times \frac{(1 + (V - 2.5) \times b)}{(1 - 1.5 \times b)}$$

$$RAV = K \times 12.5 \times TT$$

Yukarıdaki formülde,

$N(x)$, bir standart normal rassal değişken için birikimli dağılım fonksiyonunu (ortalaması 0 ve varyansı 1 olan normal rassal değişkenin x 'den küçük veya eşit olma olasılığını),

$G(z)$, bir standart normal rassal değişken için ters birikimli dağılım fonksiyonunu

V , vade parametresini

R , formül ile hesaplanan korelasyonu

b , formül ile hesaplanan vade ayarlamasını

ifade eder.

TO, *THK*, *TT* ve *V* parametreleri yukarıdaki formüllerde kullanılarak sermaye gereksiniminin hesaplanmasını sağlamaktadır. Temel İDD’de sadece *TO* banka tarafından içsel modellerle hesaplanırken, Gelişmiş İDD’de tüm parametreler banka tarafından hesaplanmaktadır. Temel İDD’de diğer parametreler denetim otoritesi tarafından verilmektedir.

İçsel olarak tahmin edilecek kredi risk parametreleri banka içsel verileri kullanarak tahmin edilmeli, dışsal veri kullanıldığı takdirde söz konu verilerin banka verileriyle uyumu önemlidir. Tahminlerde sadece istatistiksel yöntemlerden değil aynı zamanda uzman görüşlerinde de faydalanılmalıdır. Modellerde çeşitli sebeplerden oluşabilecek tahmin hatasını azaltmak amacıyla ihtiyatlılık marjı uygulanmalıdır. Tüm risk parametre tahminleri aynı temerrüt tanımı kullanılmalıdır. Bu kapsamda bankanın borçlunun yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğine kanaat getirmesi ya da borcun vadesinin üzerinden 90 günden fazla geçmiş olmasına karşın borcun ödenmemesi durumunda temerrüt gerçekleşmiş sayılır (WEB16, 2006).

4.1. Alacak Sınıflarının Belirlenmesi

Perakende alacak sınıfı belirleme süreci İDD Tebliği Madde 6 Fıkra 2’ye uygun olarak yapılmaktadır.

Gerçek kişilerden olan alacaklar Perakende Alacak olarak değerlendirilmektedir.

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) 09.12.2016 tarihli ve 29913 sayılı Resmi Gazete’de yapılan Yönetmelik değişikliği ile “Kurulca belirlenecek bir sınırın altında cirosu olan işletmeler” olarak tanımlanmış BDDK bu sınırı 125 milyon TL olarak belirlemiştir.

Bahsi geçen Yönetmelik değişikliği ile perakende kredi limiti 4,2 milyon TL* (Standart yaklaşımda, müşterinin bulunduğu gruba ait tüm kredilerin ikamet amaçlı gayrimenkul ipoteği ile tam teminatlandırılmış alacaklar kısmı haric toplam risk) olarak belirlenmiştir.

4.1.1. İhtisas Kredilerinden olan Alacaklar

İhtisas kredileri için proje finansmanı, duran varlık finansmanı, emtia finansmanı, gelir getiren gayrimenkul ve volatilitesi yüksek ticari gayrimenkul olmak üzere 5 ayrı alt kategori belirlenmiştir ve bu kredilerin aşağıda belirtilen hukuki ve ekonomik koşulları sağlanması gerekmektedir:

- Tahsis edilecek kredinin, fiziksel varlıkların işletilmesine veya finanse edilmesine yönelik bir işletmeye kullandırılmakta olmasıdır.
- Borçluya ait olan veya gelir elde ettiği başka bir faaliyet alanı yoktur, var olsa da elde edilen gelir çok azdır. Bu sebeple, borçlunun finanse edilen varlıktan elde ettiği gelir dışında kredi borcunu geri ödeme olasılığı yoktur ya da çok azdır.
- Kredi koşulları, bankaya finanse edilen varlık veya varlıktan elde edilen gelir üzerinde önemli düzeyde kontrol imkanı sağlar.
- Kredinin geri ödenmesini sağlayacak en önemli kaynak işletmenin genel kredi riskliliğinden ziyade finanse edilen varlıktan elde edilen gelirdir.

Proje finansmanı, genelde elektrik santralleri, ulaştırma altyapısı, telekomünikasyon gibi ileri teknoloji ve sermaye ihtiyacı gerektiren iş kollarındaki yatırımlarının finansmanıdır. Anapara ve faizin kaynağı olarak projeden elde edilecek gelir borçlu için en önemli teminatı niteliğindedir.

Duran varlık finansmanında gemi, uçak, araç filosu gibi kredi geri ödemesinin, finansmanı sağlanan ve borç verene (bankaya) temlik ve/ya rehin edilen fiziksel varlıkların yarattığı nakit akışından sağlanmaktadır. Genellikle nakit akışı, borçlunun üçüncü şahıslarla yaptığı kira ve finansal kiralama sözleşmelerinden elde ettiği gelirlere oluşmaktadır.

Emtia finansmanı, genellikle borçlunun tarımsal ürünler, maden ve petrol gibi emtia satışından elde edilecek gelir dışında krediyi geri ödeyecek finansal kaynaklara sahip olmadığı yapılandırılmış kısa vadeli finansman türüdür.

Gelir Getiren Gayrimenkul kredilerinde, anapara ve faiz ödemesinde birincil kaynak iş hanları, alışveriş merkezi, otel ve konut gibi gayrimenkul tarafından yaratılan kira veya satıştan kaynaklanan nakit akışlarıdır.

Volatilitesi Yüksek Ticari Gayrimenkul kredileri, kayıp oranlarındaki volatilitenin yüksek olduğu ticari amaçlı gayrimenkul finansmanına yöneliktir.

İhtisas kredileri için TO modeli olmayan bankalar için mevzuatta da belirtildiği üzere denetim otoritesi tasnif yöntemi ile değerlendirilerek, İDD Tebliği EK 1'in 7. maddesindeki tablo dikkate alınarak kredinin kategorisi ve kalan vadeye göre risk ağırlığı ataması yapılmaktadır.

4.1.2. İkamet Amaçlı Gayrimenkul İpoteği ile Teminatlandırılan Alacaklar

Gayrimenkul ipotekleri için teminat etkisi THK yapısında ele alındığından; İDD yaklaşımında yer alan risklere teminat dağıtımı yapılmamaktadır. Yalnızca İDD EK1 Madde 12'de geçen kural dikkate alınmaktadır.

İDD EK1'in 12. maddesine göre borçlunun ikamet etmesi şartıyla, ikamet amaçlı gayrimenkul ile teminatlandırılan alacaklar için, onuncu fıkra uygulamasında korelasyon 0,15 kabul edilir.

4.1.3. Nitelikli Rotatif Perakende Alacaklar

Herhangi bir kredi grubunun nitelikli rotatif perakende krediler alt ürün portföyünde sayılabilmesi için aşağıdaki koşulları karşılması gerekmektedir.

- Alt-portföy grubu oluşturma uluslar, ülkeler düzeyinde veya daha alt düzeyde yapılmalıdır.
- Krediler; teminatsız, rotatif ve hem hukuki hem de pratikte cayılabilir olmalıdır. Bu bakımdan, kredi bakiyesi bankanın belirlediği limitler dahilinde borçlunun ihtiyacına göre değişebilmektedir.
- Kredi birey veya gerçek kişilere kullanılmalıdır, tüzel kişilere kullanılan krediler her ne şekilde olursa olsun bu alt-portföye dahil edilemez.
- Bu alt-portföy içerisinde tek bir bireye kullanılabilecek kredi tutarı 275 bin TL'yi geçemez.
- Bankalar, Rotatif Perakende Kredileri'nin özellikle düşük temerrüde düşme (TO) olasılığı bulunduğu kayıp oranlarındaki volatilitenin ortalamalara göre düşük

seyreden portföylerle sınırlı kaldığını ispatlamakla yükümlüdürler. Bu bilgiler denetim otoriteleri ile de paylaşılmalıdır.

- Alt-portföylerin kayıp verileri, kayıp oranları volatilitésinin değerlendirilebilmesi amacıyla bankalar tarafından saklanmalıdır.
- Denetim otoriteleri, bir kredinin Rotatif Perakende Krediler olarak kabul edilmesini alt-portföy risk özellikleri ile uyumlu olmak şartı ile onaylamalıdır.

Perakende Alacaklar sınıfı içerisinde yer alan gerçek kişilere kullandırılan ve toplam alacak tutarı en fazla 275 bin TL olan alacaklar bu sınıf içerisinde yer almaktadır (İDD Tebliği EK-1 Birinci Bölüm Madde 13).

4.1.4. Kurumsal Alacaklar

Kurumsal alacakların risk ağırlığı İDD EK-1 Madde 2'ye göre verilen formüle göre aşağıdaki örnekte olduğu gibi hesaplanır.

$$RA = \left(THK \times N \left(\frac{G(TO)}{\sqrt{1-R}} + \sqrt{\frac{R}{(1-R)}} \times G(0.999) \right) - TO \times THK \right) \times \frac{(1 + (V - 2.5) \times b)}{(1 - 1.5 \times b)}$$

$$TT = 479.87$$

$$RAV = 1,372.41$$

$$TO = 0.1211749$$

$$THK = 0.587003$$

$$R = \frac{0.12 \times (1 - e^{-50TO})}{(1 - e^{-50})} + 0.24 \times \left[1 - \frac{(1 - e^{(-50TO)})}{(1 - e^{-50})} \right]$$

$$R = 0.120280479887974$$

4.1.5. KOBİ Kurumsal Alacaklar

Basel yeni uzlaşısı ile birlikte KOBİ alacak sınıfı da kurumsal KOBİ ve Perakende KOBİ olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Korelasyon formülü İDD EK-1'in 5. maddesine göre farklılaşmaktadır. Buna göre değişen formüle göre hesaplama yapılmaktadır.

Kobi Kurumsal Alacaklar için Eski Korelasyon Formülü

$$R = \frac{0.12 \times (1 - e^{-50PD})}{(1 - e^{-50})} + 0.24 \times \left[1 - \frac{(1 - e^{(-50PD)})}{(1 - e^{-50})} \right] - 0.04 \times \left(1 - \frac{(\min\{\max\{4,S\};40\}-4)}{36} \right)$$

Kobi Kurumsal Alacaklar için Yeni Korelasyon Formülü (RG-14/3/2018-30360 değişikliği ile)

$$R = \frac{0.12 \times (1 - e^{-50PD})}{(1 - e^{-50})} + 0.24 \times \left[1 - \frac{(1 - e^{(-50PD)})}{(1 - e^{-50})} \right] - 0.04 \times \left(1 - \frac{(\min\{\max\{(C/10), S\}; C\} - (C/10))}{9C/10} \right)$$

4.1.6. Perakende Alacaklar

İDD yaklaşımına göre bir kredinin perakende krediler kategorisinde değerlendirilebilmesi için aranan koşullar sırasıyla; Borçlunun niteliği ve kredi tutarı, kredi sayısı ve nitelikli rotatif kredi tanımına uymasındır.

Risk ağırlıkları İDD EK-1 Madde 10'a göre aşağıdaki örnekte olduğu gibi belirlenmektedir. TO ve THK verilerinin beslendiği durumda İDD yaklaşım, THK verisinin beslenmediği durumda standart yaklaşım uygulanmaktadır.

Perakende Alacaklar için Risk Ağırlıklı Tutar:

Örnek:

$$Bilanço Değeri = 9,463.76$$

$$Kredi Riski = 9,463.76$$

$$RAV = 6,766.34$$

$$TO = 0.03262$$

$$THK = 0.477818$$

$$R = 0.03 \times \frac{(1 - e^{(-35TO)})}{(1 - e^{-35})} + 0.16 \times \left[1 - \frac{(1 - e^{(-35TO)})}{(1 - e^{-35})} \right]$$

$$R = 0.0715058528762716$$

$$RA = \left(THK \times N \left(\frac{G(TO)}{\sqrt{1-R}} + \sqrt{\frac{R}{(1-R)}} \times G(0.999) \right) - TO \times THK \right) \times 12.5$$

4.1.7. Hisse Senedi Yatırımları

İDD yaklaşımına göre, bir yatırımın sermaye yatırımı olarak sayılabilmesi için Uzlaşım çerçevesinde konsolidasyona tabi olmayan ve sermayeden düşülmeyen bir ticari/finansal işletmenin varlıkları ve üzerindeki doğrudan veya dolaylı ortaklıklardan oluşmalıdır.

Hisse senedi yatırımları için standart yaklaşım kullanılması halinde, Sermaye Yeterliliği Yönetmeliği EK-1 dokümanındaki 72-74 arası maddeler dikkate alınarak risk ağırlığı uygulanmaktadır.

Hisse senedi yatırımları risk sınıfında ele alınan alacaklar, konsolidasyona tabi olan ve olmayan hisse senedi yatırımlarından oluşmaktadır. Konsolidasyona tabi olanlar Banka'nın kontrol altında tuttuğu ortaklıklarındaki paylarına aittir.

Diğer taraftan, Banka'nın konsolidasyona tabi olmayan hisse senedi yatırımlarının İDD Tebliği, Madde 9, Fıkra 1, (ç) bendinde belirtilen %5 oranının altında kalması durumunda, konsolidasyona tabi olmayan hisse senedi yatırımları da Standart Yaklaşım kapsamında ele alınması gerekmektedir.

Hisse senedi yatırımları varsayılan olarak %100 risk ağırlığı ile ağırlıklandırılmaktadır.

4.2. Risk Tutarının Belirlenmesi

Bankaların kredi riski hesaplamasını yaparken kullanılacak risk tutarları belirlenirken dikkate alınan işlemlerin farklı karakterlere sahip olmasından dolayı bilanço veya nazım hesaplar altında bulunmasına göre hesaplamalar yapılmaktadır. Risk tutarının belirlenmesini iki başlık altında özetlenmiştir.

Bilanço İçi Varlıkların Risk Tutarlarının Belirlenmesi

Bilanço içi varlıkların kapsamını bilançonun aktif kısmında bulunan kalemler ile pasif kısmında bulunan "Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar" kalemi oluşturmaktadır. Bilanço içi kalemlerin risk tutarları hesaplanması 28/06/2012 tarihli ve 28337 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine ilişkin Yönetmeliğe istinaden şu şekilde yapılmaktadır;

a) Adı geçen yönetmeliğin 5. Maddesi 1. Fıkrasına göre repo sözleşmeleri, menkul kıymet ödünç alma verme işlemleri, emtia ödünç alma verme işlemleri ve kredili menkul kıymet işlemleri ile katılma hesaplarından sağlanan fonlar dışındaki bilanço içi işlemlerinin risk tutarı bilançoda kayıtlı bulunan değere eşittir. Katılma hesaplarından sağlanan fonların risk tutarı ise bilançoda kayıtlı bulunan değerlerinin %70'ine eşittir.

b) Adı geçen yönetmeliğin 5. Maddesi 4. Fıkrasına göre repo sözleşmeleri, menkul kıymet ödünç alma verme işlemleri, emtia ödünç alma verme işlemleri ve kredili menkul kıymet işlemlerinin risk tutarı, bu yönetmelik ile aynı resmi gazetede yayımlanan Kredi Risk Azaltım Tekniklerine ilişkin Tebliğ’de belirtilen kredi risk azaltımına ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde arttırılması durumunda arttırılan bu tutara eşittir.

Bilanço Dışı Varlıkların Risk Tutarlarının Belirlenmesi

Bilanço dışı varlıklar, gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçları kapsamaktadır. Bilanço dışı kalemlerin risk tutarlarının hesaplanması adı geçen yönetmeliğe istinaden şu şekilde yapılmaktadır;

Adı geçen yönetmeliğin 5./2 Maddesine göre gayri nakdi krediler ve taahhütlerin risk tutarları, bilançoda kayıtlı bulunan tutarlarından eğer varsa 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe” istinaden ayrılan özel karşılıkların düşülmesiyle elde edilen net tutarların ilgili kredi dönüşüm oranları ile çarpılmasıyla bulunan tutara eşittir. Kredi dönüşüm oranları, risk tutarı hesaplanacak olan gayrinakdi krediler ve taahhütlerin risk derecelerine göre belirlenmektedir.

Risk değeri çözüm terminolojisinde farklı ürün tipleri için farklı şekillerde hesaplanan risk tutarlarına verilmiş ortak isimdir. Örneğin gayri nakdi bir risk için risk tutarı işleme ait limit değerleri kullanılarak hesaplanırken, taksitli bir ihtiyaç kredisi için anapara ve faiz tutarı toplanarak elde edilir.

4.3. Temerrüt Anında Riske Esas Tutar

Riske esas tutar gerçeğe indirgenmiş nominal risk değeridir. RAV hesaplama sistemi TT tutarının hesaplanmasında ürün sınıfına göre farklı hesaplama algoritması kullanılmaktadır. Bilanço içi Varlıklar için TT hesaplaması riske esas tutar ile risk tutarı aynıdır.

Bilanço dışı Varlıklar için TT hesaplaması gayrinakdi kredilerde riske esas tutarı belirlemek için taahhüt edilen limit tutarı riske konu olan ürünün cayılabilirlik özelliğine

göre belirlenen kredi dönüşüm oranı ile indirgenmektedir. Kredi dönüşüm oranları gelişmiş İDD yaklaşım kullanıldığı durumda içsel model yöntemiyle belirlenmektedir

$$TT (EAD)=[Limit Boşluğu*LCF+Risk Tutarı*RCF+Limit*NLCF]*CP$$

Bu formülde;

TT: Risk Tutarını,

LCF: Limit dönüşüm faktörünü

RCF: Risk dönüşüm faktörünü

NLCF: Limit Boşluğu dönüşüm faktörünü

CP: Dönüşüm faktörünü

ifade etmektedir.

Türkiye’de mevcutta tüm bankalar standart yaklaşımı esas alarak risk ağırlıklı varlık tutarı hesaplamaktadır ve Sermaye yeterlilik rasyoları bu yöntemle belirlenmektedir. Türkiye Bankalar Birliği’nden alınan verilere göre Aralık 2018 itibariyle Bankaların Risk ağırlık tutarları ve sermaye yeterlilik rasyoları listelenmiştir.

Tablo 31. Sermaye Yeterliliği Standart Oranına İlişkin Bilgiler (Aralık 2018)

Banka	Toplam Risk Ağırlıklı Tutarlar (Milyon TL)	Özkaynak (Milyon TL)	Sermaye Yeterliliği Oranı (%)
Sektör	2.927.624	454.755	15,53
Mevduat Bankaları	2.875.943	446.847	15,54
Kamu Sermayeli Bankalar	981.134	142.827	14,56
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	448.875	63.884	14,23
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	280.133	37.421	13,36
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	252.126	41.522	16,47
Özel Sermayeli Bankalar	1.157.199	181.785	15,71
Akbank T.A.Ş.	299.615	50.234	16,77
Anadolubank A.Ş.	15.697	2.529	16,11
Fibabanka A.Ş.	16.514	3.215	19,47
Şekerbank T.A.Ş.	24.785	3.551	14,33

Turkish Bank A.Ş.	1.110	204	18,40
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	77.834	12.997	16,70
Türkiye İş Bankası A.Ş.	418.763	64.190	15,33
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	302.881	44.866	14,81
Yabancı Sermayeli Bankalar	737.611	122.235	16,57
Alternatif Bank A.Ş.	23.177	3.783	16,32
Arap Türk Bankası A.Ş.	5.293	908	17,16
Burgan Bank A.Ş.	19.015	3.516	18,49
Denizbank A.Ş.	152.368	22.751	14,93
HSBC Bank A.Ş.	22.172	4.462	20,13
ICBC Turkey Bank A.Ş.	9.515	2.875	30,21
ING Bank A.Ş.	53.933	11.386	21,11
QNB Finansbank A.Ş.	127.986	18.994	14,84
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	324.153	53.559	16,52
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	51.681	7.909	15,30
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	11.542	1.509	13,07
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	2.325	354	15,24
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	37.814	6.046	15,99

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği, İstatistiki raporlar, K1 Mali Bünye raporu (Aralık 2018)

BÖLÜM 5. RİSK AĞIRLIKLIL VARLIK KİYASLAMA ÇALIŞMASI

5.1. Model Çalışma Yöntemi

Model uygulama için örneklem teşkil etmesi adına hipotetik bir müşteri kitlesi oluşturulmuştur. Hipotetik bir banka üzerinde Denetim Otoritesi tarafından verilen Risk Ağırlıklı Tutar hesaplamaları bir RAV hesaplama sistemi üzerinde çalıştırılarak değerlere ulaşılacaktır. Yukarıdaki bölümlerde, risk ağırlıklı tutarın hesaplanmasında kullanılan formüllere ilişkin bilgi ve örnekler farklı alacak sınıfları için verilmiştir. RAV hesaplaması Standart yöntem ve İDD yaklaşımı gelişmiş yöntemde kullanılan hesaplama formüllerine göre yapılacaktır. RAV hesaplamasında veri olarak kullanılacak içsel derecelendirmeye dayalı model parametreleri TO, THK ve TT değerleri de belirlediğimiz hipotetik müşteri kitlesi üzerinde geliştirilmiş İDD tebliğinde belirtilen asgari şartlara büyük ölçüde uyum sağlayan modellerin çıktılarınıdır. Çalışma kapsamında faydalanılan TO modeli için 5 yıllık geçmiş veri seri sağlanmıştır. THK için ise 7 yıllık geçmiş veri seti ile model oluşturulmuştur.

5.2. Model Uygulama

Risk ağırlıklı varlık tutarının hesaplanması için hesaplama modelinde verilen TO-THK-TT değer aralıklarında standart ve gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlara göre kıyaslama simülasyonu yapılacaktır. Çalışma iki aşamada gerçekleştirilecektir.

Buna ek olarak, kredi risk parametrelerinin portföy kalitesi durumuna değişiklik göstermesi halinde de etki değerlemesi yapılacaktır. Yani diğer değişkenler sabit kalmak kaydıyla, kredi risk parametrelerinin değiştirilmesi ile Risk Ağırlıklı Varlık tutarının stres testi uygulama çalışması yapılmış olacaktır.

Portföy kalitesi olarak tez kapsamında dikkate alınan değişken TO ve THK değeridir. TO ortalama değerinin farklı senaryolarda ne şekilde risk ağırlıklı tutar etkisi yarattığı çalışılacaktır.

Yine portföy kalitesine işaret eden değişkenlerden bir tanesi de THK değeri de çalışma da değişik değerler ile kullanılmak suretiyle risk ağırlıklı tutar etkisi değerlendirilmiştir.

Gelişmiş İDD yaklaşımlarında kredi riski parametresi olarak dikkate alınan üçüncü değişken değeri de ek olarak TT değeri ise bu çalışmada sabit tutulmuştur.

Hipotetik müşteri verisine göre belirlenmiş olan kredi riski parametreleri TO, THK, TT değerleri kullanılarak RAV hesaplama sistemi üzerinden perakende ve kurumsal alacak sınıfı için risk ağırlıklı varlık hesaplaması yapılmıştır. Bu hesaplama hem standart yaklaşımda hem de gelişmiş içsel derecelendirmeye yaklaşımda yapılmıştır. Risk ağırlıklı varlıklara ait hesaplama BDDK İDD Tebliğinde ve Özkaynaklar yönetmeliğinde belirtilen hususlara göre RAV hesaplama sistemine entegre edilmiştir.

Alacak sınıfları standart yaklaşım ve G-İDD yaklaşımları için farklılaştığından çalışmada toplulaştırılmış şekilde her iki yaklaşımın tutarlarını da sağlıklı kıyaslamak adına özete indirgenmiş varlık sınıfları ile ilerlenmiştir.

Kurumsal varlık sınıfı içerisinde ihtisas kredileri tutarları da dahil edilmiştir. Perakende varlık sınıfı içerisinde nitelikli rotatif krediler tutarı dahil edilmiştir. Basel İDD yaklaşımında varlık sınıfı olarak KOBİ'nin perakende ve kurumsal olmak üzere ikiye ayrımı sözkonusu olmakla birlikte ilk önce ana kıyaslama tablosunu verdikten sonra daha sonraki stres çalışmalarında Perakende ve Kurumsal alacak sınıfı ile birleştirilerek gösterim yapılmıştır.

Çalışmamıza konu olan hipotetik bankanın G-İDD yaklaşımında Merkezi Yönetimler, Finansal Kurumlar'ın kalıcı kısmi kullanımda bırakıldığı varsayımı ile ilerlenmiştir. (Basel III reformları) Basel IV ile revize edilmiş olan yaklaşımda Finansal Kurumlar'ın standart yaklaşımda bırakıldığı merkezi yönetimler ile ilgili ise görüşmelerin devam ettiği kamuoyuna duyurulmuştur. Varsayımımız yerine Basel IV'e göre uygulama olarak da dikkate almak mümkündür.

Hipotetik bankanın aşağıdaki alacak sınıflarına göre portföyünde bulunan müşteriler için vermiş olduğu kredilere karşılık banka bünyesinde bulunan risk tutarı Standart yaklaşım ve G-İDD yaklaşımı için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Her iki yaklaşıma göre RAV hesaplama sisteminde konfigure edilmiş formüllere göre RAV tutarı hesaplaması yapılmıştır. Çalışmanın çıktısı olan kıyaslama tablosunda odak noktamız olan örnek RAV değışimi gösterilmiştir.

Her bankanın portföy özelliklerine göre tutarların ve değışimin farklılık gösterebileceği bilinmekle birlikte, çalışmamızda kullanılan hipotetik müşteri kitlesine ait alacak sınıfı bazında TO ve THK değeri bu hesaplamamızın ana değışkenleri olarak kullanılmıştır. Tablo 32’de müşteri portföyüne ait hesaplanmış olan ortalama ağırlıklandırılmış TO ve THK değeri gösterilmektedir.

Tablo 32. G-İDD Yaklaşımında RAV Hesabında Kullanılan TO ve THK Değerleri

Varlık Sınıfı	Ağırlıklandırılmış TO	Ağırlıklandırılmış THK
Kurumsal KOBİ	0,066	0,411
Kurumsal	0,033	0,336
Kurumsal İhtisas Kredileri	0,035	0,450
Nitelikli Rotatif Perakende	0,075	0,468
Perakende KOBİ	0,141	0,496
Perakende	0,122	0,402

Kurumsal Alacak sınıfına ait portföylerin ortalama ağırlıklandırılmış temerrüte düşme olasılıkları 0,03 - 0,07 arasında hesaplanmıştır. Perakende Alacak sınıfına ait portföylerin ortalama ağırlıklandırılmış temerrüte düşme olasılıkları 0,07 – 0,12 – 0,14 olarak hesaplanmıştır.

Kurumsal Alacak sınıfına ait portföylerin ortalama ağırlıklandırılmış temerrüt halinde kayıp değerleri 0,33 - 0,45 arasında hesaplanmıştır. Perakende Alacak sınıfına ait portföylerin ortalama ağırlıklandırılmış temerrüt halinde kayıp değerleri 0,40 – 0,49 arasında hesaplanmıştır.

Hipotetik müşteri kitlesi için geliştirilmiş içsel modeller, TO ve THK değerleri, BDDK İDD Tebliğinde belirtilen asgari gereksinimlerini büyük ölçüde sağlayan modellerdir. Hipotetik müşteri kitlesi için hesaplanan risk tutarlarına göre ağırlıklandırılıp ortalama alınarak kredi riski parametrelerine ait değerler hesaplanmıştır.

Normalde risk ağırlıklı varlık tutarı sistem hesaplamasında, TO değerleri müşteri bazında, THK değerleri ile mümkün olduğunca fazla granüler yapıyı içerecek şekilde portföy, segment veya teminat kırılımında beslenmektedir. Çalışma kapsamında özet tablolarda ortalama değerler kullanılmıştır.

Standart yaklaşıma göre hesaplanan risk tutarı ve G-İDD yaklaşımına göre hesaplanan risk tutarı Tablo 33' de gösterilmiştir. Risk tutarı standart yaklaşımda 262,6 milyar TL iken G-İDD yaklaşımında 236,6 milyar TL'ye düşmüştür.

Standart yaklaşıma göre hesaplanan RAV tutarı ve G-İDD yaklaşımına göre hesaplanan RAV tutarları yine Tablo 33' de gösterilmiştir. Toplamda kredi riskine esas risk ağırlıklı varlıklar tutarı standart yaklaşımda 123,6 milyar TL iken G-İDD yaklaşımında 110,3 milyar TL olarak hesaplanmıştır. Yani ekonominin normal seyrinde hesaplanan TO ve THK değerlerini dikkate alan RAV tutarı G-İDD yaklaşımına göre toplamda 13,2 milyar TL RAV tutarında avantaj sağlamaktadır.

Alacak sınıfı bazında bakıldığında, Kurumsal (KOBİ hariç) alacak sınıfı için G-İDD yaklaşımı dezavantaj sağlarken diğer alacak sınıfları için avantaj sağladığı görülmektedir.

Tablo 33. Standart ve G-İDD Yaklaşımında Risk Ağırlıklı Varlık Tutarı

Varlık Sınıfı	Risk Tutarı (mnTL)		RAV (mnTL)		
	STD	A-IRB	STD	A-IRB	Delta
Kurumsal	80.474	75.875	49.083	53.373	4.290
Kurumsal KOBİ	50.974	33.387	29.685	21.905	- 7.780
Perakende	40.113	38.405	18.480	10.722	- 7.758
Perakende KOBİ	31.274	29.166	13.374	11.327	- 2.047
Kalıcı Kısmi Kullanım	59.777	59.777	13.019	13.019	-
Kredi Riski Toplam RAV	262.613	236.610	123.641	110.345	- 13.296

Tablo 34’de gösterildiği üzere alacak sınıfı bazında gösterim ve kıyaslama kolaylığı açısından tüm kurumsal ve tüm perakende portföy için toplu RAV gösterim kıyaslaması yapıldığında da her iki alacak sınıfı içinde nihai durumda avantajlı durum sağlandığı görülmektedir. Kurumsal KOBİ alacak sınıfından sağlanmış olan avantaj genel olarak Kurumsal alacak sınıfını kompanse ederek nette avantajda göstermektedir.

Perakende alacak sınıfının G-İDD yaklaşımında kurumsal alacak sınıfına göre daha fazla avantajlı olduğu da tabloda görülmektedir.

Tablo 34. Varlık Sınıfları Topulaştırılmış RAV Tutarı Kıyaslaması

Varlık Sınıfı	Risk Tutarı (mnTL)		RAV (mnTL)		
	STD	A-IRB	STD	A-IRB	Delta
Kurumsal + Kurumsal KOBİ	131.448	109.262	78.768	75.278	- 3.491
Perakende + Perakende KOBİ	71.387	67.571	31.853	22.048	- 9.805
Kalıcı Kısmi Kullanım	59.777	59.777	13.019	13.019	-
Kredi Riski Toplam RAV	262.613	236.610	123.641	110.345	- 13.296

Stres Testi

Stres Senaryo 1

Çalışmanın ikinci parçası olan TO ve THK değerlerinin streslendiği durumda RAV tutarının standart ve G-İDD yaklaşımında nasıl etkileneceği hesaplanmıştır. Bu kıyaslamaya geçmeden önce stres senaryosu olarak TO ve THK değerlerinin değişimini olarak seçilen kriteri açıklanacaktır. Temerrüt olasılığının tüm portföyler için kriz dönemlerinde veya portföy kalitesinin düştüğü dönemlerde toplam ortalamada %10 arttığı varsayımı ile başlangıç çalışmasında kullanılan değerler %10 arttırarak RAV tutarı hesabında kullanılmıştır. Yine aynı varsayım ile THK değerlerinin de %20 arttırılması ile streslenmiş kredi riski parametreleri üzerinden kıyaslama tabloları oluşturulmuştur.

Tablo 35. Stres Senaryo (1) TO ve THK Parametreleri

Varlık Sınıfı	Ağırlıklandırılmış TO	Ağırlıklandırılmış THK
Kurumsal KOBİ	0,073	0,493
Kurumsal	0,036	0,404
Kurumsal İhtisas Kredileri	0,038	0,540
Nitelikli Rotatif Perakende	0,082	0,562
Perakende KOBİ	0,155	0,595
Perakende	0,134	0,483

BDDK İDD tebliğinde belirtilmiş olan asgari şartları büyük ölçüde sağlamış içsel olarak hipotetik müşteri kitlesi üzerinde geliştirilen TO ve THK modelleri çıktılarının orta seviyede streslenmesi ile RAV hesaplama sisteminden çıkan RAV tutarı bilgileri Tablo 36'da gösterilmiştir.

Tablo 36. Standart ve G-İDD Yaklaşımında Risk Ağırlıklı Varlık Tutarı

Varlık Sınıfı	Risk Tutarı (mnTL)		RAV (mnTL)		
	STD	A-IRB	STD	A-IRB	Delta
Kurumsal + Kurumsal KOBİ	131.448	109.262	78.768	77.100	- 1.668
Perakende + Perakende KOBİ	71.387	67.571	31.853	30.004	- 1.849
Kalıcı Kısmi Kullanım	59.777	59.777	13.019	13.019	-
Kredi Riski Toplam RAV	262.613	236.610	123.641	120.124	- 3.517

Stres koşullarında Standart yaklaşıma göre hesaplanan RAV tutarı ve G-İDD yaklaşımına göre hesaplanan RAV tutarları kıyaslamasına göre; Toplamda kredi riskine esas risk ağırlıklı varlıklar tutarı standart yaklaşımda 123,6 milyar TL iken G-İDD yaklaşımında 120,1 milyar TL olarak hesaplanmıştır. Yani orta seviyede streslenmiş TO ve THK değerlerini dikkate alan RAV tutarı G-İDD yaklaşımına göre toplamda 3,5 milyar TL RAV tutarında avantaj sağlamaktadır.

Stres Senaryo 2

Stres koşullarının daha da ihtiyatlı olacak şekilde arttırıldığı başlangıç koşulları yani ekonominin normal seyrinde hesaplanan TO ve THK parametrelerinin bu defa TO için %20 ve THK için %40'ı kadar artacak şekilde ağırlıklandırılmış ortalamaların belirlendiği ikinci senaryoda kredi riski parametreleri Tablo 37'deki şekilde oluşturulmuştur.

Tablo 37. Stres Senaryo (2) TO ve THK Parametreleri

Varlık Sınıfı	Ağırlıklandırılmış TO	Ağırlıklandırılmış THK
Kurumsal KOBİ	0,080	0,575
Kurumsal	0,039	0,471
Kurumsal İhtisas Kredileri	0,042	0,630
Nitelikli Rotatif Perakende	0,090	0,655
Perakende KOBİ	0,169	0,694
Perakende	0,146	0,563

Burada dikkat çeken bir husus, streslenmiş THK değerlerinin G-İDD dışı diğer yaklaşımlarda otorite tarafından verilen %45 oranının tüm alacak sınıfları bazında portföyün ağırlıklandırılmış THK değerlerinin üzerinde bir değere ulaşmasıdır. Diğer bir deyişle, bu senaryoda hesaplanacak olan RAV tutarı G-İDD yaklaşımında hesaplanırken otorite THK değerinden yüksek değerlerle hesaplama yapılmış olacaktır.

Tablo 38. Standart ve G-İDD Yaklaşımında Risk Ağırlıklı Varlık Tutarı

Varlık Sınıfı	Risk Tutarı (mnTL)		RAV (mnTL)		
	STD	A-IRB	STD	A-IRB	Delta
Kurumsal + Kurumsal KOBİ	131.448	109.262	78.768	79.137	369
Perakende + Perakende KOBİ	71.387	67.571	31.853	33.230	1.377
Kalıcı Kısmi Kullanım	59.777	59.777	13.019	13.019	-
Kredi Riski Toplam RAV	262.613	236.610	123.641	125.386	1.745

Tablo 38’de görüldüğü üzere, ikinci senaryo stres koşullarında standart yaklaşıma göre hesaplanan RAV tutarı ve G-İDD yaklaşımına göre hesaplanan RAV tutarları

kıyaslamasında, toplamda kredi riskine esas risk ağırlıklı varlıklar tutarı standart yaklaşımda 123,6 milyar TL iken G-İDD yaklaşımında 125,3 milyar TL olarak hesaplanmıştır. Yani yüksek seviyede streslenmiş TO ve THK değerlerini dikkate alan RAV tutarı G-İDD yaklaşımına göre toplamda 1,7 milyar TL RAV tutarında dezavantaj sağlamaktadır.

5.3. Bulgular ve Değerlendirmeler

Hipotetik banka üzerinde geliştirilmiş olan içsel modellere dayalı üretilen TO, THK, TT ortalama değerleri kullanılarak her iki yaklaşımda da risk ağırlıklı tutar hesaplaması yapılmıştır. Ekonomi seyrinin olağan şartlarda seyrettiği bir dönemde geliştirilen modeller ile bu hesaplama gerçekleştirilmiştir. Buna göre standart yaklaşımda hesaplanan risk ağırlıklı varlık tutarında, gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşıma göre hesaplanan risk ağırlıklı varlıklarda bir azalma yani bir avantaj gözlemlenmiştir.

Risk ağırlıklı varlık tutarı daha önce de bahsedildiği üzere, sermaye yeterlilik rasyosunun hesaplanması için dikkate alınan bir tutardır. Özkaynakların, risk ağırlıklı varlıklara bölünmesi ile edilen SYR, risk ağırlıklı varlık tutarlarının azalması ile artmaktadır. SYR'nin bankanın sağlamlığı açısından önemli bir gösterge olduğundan söz etmiştik.

Yukarıda analize tabi tutulan hipotetik müşteri portföyü için, hesaplanan kredi risk parametrelerinin göstermiş olduğu portföy kalitesine göre yani girdi olarak kullanılan kredi riski parametreleri ve kredi portföyünün yoğunlaşma stratejisi ile, standart yaklaşımdan gelişmiş İDD yaklaşımına geçilmesi halinde belirgin bir sermaye avantajının mümkün olabileceği gösterilmiştir.

Çalışmanın ikinci parçası olan streslenmiş kredi riski parametrelerinin kullanılmasının amacı; portföy kalitesinin çeşitli etmenlerden dolayı düştüğü durumlarda risk ağırlıklı varlıkların bu durumdan nasıl etkilenebileceğine bir örnek oluşturmaktır. Çalışmada risk tutarları sabit tutulmuştur. TO ve THK parametreleri streslenmiştir. Kredi risk parametrelerinin streslenmesi için 2 ayrı senaryo oluşturulmuştur. Orta seviyede stres hali

ve yüksek seviyede stres hali olmak üzere belirlenen her iki senaryoya da karşılık gelecek şekilde Risk Ağırlıklı Varlık tutarı hesaplaması yapılmıştır.

TO değerinin %10 ve THK değerinin %20 artacak şekilde streslendiği ilk stres senaryosu sonucuna göre sermaye avantajı düşerken bu seviyede düşüş ile de hala standart yaklaşıma göre avantajlı durumun devam ettiği gözlemlenmiştir.

TO değerinin %20 ve THK değerinin %40 artacak şekilde streslendiği ikinci stres test senaryosu sonucuna göre ise sermaye açısından standart yaklaşıma göre İDD yaklaşımda ek bir maliyet oluşmuştur.

Kredi risk parametrelerinin artışı yani portföy kalitesinin düşmesi ile de bu avantajın azalarak devam ettiği gibi portföy kalitesinde farklı sebeplerden dolayı gerçekleşebilecek yüksek seviyede detore olma durumu ile gelişmiş İDD yaklaşımdan sermaye anlamında bir getiri sağlanamadığı durumların olabileceği de ispatlanmıştır. Yani bu durumda standart yaklaşımda kalmak banka SYR'si açısından daha avantajlı görünmektedir.

Çalışmanın bu bulgusu ile gelişmiş İDD yaklaşımlarının ek sermaye maliyeti doğurabileceğinin gösterilmiştir. Basel IV yani aslında Basel III reformlarının etkilerinin henüz bir simülasyonunun yapılmadığı bir aşamada mevcutta BDDK'nın yayımlamış olduğu İDD Tebliği kapsamında bu analiz sonuçları bankaların stratejilerini doğru belirlemesi yönünde önemli işaretler vermektedir. Süreci hem risk yönetimi etkinliğinin sağlayacağı katkılar hem de portföy kalitesinin iyileştirilmesini hedef alan stratejilerle desteklenmesi doğru fiyatlama metodolojilerinin kurulması ile sermaye avantajı da sağlayabilecek bir aşamaya getirmesi hem bankacılık sektörü hem de finans sektörü adına atılmış en büyük adımlardan olma şansını yüksek seviyede korumaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir ekonomide kaynak tahsisinin sağlanmasında bankacılık sektörünün önemi büyüktür. Geçmişte yaşanan ekonomik krizlere bakıldığında krize neden olan unsurlar arasında, etkin olmayan projelere yatırılan kaynaklar ile grup firmalarına kullandırılan kredilerin yer aldığı görülmektedir.

1997-1998 Asya Krizi ve 2000-2001 yılında Türkiye’de yaşanan bankacılık krizinde olduğu gibi, doğru projeye veya işletmeye kaynak aktarılmaması ve kredilerin yanlış fiyatlanması, bir taraftan ekonomide oluşan tasarrufların gereği gibi dağılmamasına neden olurken, diğer taraftan uzun vadede bankalardaki sorunlu kredilerin artmasına ve ekonomide kriz yaşanmasına yol açmaktadır.

Bankalar açısından en önemli olan; üstlenilen riskle orantılı olarak sermaye tutulması ve kâr yaratılmasıdır. Riskin hesaplanmasında ise kredi riski modelleri yoluyla riskin daha gerçekçi olarak görülmesi amaçlanmaktadır. Uluslararası alanda faaliyet gösteren bankalar, kredi riski ölçümü konusunda gerekli alt yapıyı oluşturmak için, 1990’lı yıllarda önemli miktarda kaynak ayırmıştır. Risk-getiri arasında optimum dengeyi sağlamak için ekonomik sermaye hesaplanması, gelişmiş ülke bankalarında standart haline gelmiştir.

Bankaların kendi iç sistemleri ile hesapladıkları ekonomik sermaye ile Basel-I Uzlaşısına göre hesaplanan sermaye arasında ciddi farklılıklar oluşmuştur. Bu farklılıkların ortadan kaldırılması ve risk yönetimi uygulamalarında standardın oluşturulması amacıyla Basel-II çalışmaları başlatılmıştır.

Basel-I bankaların risk yönetim sistemlerinin kalitesine bağlı olarak sermaye yeterliliği oranında önemli bir farklılaştırma sağlamamaktadır. Ancak Basel-II’de, kredi derecelendirme kuruluşlarının gelişmesi ve bankaların kendi sistemlerini kurması halinde, bu farklılaşma sağlanabilmekte ve risk yönetimi uygulamaları teşvik edilmektedir. Daha iyi risk yönetimi yapan bankaların daha az sermaye tutması veya daha yüksek sermaye yeterliliği oranına sahip olması mümkündür. Aksi takdirde bankanın

sermaye yeterliliği oranının düşmesi ve piyasaya verilen bu bilgiler bankanın kredi derecesinde düşmeye neden olması kaçınılmazdır.

Basel-II, bankaların verdikleri kredilerin derecelendirme notunu esas alarak aktiflerin risk ağırlıklandırmaya tabi tutmasını ve sermaye yükümlülüğü hesaplanmasını öngörmektedir. Bu dereceler, denetim otoritelerince uygun görülen derecelendirme kuruluşları veya bankanın kendi içsel derecelendirme sistemleri tarafından tespit edilebilmektedir. Bankaların kendi derecelendirme sistemlerini kurmaları ve denetim otoritesinden onay almaları uzun bir zaman alabilir. Bu aşamada, derecelendirme kuruluşlarının faaliyet göstermeye başlamaları ve bankaların kredi derecelendirmesinde içsel derecelendirme sistemlerini kurmaları gereklidir. Böylece, kredi riskine ilişkin veri setinin oluşturulması ve bankaların kredi portföy kalitesinin ölçülmesi mümkün olacaktır.

Ülkemizde bankacılık sektörüne yabancı bankaların girişi yıllar itibariyle artmıştır. Yabancı bankaların sahip olduğu düşük fonlama maliyeti, gelişmiş risk yönetimi gibi avantajlar, yerel bankaları rekabet alanında zorlayacağı düşünülmektedir. Bu sayede, bankaların risk yönetimi faaliyetlerini, gelişmiş risk ölçüm ve yönetim modellerini kullanarak daha etkili kılma çabası ortaya çıkmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde giderek bir standart haline gelen Basel II - III kapsamındaki risk yönetimi uygulamalarına geçilmesi için gerekli alt yapının oluştuğu söylenebilir. Ancak, bankaların ve denetim otoritesinin iyi tasarlanmış bir yol haritası çerçevesinde süreci daha da hızlandırması beklenmektedir.

Bankalar bu amaçla risk yönetim süreçlerini etkin olarak kullanmalı ve banka yönetim kültürüne taşınmalıdır. Risklerini tanımlamalı, ölçmeli, uygulamasını izlemeli, denetim ve raporlama aşamalarından geçirerek sürecini tamamlamalıdır.

“Basel-II Yol Haritası”, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından Mayıs 2005’de yayımlanmış ve bankalar da buradan hareketle kendi yol haritalarını oluşturmaktadır.

Denetim otoritelerinin, bankaların modelleri onaylama süreçlerini incelemesi ve bankaların Basel-II’de öngörülen faaliyet standartlarına uygun derecelendirme sistemi

kurup kurmadıklarını değerlendirecek onaylama sürecini tesis etmesi gerekmektedir (BCBS, 2005b: 2).

Tezin analiz kısmında, gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar çerçevesinde kredi risk parametrelerinin risk ağırlıklı varlıklar hesaplanmasında kullanılması suretiyle standart yaklaşım ile kıyaslaması yapılmıştır. Parametrelerdeki değişimin de risk ağırlıklı varlıkları değiştirme etkisi gösterilmiştir.

Hipotetik portföye ilişkin olarak Basel-III çerçevesinde standart yaklaşım ve içsel derecelendirme yöntemlerine göre sermaye yükümlülüğü hesaplanmıştır. Gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar ile sermaye avantajının mümkün olduğu veya mümkün olmadığı durumlar da analiz edilmiştir. Etkin risk yönetimi ile kredi portföyünün kalitesine bağlı olarak standart yaklaşım ile gelişmiş yaklaşım arasındaki sermaye yükümlülüğünün değişebiliyor olması incelenmiştir.

Sermaye yükümlülüğüne ilişkin olarak tez kapsamında yapılan analiz sonuçları, Türk bankacılık sisteminde Haziran 2003 dönemini esas alan sayısal etki çalışmasının tam aksi sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Anılan sayısal etki çalışmasında, Basel-III kapsamında standart yönetim kullanılarak sermaye yükümlülüğü hesaplanmıştır. Tez çalışmasında kredilerin BDDK İDD Tebliği esaslarına mümkün olduğunca uyum sağlayan bir derecelendirmeye tabi tutulduğu varsayım yapıldığından Basel-II'ye göre sermaye yükümlülüğü düşmektedir. BDDK'nın çalışmasında ise, bankaların kurumsal kredi portföyünün %23 oranında sermaye yükümlüğünü artıracığı öngörülmektedir. Sermaye yükümlülüğündeki artışın nedenleri, Basel-I'e göre teminatı kabul edilen ve daha düşük risk ağırlığına tabi tutulan kredilerin hem teminatlı kısmının hem de kredi derecesi bulunmayan firmaya verilen kredinin teminatsız kısmının %100 risk ağırlığına tabi tutulması; özel karşılık ayrılan kredilerin %150 risk ağırlığına tabi tutulmasıdır (BDDK, 2004a: 36).

Bankaların sermaye yükümlülüklerinin riske daha duyarlı olması amacıyla daha riskli firmalar ve projeler daha yüksek sermaye yükümlülüğü doğurması gerekir. Bunun için de

“(sermaye yükümlülüğü + karşılık tutarı)/temerrüt tutarı” oranı arasında artan oranlı bir ilişki bulunmalıdır.

Basel-I bu konuda yeterli teşvik mekanizmasına sahip değilken, Basel-II’de bu teşvik mekanizması oluşturulduğu görülmektedir. Basel-II, bankacılık sektöründe risk yönetiminin geliştirilmesi, denetim otoritesinin denetim süreçlerini geliştirmesi, derecelendirme kuruluşlarının kurulması, temerrüt ve operasyonel risklere ilişkin veri tabanlarının oluşturulması, reel sektörün kayıt altına alınması ve rekabet eşitliğinin sağlanması açısından bir fırsattır.

Ancak, Basel-II’ye geçiş sürecinde gerekli faydanın sağlanabilmesi ve tarafların olumsuz etkilenmelerinin önlenmesi gerekir. Bu amaçla, bankacılık işlemlerinde taraf olan denetim otoritelerinin, bankaların ve reel sektör firmalarının yapmaları gereken faaliyetler bulunmaktadır:

a) Denetim otoritesi açısından; denetim altyapısının güçlendirilerek Basel Bankacılık Denetim Prensiplerine uygunluğun sağlanması, Basel-II mevzuatının Basel-II Yol Haritasında açıklandığı zamanda yayımlanması, bu aşamalarda ilgili tarafların bilinçlenmesinin sağlanması, gelişmekte olan ülkelerin Basel-II’nin uygulanmasında yaşayacakları güçlüklerden biri olan derecelendirme kuruluşlarının bir an önce faaliyet göstermesinin teşvik edilmesi, kurumsal yatırımcıların yatırım yapılabilir dereceyi haiz bono ve tahvilleri portföylerine almasına imkan verecek yasal düzenlemelerin yapılması, borsada işlem gören şirket bono ve tahvil piyasasının gelişmesi için teşvik mekanizması oluşturulması ile orta büyüklükteki kredilerin bankalar ve finansal kuruluşlar arasında alım satımına konu edilmesinde teşvik edici rol üstlenmesi uygun olacaktır.

b) Bankalar açısından; risk yönetimi açısından süreçlerin etkinleşmesi ve geliştirilmesi, karar alma mekanizmasında sayısal verilerin ve etki analizlerinin kullanılması kredilendirme açısından önemlidir, Buna ek olarak kredi riskine ilişkin veri tabanlarının geliştirilmesi, içsel derecelendirmeye dayalı modellerin geliştirilmesi, 3 yıllık kullanım sürecinden geçerek denetim onayına hazır hale gelecek şekilde yatırımların yapılması beklenmektedir.

Gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlardan sadece sermaye avantajı sağlamak risk yönetimi açısından bir öncelikli motivasyon kaynağı olmamalıdır, risk yönetimi açısından güçlü risk ölçüm sistemlerinin, uygulama standartlarının benimsenerek en etkin ve şeffaf risk yönetiminin uygulamaya alınıyor olması esas motivasyondur. Sermaye açısından avantajın sağlanabilmesini de mümkün kılan kaliteli portföye ulaşılmasını sağlayan etkin risk yönetimi ve banka stratejisidir.

Kullanım testi fazı yani içsel modellerin karar alma, izleme, fiyatlama vb. alanlarda etkin kullanımı önemlidir. Risk kültürü ve kullanımının yaygınlaşması için önemli bir aşamadır.

c) Reel sektör açısından; kurumsallaşmaya yönelik firma yapısı oluşması kapsamında yönetimleri ve finansallarda daha açık bir yapının sağlanması, daha fazla firmanın borsada işlem görmesi, dış derecelendirme kuruluşlarından alınan dereceler ile risklilik seviyesinin belirlenmesi ve daha düşük maliyetle borçlanmalarının sağlanması, sermaye piyasalarına girmek suretiyle daha düşük maliyetle borçlanma imkanı sağlanması yararlı olacaktır.

Elde edilen bulgulara göre, Türk Bankacılık sektörü açısından Basel III'ün getirdiği en büyük fırsat bankacılıkta profesyonel ve güçlü bir risk yönetim sistemi kurulmasına olanak sağlaması'dır. Basel III'ün en güçlü etkisi ise "sermaye yeterliliği düzenlemelerinin bankacılık krizlerinin sıklığını ve şiddetini azaltmakta etkili olması"dır.

Basel III'ün Türk bankacılık sektörü açısından en zayıf noktaları ise "Basel III sermaye yeterliliği düzenlemelerinin tek başına risk yönetiminde yetersizliği" ve "Basel III'ün ekonominin konjonktürel devrelerini derinleştirici etkisi"dir. AB bankacılık sektörü açısından en güçlü etkiler "bankaların risk pozisyonlarının şeffaflaşması" ve "üçlü yapısal bloğun bankacılık sektörü için üçlü koruma sağlaması" olarak bulunmuş; en zayıf nokta ise "Basel III'ün uygulamada bankalar arasında haksız rekabete yol açması" olarak tespit edilmiştir.

Basel standartlarının ülkelerde uygulamalarının belirli bir seviyeye ulaşması, sadece finans ya da bankacılık sektörünün hazır olmasıyla gerçekleşmemektedir. Reel sektörün

aynı farkındalık ve çalışma yoğunluğu ile bu uzlaşımın içinde olması önemlidir. Bankacılık sektörü vereceği krediler için firmaların durumlarını daha objektif ve istatistiki olarak değerlendirmeleri ve daha hassas ölçümler yapmaları, firmaların sürdürülebilirlikleri açısından önem taşımaktadır.

Basel-III'ün Türk ekonomisini ve özellikle hazır olmayan reel sektörü olumsuz etkileyeceği, bazı firmaların sorun yaşayarak sistem dışında kalabileceği, bunun da istihdam artışını ve ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebileceği de çıkarım olarak çeşitli çalışmalarda gündeme getirilmiştir.

KOBİ ve Ticari firmaların bilinçlendirilerek üzerlerine düşen görevleri yapmaları ve kamu otoritelerinin gözetim ve denetimlerini arttırarak gerekli yasal önlemleri almaları neticesinde, ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerin olumluya dönüştürülmesi muhtemeldir. Bu tür çalışmalar sonucunda, ülke ekonomisinin büyümesi ve derecesinin yükselmesi ülke risklilik oranını azaltacak, buna paralel olarak oluşacak olumlu yükseliş ekonominin daha da güçlenmesini sağlayacaktır.

Basel standartları ile bankaların karşı karşıya kalmış oldukları maliyetler artmakla birlikte, risk yönetimi etkinliği, uluslararası ortamda daha güvenilir bankacılık faaliyetlerinin sürdürülmesini sağlayarak bankacılık faaliyetlerinin ortaya çıkardığı risklere daha hassas yeni bir risk ölçüm standardının oluşturulmasını ve ölçülen bu risklerin banka ekonomik sermayesi ile ilişkilendirilmesini sağlayacaktır.

Basel düzenlemeleri bankaların almış oldukları riskleri karşılayabilecek güçte bir sermaye yükümlülüğüne tabi olmasını gerektiren ve bankaların sermaye yükümlülüklerinin hesaplanmasında basitten gelişmişe doğru giden farklı ölçüm yaklaşımlarını kullanabilmelerine olanak sağlayan kapsamlı bir düzenlemedir.

Basel IV'ün getirmiş olduğu revizeler tezde ana kapsamda ifade edilmiştir. Bu revizelerin büyük bir kısmı daha önce alınmış olan kuralların etki analizleri ve kullanım testi fazı sonrasında görülen aksaklıklarının giderilmesine yöneliktir. Avrupa'daki İDD yöntemi ile sermaye hesaplayan bankaların yapmış oldukları bazı hatalar sebebi ile mevzuat

kuralları veya içsel modellerde yanlış yönlendirmeler doğrultusunda sermaye avantajı sağlamaya yönelik yapılan yanlış uygulamalardan da dersler çıkararak birtakım değişiklikler ile bu fazladan sermaye avantajını kısıtlayıcı yenilikler getirilmiştir.

Basel IV ile birlikte aynı zamanda riskin sayısallaştırılması ile ilgili olarak Standart yaklaşıma daha fazla detayın eklenmesi de görülmektedir. Yani İDD yaklaşımlarından bir ölçüde sadeleşmeye gidilirken standart yaklaşımların da karmaşıklığı bir derece artmaktadır.

İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlara geçmek isteyen bankaların ileride geçilmesi planlanan yeni revizeleri de dikkate alarak ilerlemesi önemlidir. Banka üst yönetimince karar verilmesi beklenen bu geçiş kararı tüm etki alanları ile birlikte değerlendirilerek ilerlenmelidir.

Basel düzenlemeleri yalnızca uyulması gereken bir kurallar seti, bankaların denetim otoritesi için hesaplamaları gereken bir rasyonun hesaplanma sürecinden oluşan bir standart da değildir. Basel, geleneksel bankacılıktan tamamen farklı olan, gelişen yenilikçi bankacılığının gereklerini yerine getirmeye yönelik uluslararası bir düzenleme ve denetleme yaklaşımının bir bütünüdür. Basel standartları sayesinde bankalarda farkındalığı yüksek bir risk yönetimi kültürü oluşturulması ve piyasa disiplininin geliştirilmesi, sermaye yeterliliği ölçümlerinin etkinliğinin artırılması hedeflenmektedir. Basel II-III sağlam ve etkin bir bankacılık sisteminin oluşturulmasında ve finansal istikrarın sağlanması yolunda atılmış önemli bir adımdır. Doğru anlaşılıp doğru yönetim stratejilerinin belirlenerek ilerlenmesi sürecin en kritik konularından biridir. Geleneksel bankacılık yönetim anlayışından gelişmişlik ve karmaşıklık düzeyi bir hayli artmış sofistike tahmin modellerinin devreye girdiği bankacılık yönetim anlayışında bu iki yönetim şeklini de optimumda tutmak gerekmektedir.

Basel mevzuatında da belirtildiği üzere, tahmin modellerine ve karmaşıklık yapısı yüksek olan bu sisteme uzman görüşünün de dahil edildiği bir mekanizmayı entegre edebilmek önemlidir. Ne geleneksel yöntemlerden tamamen uzaklaşıp sadece içsel tahmin modellerinin çıktısı ile karar almak, ne de sadece geleneksel yöntemlere başvurup bu

erken uyarı sinyallerini ve tahmin modellerini devreye sokmadan krediler yönetiminde ilerlenmesi sağlıklı olacaktır. Her iki kredi yönetim mekanizasının da optimum düzeyde kullanıldığı, aktif pasif bilanço yönetiminin daima karşılaştırma anlamında devrede olduğu bir yapı her zaman sağlıklı bir yapıya hizmet edecektir.

İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlara sadece gerçekleşebilecek olumlu sermaye etkisi sebebi ile geçiş motivasyonunda olmamak gereklidir. Asıl motivasyonun, etkin risk yönetimi, kurumsal yönetimi ve uluslararası piyasalarda daha güvenli ve etkin bankacılık faaliyetleri sürdürülmesine olanak tanıyacak ve bankacılık faaliyetlerinin ortaya çıkardığı risklere daha hassas yeni bir risk ölçüm standardının oluşturulmasının olması kritiktir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

Altıntaş, Ayhan. Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği, Ankara: Turhan Kitabevi, 2006.

Balthazar, Laurent. From Basel 1 to Basel 3: The Integration of State Of The Risk Modeling in Banking Regulation, New York: Palgrave Macmillan, 2006.

Barth, James R., Gerard Caprio ve Ross Levine, Rethinking Bank Regulation Till Angels Govern, New York: Cambridge Univeristy Press, 2006.

BDDK, Araştırma Dairesi. Basel II'nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar, Ankara: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2004.

BDDK. Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması, Ankara: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2007.

Best, Philip (1999). Implementing Value at Risk. Chichester: John Wiley&Sons

Bolgün, Doç. Dr. K.Evren ve M.Bariş Akçay (MA). Risk Yönetimi, İstanbul: Scala Yayıncılık, 3. Baskı, 2009.

Bolgün, K.Evren , Akçay, M.Bariş - Risk Yönetimi: Gelişmekte Olan Türk Finans Piyasasında Entegre Risk Ölçüm ve Yönetim Uygulamaları , 2.bs, İstanbul, Scala Yayıncılık, Haziran 2005.

Babuşcu, Şenol (2005), Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi, 4C Basım, Eylül, Ankara.

Mehmet Başar, Basel II Düzenlemeleri ve Kobiler, Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dökümantasyon Merkezi, 2007

Candan, Hasan ve Dr. Alper Özün. Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2. Baskı, 2009.

Crosbie, Peter ve Jeff, Bohn. Modelling Default Risk, Moodys KMV Company, 18.12.2003.

Darrell, Duffie ve Kenneth J.Singleton. Credit Risk, New Jersey: Princeton University, 2003.

Didier, Cossin ve Hugues Pirotte. Advanced Credit Risk Analysis, İngiltere: John Wiley&Sons Ltd., 2001.

Dimitris N. Chorafas, Market Risk Amendment: Understanding the Marking-To-Model & Value-at-Risk, Blacklick, OH, USA: McGraw-Hill Professional Book Group, 1997, p. 28

Engelmann, Bernd ve Robert, Rauhmeier, The Basel II Risk Parameters, Estimation, Validation and Stress Testing, New York: Springer Berlin Heidelberg, 2006.

Gallati, Reto. Risk Management and Capital Adequacy, New York: The McGraw-Hill Companies, Inc. 2003.

Greunning, H.V. , Bratanovic S.B., 2003. Analyzing And Managing Banking Risk, The World Bank, Washington DC

Günceler Bülent, Çöküşten Yapılanmaya, Kitap 72 Yayımevi, Ankara, 2016

Matten Chris, Managing Bank Capital: Capital Allocation and Performance Measurement, Wiley, 2000

Mazıbaşı, Murat 2005 “Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme”, BDDK Araştırma Raporları

Michael S Barr, Anjali Kumar, Robert E. Litan, Building Inclusive Financial Systems: A Framework for Financial Access, Washington, DC, USA: Brookings Institution Press, 2006.

Morten Balling, Frank Mullineux Lierman, A. W. Routledge Technology and Finance: Challenges for Financial Markets, Business Strategies, and Policy Makers, , 2002.

Inter-American Development Bank, Unlocking Credit-The Quest for Deep and Stable Bank Lending, Washington, DC: Inter-American Development Bank, 2005.

İhsan Uğur Delikanlı, Bankalarda Etkili ve Uluslararası Standartlara Uygun Risk Yönetimi, Bankalarda Etkili ve Uluslararası Standartlara Uygun Risk Yönetimi (Risk Management) ve Kontrol Modeli Semineri, İstanbul, 8 Haziran 2000

John B.Caouette, Edward I.Altman ve Paul Narayanan. Managing Credit Risk, Newyork: Published by Wiley&Sonsi Inc.1998.

John Tattersall ve Richard Smith, A Practitioner's Guide to The Basel Accord, Surrey; City&Financial Publishing, 2005

Servigny, Arnaud ve Olivier, Renault, Measuring and Managing Credit Risk, New York: McGraw-Hill, 2004.

Makaleler

Basel Committee On Banking Supervision, "Principles for the management of Credit Risk", Basel, 2000, pp. 1-2.

Sezgin, Cüneyt "Basel II perspektifinde Türk Bankacılık Sektörünü ve Reel Sektörü Bekleyen Olası Gelişmeler", Active Academy, 02-03 Aralık 2004, s. 3.

Şirin, Ahmet "Finansal İstikrar ve Basel II'nin Etkileri", İstanbul, TCMB, 16-18 Mayıs 2005, s.107-113

TBB Araştırma Grubu, "Basel Komite Yeni Sermaye Yeterliliği Düzenlemesi", İstanbul, Ekim 2002, s. 7-9-12-13

Crouhy, Michel, Dan Galai ve Robert, Mark (2000), "Comparative Analysis of Current Credit Risk Models", Journal of Banking Finance Volume 24, Issue 1-2, January.

Kaufman, George G, Bank Failures, Systemic Risk, and Bank Regulation, 1996

BIS, Implementation of The New Capital Adequacy Framework in Non-Basel Committee Member Countries, 2004,

BIS, Implementation of The New Capital Adequacy Framework In Non-Basel Committee Member Countries, 2006,

BIS, Implementation of The New Capital Adequacy Framework in Non-Basel Committee Member Countries, 2008,

BIS, Implementation of The New Capital Adequacy Framework in Non-Basel Committee Member Countries, 2010,

BIS, International Convergence Of Capital Measurement and Capital Standards, Temmuz 1988

Giovanni Majnoni and Andrew Powell, Reforming Bank Capital Requirements: Implications of Basel II for Latin American Countries, *Economía Journal*, 2005, vol. Volume 5 Number 2

İSEDES Yönetmeliği, RG Tarihi: 11.07.2014, RG Sayısı: 29054, md. 46.

İSEDES Rehberi, Kurul Karar Tarihi: 31.03.2016, Sayısı: 6827.

Oatley, Thomas “The Dilemmas of International Financial Regulation”, *Regulation*, 2001, Volume 23, No:4.

Yayla, Münür; Kaya, Yasemin Türker “BASEL II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci”, *ARD Araştırma Raporları 2005/3, BDDK,2005*

Ulus, H., (2008), "Basel II Uygulamaları ve KOBİler Üzerine Etkileri: “Türkiye Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Ünal Targan, Finansal Kesimin Reel Sektöre Kaynak Yaratma Kapasitesi (Türkiye Örneği), *İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 1996-31, s. 9-14.*

Yay Turan, Gürkan Yay, Gülsüm ve Yılmaz Ensar .“Finansal Krizler, Finansal Regülasyon ve Türkiye”, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Mart 2004.*

Internet Kaynakları

BDDK, Kredi riskine esas tutarın içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar ile hesaplanmasına ilişkin tebliğ, Ekim 2015

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_uzenlemeler/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler.aspx

BDDK, İyi uygulama rehberleri

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_uzenlemeler/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler.aspx

Basel Committee On Banking Supervision, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, June 2004, <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>

BDDK Araştırma Dairesi, “10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (BASEL II)”, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/BaselII/125010_Soruda_Basel-II.pdf, Ocak 2005

BDDK, “Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu-Kasım 2008”, http://www.bddk.org.tr/websitesi/Turkce/Basel-II/5603ilerleme_raporu_2008.pdf,

BDDK, “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik”, www.bddk.org.tr/turkce/mevzuat/bddk_icdenetim_riskyonetimi.doc 21 Kasım 2005, 08.02.2001 tarih ve 24312 sayılı Resmi Gazete

BDDK, “Bankaların Sermaye Yeterliliğine İlişkin Yönetmelik”, 24314 nolu resmi gazete, http://www.bddk.org.tr/turkce/mevzuat/sermaye_yet_y2.doc, 10.02.2004,

BDDK, “Basel II İkinci Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR2) Değerlendirme Raporu”, (Çevrimiçi), http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/BaselII/3554QISTR2_%20Raporu.pdf, Temmuz 2007

BDDK, Basel-II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR) Değerlendirme Raporu, (Çevrimiçi) <http://www.bddk.org.tr/websitesi/Türkce/Basel-II/1254QIS-TR.pdf>, Aralık 2004

BIS, “Basel Committee On Banking Supervision, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards”, June 2004, (Çevrimiçi) www.bis.org/publ/bcbs107.pdf, 22 Kasım 2004

BIS, “History of The Basel Committee and Its Membership”, Basel, March 2001, (Çevrimiçi) <http://www.bis.org/publ/bcbs101.pdf>, 19 Haziran 2004

BIS, “The New Basel Capital Accord”, 2004 <http://www.bis.org/bcbs/bcbscp3.htm>

Çelik, Faik, Kızıl, İhsan “Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı”, <http://journal.dogus.edu.tr/index.php/duj/article/view/76> ,Doğuş Üniversitesi Dergisi, s. 30-32.

BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework Comprehensive Version, 2006, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf> (02.05.2011)

BIS, Working Paper No. 14, Studies on the Validation of Internal Rating Systems Revisedversion, 2005, http://www.bis.org/publ/bcbs_wp14.pdf (23.02.2011)

BIS, Update on work of the Accord Implementation Group related to validation under the Basel II Framework, 2005, http://www.bis.org/publ/bcbs_n14.pdf (20 Ocak 2011)

BIS, Principles for the Management of Credit Risk, 2000 <http://www.bis.org/publ/bcbs75.pdf> (29.06.2011)

BIS, Results of The Fifth Quantitative Impact Study (QIS 5), 2006, <http://www.bis.org/bcbs/qis/qis5results.pdf> (25.01.2011)

BIS, 2004, Implementation of The New Capital Adequacy Framework in Non-Basel Committee Member Countries, <http://www.bis.org/fsi/fsipapers04.pdf> (08.10.2010)

BIS, 2006, Implementation of The New Capital Adequacy Framework In Non-Basel Committee Member Countries, <http://www.bis.org/fsi/fsipapers06.pdf> (08.10.2010)

BIS, 2008, Implementation of The New Capital Adequacy Framework in Non-Basel Committee Member Countries, <http://www.bis.org/fsi/fsiop2008.pdf>(08.10.2010)

BIS, 2010, Implementation of The New Capital Adequacy Framework in Non-Basel Committee Member Countries, <http://www.bis.org/fsi/fsipapers09.pdf>pdf (08.10.2010)

BIS, International Convergence Of Capital Measurement and Capital Standards, 1988, <http://www.bis.org/publ/bcbsc111.pdf?noframes=1> (01.08.2010)

BIS, International Convergence Of Capital Measurement and Capital Standards, Temmuz 1988, <http://www.bis.org/publ/bcbsc111.pdf?noframes=1> (01.08.2010), s.3.

Basel III Reformları, https://www.bis.org/bcbs/b3/finalisation_20171207.htm

Constantinos Stephanou ve Juan Carlos Mendoza, “Credit Risk Measurement Under Basel II: An Overview and Implementation Issues for Developing Countries”, World Bank Policy Research Working Paper, Nisan 2005, No.3556, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/_IW3P/IB/2006/01/10/000112742_20060110171251/Rendered/PDF/wps35560corrected.pdf (29.08.2010) s.26.

BIS, “The New Basel Capital Accord”, 2004 (Çevrimiçi) www.bis.org/publ/bcbsca=.pdf 10.02.2007

Paudel, Youbaraj, “Minimum Capital Requirement Basel II: Credit Default Model and Its Application”, BMI Paper, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2007, [www.univmsila.dz/.../Mémoire%20\(LAARAF%20FAIZA\)%20S2010.pdf](http://www.univmsila.dz/.../Mémoire%20(LAARAF%20FAIZA)%20S2010.pdf), (Çevrimiçi), 11.04.2011

(WEB1, 2013) : BDDK, “Başkan Sunumu,”(Çevrimiçi)
http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1323baskan_sunum.pdf, 06 Temmuz 2013.

(WEB2, 2013) : BDDK, Basel II Uygulamasının Ertelenmesine İlişkin Basın Açıklaması 2008,”(Çevrimiçi)http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/497725_06_08.pdf, 06 Temmuz 2013.

(WEB3,2013):BDDK,“Duyurular/Basin-Aciklamalari,”(Çevrimiçi)
http://www.bddk.org/WebSitesi/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari.pdf, 18 Ağustos 2013.

(WEB4,2011): “Bankaların İç Sistemleri Hakkındaki Yönetmelik”, Resmi Gazete, 26333, 01.11.2006.

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/1678bankalarin_ic_sistemleri_hakkinda_yonetmelik_24_02_2011.pdf

(WEB5,2011):BIS, Principles for the Management of Credit Risk, 2000
<http://www.bis.org/publ/bcbs75.pdf> (29.06.2011), s.3.

(WEB6,2011):BIS, Principles for the Management of Credit Risk, 2000
<http://www.bis.org/publ/bcbs75.pdf> (29.06.2011), s.3,4,5.

(WEB7,2011):BIS, Principles for the Management of Credit Risk, 2000
<http://www.bis.org/publ/bcbs75.pdf> (29.06.2011), s.4.

(WEB8, 2006): BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006,
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, paragraf 211, s.52.

(WEB9, 2006): BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006,
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, paragraf 387-506, s.88-110.

(WEB10, 2006): Basel Komitesi, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006,
paragraf 50-51, s.19.

(WEB11, 2011): Inter-American Development Bank, Unlocking Credit—The Quest for Deep and Stable Bank Lending, Washington,DC: Inter-American Development Bank,
<http://www.iadb.org/res/ipes/2005/docs/16e.pdf> (27.05.2011), s.228.

(WEB12, 2011): BIS, Principles for the Management of Credit Risk,2000 <http://www.bis.org/publ/bcbs75.pdf> (29.06.2011), s.3.

(WEB13, 2006): BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version , Haziran 2006, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, paragraf 215, s.52.

(WEB14, 2006): BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, paragraf 244, s.59.

(WEB15, 2006) : BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf> (11.07.2011), paragraf 271-274, s.63-64.

(WEB16, 2006): BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, paragraf 452, s.100

(WEB17, 2006): Committee of European Banking Supervisors, Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council, 2006, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0001:0001:EN:PDF> (23.04.2011), s.14.

(WEB18, 2006): Committee of European Banking Supervisors, Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council, 2006, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0001:0001:EN:PDF> (23.04.2011), s.14.

(WEB19, 2006): BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, paragraf 474, s.104.

(WEB20, 2006): BIS, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version, Haziran 2006, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, paragraf 474-477, s.104-105.

(WEB21, 2005) Choices, “The New Basel Capital Accord:Implications for US”, Agricultural Lenders, (Çevrimiçi) <http://www.choicesmagazine.org/2005-1/lending/2005-1-08.htm>, 12 Temmuz 2005

BDDK İDD Tebliğ başvuru rehberi

https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/mevzuat_0822.pdf

(WEB22, 2005): Selami ER, “Basel Bankacılık Denetim Komitesi”, Bankacılar Dergisi,Sayı 59,2006, (Çevrimiçi) <http://www.tbb.org.tr>, 12 Temmuz 2005

(WEB23, 2016): BDDK Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.21192&MevzuatIliski=0&so urceXmlSearch=sermaye yeterliliği>

BIS 2001- Kredi Derecelendirmenin Geleceği- Basel-II Yaklaşımı PWHC 22 Aralık 2004

Aras, Güler. “Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları”, Deloitte Türkiye.

http://www.deloitte.com/assets/DcomTurkey/Local%20Assets/Documents/turkeytr_ceo _Basel2 BankacilikDuzenlemeleri_060707.pdf (04.01.2010)

Yüksel, Ayhan (2004). Yeni Basel Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı, BDDK Sunum, 2004. (<http://www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel/Pillar-1.pdf>, 16.09.2010)

(WEB24, 2004: 13-16): BDDK, Basel-II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR) Değerlendirme Raporu,Ankara: BDDK Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2004.

(WEB25, 2007:1): BDDK, Basel 2 İkinci Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR2) Değerlendirme Raporu,Ankara: BDDK Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2007.

(WEB26, 2011:3): BDDK, Basel-II Üçüncü Sayısal Etki Çalışması QIS-TR3 Değerlendirme Raporu,Ankara: BDDK Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2011.

ÖZGEÇMİŞ

SEÇKİN OCAK;

İlköğrenimini Kuşadası Cumhuriyet İlkokulu ve orta öğrenimini Aydın Söke Hilmi Fırat Anadolu Lisesi'nde tamamlamıştır.

Lisans eğitimini, 2005 yılında, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Bölümünde tamamlamıştır.

Yüksek Lisans eğitimini, 2007 yılında, İngiltere'de London Metropolitan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ekonomi ve Ticaret dalında tamamlamıştır.

2015 yılında İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık Doktora programına başlayan Seçkin Ocak Yapı ve Kredi Bankası'nda Basel II Program Yönetimi Müdürü olarak görev yapmaktadır.